PARAPHRASIS IN NONVM LIBRVM RHAZAE MEDICI ARAbis Clarissi. ad Regem Almansorem, de affectuum singularũ corporis partium curatione, Andrea Vvesalio Bruxellensi autore.

REGIONAL CENTRAL LIBRARY

Rerum ac uerborum in hoc opere memorabilium diligentissimus

INDEX.

Dicitur à quibusdam Experimentalis medicus ipse Rasis, quia annũ ætatis centesimũ excessit & multa experimenta dedicit propter ætatem, & aliarum quoq; experientia comprehensi medicamentorum scitu conscripsit.

BASILEAE

1537

ORNATISSIMO CLARISSIMOQVE VIRO D. Nicolao Florenati, inuictiss. CAROLI Cęsaris Medico peritissimo, Domino suo & Patrono, Andreas Vvesalius Bruxellensis, S.

RECTE nimirum ueteres non parum interesse iudicarunt, uir doctissime, qua quis ratione in artibus ac scientijs uersaretur, hoc est, exactam'ne in illis seruaret methodum, & à primis ad secunda, ac sic deinceps ad proxima semper consequentia debito transiret ordine: an uero prout unumquodq; se casu obtulisset, ita uel primum, uel secundum ab eo haberetur. Quod cum tu minime ignorares, meq; aliquot ab hinc annis, Medicinæ studio operam daturum intelligeres, operæprecium forè duxisti, præclarissimam quandam longeq; utilissimam studendi in arte Hyppocratica mihi præscribere rationem: cui quidem summa, qua potui, diligentia semper insistens, mirum dictu, quanto meo commodo, nullisq; adeò ambagi-

bus, ad eam tandem peruenerim Medicinæ partem, quæ curatiua dicta, cæteris (cum ob hanc & illæ di scantur) tum præstantior est, tum ad usum longe etiam accommodatior. Atq; hic adeò multum mirari cœpi, communem nostri temporis plurimorum Medicorum in abigendis morbis rationem, tantum à Græcorum, doctissimorumq; hominum modo euariatam, ac Barbarorum Arabumq; perpetuo (propè dixerim) uestigijs tam pertinaciter inhærentem. Vnde nec abs re fore duxi, ne quid illorum omnino nos fugiat, unà cum Græcis (quos tuo exquisitissimo iudicio semper præferre consueuisti) Arabes quoq; hac in parte paulo diligentius conferre. Hanc etiam rationem excellentissimi PARISIENSES MEDICI suis tyronibus plurimum commendarunt, sic fore sperantes, ut propediem uetus illa, & ab Hippocrate autore profecta ἰατρικὴ, magna cum mortalium utilitate prorsus reuocata, passim uigeat, sumpto paulatim artem hanc exercitantium opera incremento. Cum igitur sic tuo & meorum clarissimorum præceptorum consilio obsequutus, Rhazen ex alijs primum in manus sumpsissem, ac maiori cum studio ad Græcorum scripta, tanquã ad lapidem Lydiũ, examinassem (eum nanq; inter reliquos suæ gentis in curandi artificio primas tenere,

enere, à præceptore meo D. IACOBO SYL-
VIO, eruditissimo sanè Medicæ artis professore
(ubinde audieram) ita profecto placuit, ut dignum
censerem, qui sordibus ereptus, & elegantiori latini
sermonis cultu circundatus, à delicatioris quoq; au-
ris lectore reciperetur: maxime quod omnes ferè lo-
cales morbos in tam exiguo opusculo persecutus sit,
quodq; non nisi in paucissimis à Græcorum decre-
tis declinarit. Vt hinc etiam quidam adstruere sint
conati, hunc Rhazæ librũ è Græca in Arabicam
conuersum linguam, ac sic deinceps Rhazæ nomen
illi præfixũ. Sed manifestè reclamare uidentur tum
incognita Græcis medicamina, tum ipse dictionis
stylus et character, adeò horridus et incultus, quẽ-
admodum est Arabum uniuersus, ut nihil omnino
cum Græcorum illi concinnitate & elegantia con-
ueniat: nec perinde facile aut in Græcũ, aut in La-
tinum sermonem transfundi se sinat. Atq; hæc co-
gitanti mihi sæpius, in diuersa distractus est animus:
nunc quidem ad hoc urgens, ut quod æquum iudi-
cassem, id ipsum aggrederer: nunc uero rei difficul-
tate perpensa, ab hoc ipso rursus deterrens. Nam
præter ea quæ dicta etiam nunc sunt, non ne uel mo
lestissimum est, tot medicaminum, aliarumq; uocum
interpretationem ad susceptum negotiũ omnino ne

ceſſariam addiſcere? Siquidem pauca admodum in eius libri translatione remedia inuenias, quæ non uel uiciatè ſcripta, uel obſcuris quibuſdam, aut etiam Arabicis dictionibus appellata ſint. Sed uicit tandem publica utilitas, priuato commodo (ſi modo laborum fuga commodum dici mereatur) longe ſemper anteferenda. Neq; uero parum ſubſidij pollicери uidebantur, qui difficillimæ ſimplicium medicamentorũ ſcientiæ inſtaurationi incubuerunt. Quod fermè duodecim iam annos fœliciſſima quæq; medicorum ingenia nec infœliciter tentarunt: ut perrarus admodum alicuius nominis Medicus extiterit, qui nõ aliquid poſteris, quod ad hanc ſcientiam pertineret, relinquere ſit conatus. Huc enim omnes tam nobis exoptandis ſudoribus contendebant, ut uidelicet pharmacopolarum officinas Barbaris uocibus, ne dicam falſis pharmacis infertas, priſtinæ integritati reſtituerent. His igitur motus cauſis, atq; horum adeò exemplo, Rhazæ uerſionẽ caſtigare aggreſſus ſum, ut & immenſo labore cæteros medicinæ candidatos liberarem, & ipſe poſthac autor ad hominũ manus emendatior perueniret, repurgatis non ſolum medicamentorũ Barbaris, Latinisq; auribus incognitis uocibus, ſed tota etiam orationis ſerie in melius commutata, ut quæ prius ſqualida & inculta eſſent,

essent, nec propter obscuritatem percipi possent, nunc quatenus fieri possit, & res ipsa ferat, splendeant, minusq; adeò Lectori negotium exhibeant. Verum nec hic quidem (quod forte ab interprete desideraretur) uerbum semper uerbo reddere conatus sum: imò potius paraphrasten egi, liberè quæ ad rem necessaria iudicaui subinde adijciens: & quædam fusiore, quæ nimirũ obscuriora uisa sunt, oratione explicans. Vnde etiam uereor, nostras lucubratiunculas à quorundam uitilitigatorũ morsibus tutas minime futuras, ut qui nihil à sua horrida barbarie emutatum enouatumq; uelint, nec quicquam quod ipsi nõ didicerint, pensi habeãt. Repertis enim frugibus, gladem defendunt: nec cum Gryllo in hominem redire uolunt, ne aliquando fastuosa illorum insciti a, uulgo turpiter innotescat. Quocirca uir præstantissime, primum hunc iuuenilem conatum, tua nominis celebritate commendatum, editionis aleam subire uolui: utpote melius ita à calumnijs tutum fore sperans. Siquidem tuam singularem in Græcorum & Arabum scriptorum Medicinæ cognitionem, & raram ac inauditam philosophicarum rerum scientiam, reliquasq; præclaras animi tui dotes, tales alienæ uirtutis osores reueriti, pristinæ Hyppocraticæ artis studiosorum conatibus male obloqui ac

qui ac detrahere desinent. Tibi autem eum debeo, quod summus ad medicinam, & ad alias meliores disciplinas, mihi autor extiteris: nec adhuc cesses, sub inde me doctissimis tuis literis ad ea studia incitare, tuoq; patrocinio (quo ubiq; plurimum uales) apud alios prouehere. Rogo itaq;, ut hoc meorum studiorum præludium, hilari atq; exporrecta fronte, contra istos male feriatos defendendum suscipias, ac per ocium quid in eo præstiterim uideas, donec maiora, & tuæ excellenti doctrinæ digniora parauero. Vale, Medicorũ omnium decus: & nostro Imperatori Augustiß. CAROLO, quo hoc præsertim tempore carere orbis Christianus non potest, diu fœliciterq; uiuito. Bruxellis, Cal. Febru. Anno 1537.

RERVM AC VERBO-
RVM HOC OPERE memorabilium INDEX.

A

Brotanũ. 189
Aceti in dẽtium doloribus pestis. 84
Acetosa herba 126
Acetum neruis inimicum 213
Albugo oculo innata. 52
Alchitra 152
Amplexicaulis herba. 137
Anacardina cõfectio. 19
Anacardinũ mel. 20. 99
ἀναασάρκα hydropis species, eiusq; curatio. 145
Ἀγκυλόγλωσσα 96
Ani fistulæ 195. 196
Ani procidentia 198
Ani scissuris ac fistulis medentia 190
Anginæ curatio. 97. 99
Apoplexiæ signa 13
à sanguinis copia. eo.
à pituitoso humore. 14
Aqua oculi 64
Aquæ intercutẽ origo 182. eiusdem curatio 142.
Armenij lapidis puluis 165
Arquati curatio 141
Articulorũ tophi. 214. 215
Ascarides qui, & contra eos medicamẽ. 189. 190
ἀσκίτης hydrops, eiusq; curatio 142. 145
Asininum lac 84
Assa arbor 29. 123
Ἄθμα 102
Auditorio meatui si

quid inciderit, quomodo euellendũ. 76
Auditus grauitas ex sordibus. 73. à crudis humoribus. 74. ex siccitate. 75. ab expurgato humore per crisim. eodem.
Auripigmentum 57
Auris ulcus 72
Aurium cera 73. 74
Auriũ dolor ex inflammatione. 69. à crassis uiscosis q; humoribus. 70. ex flatuoso spiritu 71
Aurium sonitus ac tinnitus 72
Aurium uermes 76

B

BAlaninum oleum. 131
Βάτραχος 97
Been incognitæ ueteribus radices. 38
Βηχικὸν globuli 100
Bilem atram gignentes cibi qui 34
Bilem atram purgantia catapotia 37
Birsen thoracis affectus 107
Βλεφαρόξυσον 55
Blitum 177
Bombyx cruda 115
Burungium 189
Brassica capitata 28

C

Cæcitudo nocturna 65.
Cali 173
Callonymus piscis 65
Cameli urinæ usus 82
Cancer in naribus à polypo diuersus 81
Cancer uuluæ 202
Candentis stili usus in dentiũ doloribus. 86
Caninus appetitus ab acido succo. 135. ab immodica transpiratione, aut calido succo. 136.
Cannabis, siue canabit. 28.
Capitis dolor ex sanguine. 1. ob bilis copiam. 2. ex pituita. 3. 7 ex uentriculi uitio. 7. ex insolatu 7.
ad Capitis feruidum cruciatum

ciatum emplaſtrũ. 5.
ad frigidum 6
Catapotia ad uentrẽ de ijciendum 159
Catapotia de hermoda ctylis 213
Catapotia ex bdellio. 193. 164
Catapotia ex rheobarbaro ſeni 143
Catapotia purgandæ bilis atræ 37
Catapotiorum coccio-rum compoſitio 4
Catapotiorum ex aloë compoſitio 4
Catapotiorum fætidorum compoſitio 18
Catarrhus ſiue deſtillatio ex frigido aëre. 39
cũ calida intẽperie. 40
Cathera 174
Cazi electuarium 164
Cera aurium 34. 37
Ceruſſa albũ Raſis. 222
de Ceruſſa collyriũ. 185
Charta babylonica 168
Cheieri, uiolæ luteæ. 223
χίμωσις 61
Cherua 19
Cholera morbus 115
κιναμπιλ 87
Goccia catapotia 35
κόλλα. eodem, & 4.
Cœliacus ex iocinoris obſtructione, &c. 163
ex uentriculi & gracilium inteſtinorum uitio 163
κώλικα, eiuſq; curatio. 149.
Colicus ex flatu. 152. à bilioſo humore 155
Colicus ex ſanguine 156
Columellæ curatio. 90
Collyrium album. 44. 46.
Collyrium de ceruſſa 185.
Collyriũ Eleyſier. 49. 51
Collyrium ex æris flore 57
Collyrium ex fellibus. 61. 64. 65.
Collyrium ex plumbo. 49. 50.
Collyrium ex thure. 50
Collyrium polychreſton 51

Collyrium

Collyrium rubrum. 54.
uiride 55.57
Comitialis morbus. 25
ex obstructione. eod.
per cõsortium. 26. ex
uentriculi uitio. 27. ex
cerebri pituita. 28. ex
sanguinis copia. eo-
dem.
Comitialis morbi cum
ephialte consortiũ. 30
Condylomata 192
Congelati qui 17
Conuulsio oris 23
Conuulsio, quæ σπασμός
Græcis. 24 (119.
Coracesius bolus 118.
Cordis palpitatio. 113. ex
calore. eodem. à frigi
da causa 114
Κόρυζα 42
Costinum oleum 19
Coroneorum malorũ
pharmacum. 124
Crocus orientalis. 45
Cyrenaicus liquor. 29.
siue Cyrenaicus suc-
cus 86
Cubebę quid. 114. 115. 119
Guscuta herba. 137

D

Damnocochia 176
Dentes eradicantia &
confringentia medi-
camenta 87.
Dentium dolor, ex in-
flammatione. 84. ex
frigidi humoris afflu
xu 85
Dentiũ refrictioni me-
dentia 88
Dentiũ stupori meden-
tia 88
Destillatio siue Catar-
rhus ex frigido aëre
39.
Διαβήτης 186
Diacalaminthes electu
arium 163
Diacydonium 124
Diamoschi cõfectio. 107
Diarrhæa ex bilis co-
pia 164
Diomedeæ aues. 27
Dysenteria, eiusq; cu-
ratio 165

E

Ebur combustum pro
spodio 112
Electuarium Cazi 164

Electuarium, de styrace 167
Electuariũ diacalaminthes 163
Electuarium ex baccis lauri 153
Electuarium ex cumino 122
Electuarium ex gallia moschata 149
Electuariũ Exhilarans dictum, eiusq; descriptio. 38. & usus. 39
Electuarium ex thure 162
Electuaria sub antidoti nomine 153
Eleiser collyrium. 49. 51
Elephantiæ curatio. 220
Emplastrũ de spica. 139
Ἐπιλημψία 25
Ἐφιάλτης 30
Ephialtæ cum comitiali morbo consortium 30
Epithema ad uentris profluuium 169
Epithymi decoctum. 33
Ἔχαλφα 79
Exhilarantis electuarij descriptio 38
Exputionis cruentæ ac purulentæ curatio 109
Extremarum partiũ dolores 222

F

Ferri stercoris compositio. 123. siue ex ferri stercore cõfectio. 191
Filicula 33. 38. 211
Filtrum 148
Fistulæ ani 195. 196
Fistulæ angulorum oculi maiores 67

G

Galliæ moschatę cõfectio 5
Galliæ moschatæ 150
Gibbi incipientis curatio 218
Gingiuarum dolor. 84
Gingiuarum sanguine humentium curatio 89
Grauedo, eiusq; curatio 42
Gurgulionis laxatio, siue procidentia. 90
Gutturi inhærentiũ depulsio

pulsio 91.92

H

Halcyonium 35
Αἱμόφοβοι 105
Hæmorrhoides 190
Hellebori usus ad sternutationes 23
Herbæ refrigerantes. 48
Ὑποσάρκα hydropis species, eiusq; curatio. 145.
Hyrudinum gutturi inhærentiũ curatio. 91
Humeralis uena quę. 44
Hydromel ad colicos dolores ex flatib. 157
Ὕδρωψ, aqua intercutẽ. 142

I

Ἴκτιρος 140
Ἴλιος, à frigido humore, eiusq; curatio. 149
Incubo ex obstructione 30. ex sanguine. 31. à pituitę copia. eodem.
Insolatus 7
Intestini plenioris & tenuioris morbi 149
Iocinoris dolor ex intemperie, aut humore calido. 136. ab intẽperie, aut materia frigida 138
Iocinoris inflammationis abscessus ue curatio 140
Iozulapon 41
Iuiubæ 40
Iuleb uiolatum 33.41

K

Kanabel 189
Kebekengi 87

L

Lac acidum, lac sciſsum 166.187
Lactis muliebris usus. 35
Lacca. 139. (44.60.
Lachrymis oculorũ curandis quæ faciant. 58.59.
Laconicum. prima balnei domus. 7.22.71. 86
Lactaria herba 87.
Lapidis in uesica sectio 178.
Lapidi in uesicæ cerui-ce hærenti quomodo medendum 174
Laserpitium 86
Lateralis dolor 104
Λειπυρία 166
Lepidion 18

Lethargo

Lethargo cõferentia. 16
Λιγνοφλιγματία 145
Lienis dolor ex inflammatione. 147. à frigido humore. 148. ex flatu. eodem.
Liẽteria à calido humore 160
Lienteria à cœliaco affectu quid differat 161
Lienteria à crudo & frigido succo 161
Lienteria ex naturaliũ facultatum imbecillitate 162
Linguę oblęso sensui ac deficienti motui quo modo succurrẽdum. 94.
Linguæ pustularum curatio 97
Linguæ tumor 96. 97
Linguæ ulcera 88
Linimenti ad ophthalmiam descriptio. 45
Linodera herba 137
Lippitudo, ὀφθαλμία 43
Lucij piscis fel 65
Lũbricis in ano aut uentre natis quę adhibẽda 188
Lumborum rubor siue exulceratio 221

M

Μαλάβαθρου 115
Māna, mel aërium 41, 44. 98
Massacumia 53
Medicamẽ acre. 194. 196
Mel aërium, manna. 41. 44. 98.
Melancholia ex propio cerebri affectu 35
Melancholia naturalis & sanguinea 36
Melancholiæ initium. 31
perfectio 32
Melancholiæ per consortium curatio 32
Melancholiæ tribus speciebus. coĩa quæ. 36
Menstrua quomodo sistenda. 199. quomodo cienda. 200. (80.
Mestezeberegi unguẽtũ
Mingentibus pus quæ conducant 180. 183
Miua 124
Mixæ 40
Molæ uteri curatio. 206
Μολύβδης χυλὸς 202
Muraba 100

Nardini

N

Nardini olei confectio. 131
Narium cruſtæ ac ulcera 79
Nariũ polypus, ſiue ſarcoma. 80. cancer. 81.
Nemen 134.
Neruorum reſolutio. 17
Nigellæ uſus 82
Νυκταλώψ 65

O

Oculi abſceſſus ſigna 47
Oculi angulorũ fiſtulæ maiores 76
Oculi humiditati cõducens puluis. 60
Oculi inflammationis nondum ſuppurantis curatio. 48. item iam ſuppurantis, & ulceris curatio. eodẽ.
Oculi ſuffuſio. 62. ſiue aqua 64.
Oculi album 47
Oculorum anguli carunculis pruritu uexatis laborantes. 55
Oculorum ulcera. 47
Oculorũ uibices, & cruentæ ſuffuſiones. 58
Oculorum unguis. 56
Oculis incidentia quomodo educenda 51
Ocymi maioris ſuccus 78
Oeſipus 201
Οἰδήματα 145
in Oeſophagum prolapſorum remedia. 93
Oleum ſcorpionũ. 177
Olfaciendi facultas oblæſa. 82. eiuſdem reſtitutio 83.
Ὀφθαλμία 43
Oris diſtortio, ſiue conuulſio, ob pituitæ infarcionem. 23. ex ſiccitate 24
Oris ulcera 88

P

Palleatæ curatiões. 197
Palpebrarum pili oculos iritantes. 61. 54.
Palpebrarum ſcabricies
Palpebrarum tumor. 61
Παράλυσις. 17. à pituita. eodem. ab extrema cauſa. 20. ex humoris ob confuſio-

cõfusionẽ influxu. 21.
Pastilli de balaustijs. 166
Pastilli de caparibus. 148.
Pastilli ex acidæ spinæ baccis. 137
Pastilli ex chamælea. 143. 144.
Pastilli ex camphora. 141.
Pastilli ex cancamo. 139
Pastilli ex rheobarbaro Seni 138
Pastilli ex rosis 120. 121
Pastilli ex spica 132
Pastilli ex spodio, astringentes 165
Pastilli ex succino 183
Pastilli ex thure 134
Pastilli tenesmo dicati. 167.
Pæoniæ radicis puluis ad sternutationes 28
περιπνευμονία 108
Philonis Tarsei anodynon 155
Philonium ileosis salutare 155
Phrenitis quando perfecta putanda 11
Phrenitidis incipientis indicia. 10
φθίσις 111
Pillulæ bechicæ 100
Pillulæ de raued 145
Pillulæ ex styrace 102
Piper calidum 18
Pituitam ducens pharmacum 168
πλευρίτις 104.
Pleuritidis nothæ curatio 107
Podagræ, ac reliquorũ articul. morborũ remedia 210
Polychrestõ collyrium. 51.
πολυπόδιον 33.38
Polypus à cancro nariũ diuersus 81
Polypi curatio 80
πυρέτιον 56
Pulmonum inflammatio 108
Pulicaris herba 201
Puluis ad ducendũ uentrem 159
Puluis Armenij lapidis 165
Puluis citrinus. 46. albus. eo-

bus. eodem.
Punicorum malorum puluis 163
Pupilla 66
Pupillæ dilatatio, à ficcitate. 66. ab humoris copia. eod. à plaga. 67.

R

Radicũ decoctarũ iuris præparatio 140.
ῥαγάδες, scissuræ 193
Ramech cõpositio. 90
Ramicum genera. 208
Ranarũ uiridium usus 88.
Ranulæ curatio 97
Ranunculus 87
Rasis album, ceruſſa. 212
Regius morbus. 140. à meatuum obturatione 141
Renum & uesicæ calculus 175
Renum inflammatio 179. 181
Renum Scirrhi curatio 181.
Resina cedrina 152
Rhob Arabibus quid 187
Ribes. 6. 160. ueteribus incognitum 96
Ricini fruticis oleũ. 158

S.

Sabot piscis. 65
Saccarum 38
Sacer morbus 25
Sal Indicus 38
Sandalum lignum uetere ribus incognitum 5
Sandalinũ cerorum. 141
Sanguinis à naribus profluuium 77
Sãguinis screatu aut uomitu eiecti curatio 109
Sanguinẽ aut pus mingentibus, quæ utilia 183.
Sapa 192
Sarcomatis narium curatio 80
Saxifragia 176
Scabricies palpebrarum ξηρίας. 182. 54.
Scirrhi renũ curatio. 181
Scirrhi uentriculi curatio 130
Scissuræ, ῥαγάδες 193
Scorpionũ cineres, eorumq;

rumq; præparatio. 176
Scorpionum oleum. 177
Σκότωμα 8
Σκύβαλον 152
Sebel 54.57
Sebeste 40
Secretorum liber falsò Galeno inscriptus. 53
Seitaragi 18
Sementina 189
Seminum decoctũ. 158
Sericæ 40
Singultientibus quare tumor incutiatur. 135.
Singultus à flatu & crudo succo. 133. ex siccitate 134
Sisimbrij semen 134
Sopor, ex cerebri pituita 16
Σπασμός 24
Spinachia herba 100. 177
Spirandi difficultas. 102
Spiritus compressione singultui ac sternutationi succurri. 135
Splenis dolori remedia 147
Spuma maris 53
Σταφυλίνος 91
Sternutamenta 23.40
Sternutationis remedium 135
Stomachicorum medicamentorũ quę crassitudo esse debeat 124
Struthia 124
Struthium ad sternutationes mouendas. 23
Stupor à frigido succo 21
de Styrace electuarium 167
Succini usus 52
de Succino pastilli 183
Suffusio oculorũ. 62.64
Sumen, eiusq; prominentia. 142
Supini decubitus noxa 40
Surditas unde 75
Συνάγχη. 97. ex sanguinis copia. eod. à pituitoso succo 98
Syphon 174.

Syrupus acetosus 114
Syrupus acidus 99.
Syrupus cotoneorũ malorum acetosus 125

T

Tabis curatio 111
Taguid auis 27
Tamarind. inter medicamina ueteribus incognita 2
Telephion 173
Teneſmus 167. à putri pituita 169
Terra ſigillata uera officinas noſtras carere 110. 111.
Thapſia Indica 18
Theriaca ad dentiũ dolorem 86
Thoracis recremẽtis eijciẽdis medicamẽ. 104.
Τιθύμαλος μυρσίτης 87
Tophi articulorũ. 214. 215.
Tremor ex frigido ſucco. 21. ex uino. eodẽ.
Tremoris pręſidia eadẽ, quæ ſtuporis 22
Tunicula. 54. (es. 4.
Turbit, tithymali ſpecies. 4.
Tuſſis à caliditate & ſiccitate. 100. à pituitæ copia 101
ad Tuſſim, decoctũ 40
Tuſſis ex catarrho 41. ſicca & humida. eod.
Τυμπανίτης 146
eiuſdẽq; curatio. eod.

V

Varicum curatio. 219
Vena humeralis. 44.
Ventriculi frigiditati cõducens electuarium 115.
Ventriculi imbecillitas, ob frigidam diſtemperiem 120
Ventriculi œdema. 132
Ventriculi oris dolor ac inflammatio. 127. abſceſſus 131
Ventriculi ſcirrhi curatio 130
Ventris profluuij remedia 160
Vermiũ in ano aut uentre naſcentium origo 188.
Vertigo à ſanguinis copia. 8. ob ſtomachi uitium 9. ex

tium.9.ex propria cerebri pituita 10
Veſicæ calculi ſeu lapidis ſigna 175
Veſicæ inflammatio. 179.181
Violæ luteæ, cheieri 223
Violatum iuleb 33.41
Viſus debilitas 59
Vitis morbi curatio. 219.
Vnguentũ de ſene.194.
Vnguentũ mordax.80
Vnguenti uiridis deſcriptio 80
Vnguis oculorum 56
Volubilis maior 87
Ὀυρητῆρες 179
Vrinæ ardor 182
Vrinæ difficultas, à partium debilitate.170. ab externa cauſa.171. à corpore urinæ meatum obturante 172
Vrinæ ſuppreſſæ precipua medicamina. 174.
Vrinam inuiti reddentes, quibus curandi. 185.
Vrinarij meatus, ὀυρητῆρες 179
Vſne 173
Vteri exulceratio, abſceſſus & cancer 203
Vteri mola 206
Vuæ laxatæ attollendæ ratio 91
Vulſella 92
Vuluæ inflãmatio 202
Vuluæ procidentia.198. 199.
Vuluæ ſciſſuræ.201. ſiue cancer 202.203
Vuluæ ſtrãgulatio. 204

X

Xylocaractæ 113 164.

Z

Zulapon 157.

FINIS.

IODOCVS VELSIVS Hagienſis.

Noſtros docta iuuant, placuerunt Barbara quondam,
Hoc Arabum dictat puluerulenta cohors.
Inter quos topici Rhazes medicaminis autor,
Emicat, excellens utilitate ſua.
Sed malè quod uerſus, patria cum gente legatur,
Diſplicet, at poſthac gratior extiterit.
Quod tibi VVeſali merito tribuiſſe queamus,
Laus te certa manet, tu modo perge, ſequor.

PARAPHRASIS IN NONVM LIBRVM RHAZAE MEdici Arabis clariſſ. ad regem Almanſorem, de affectuum ſingularum corporis partium curatione, Andrea Vueſalio Bruxellenſi autore.

¶ De *capitis dolore*. Caput I.

QVando capitis ardori eiuſdē tenſio & grauitas, oculorumq; ac faciei rubor adfuerint, & reliquū corpus tactu calidū, pulſusq; magnus præcipue in tēporibus ſentiatur, humeralis uena partis dolentis, aut eius quā potiſſimum dolor exercet, ſupra cubitū ſecanda eſt. Deinde aqua roſacea unà cū aceto ac oleo roſaceo ſumenda, quæ

Ex ſanguine. Signa

Cūra

Vt plurimũ ad reliqua quartã ace ti partem ac cipimus.

ſimul tamdiu, donec debitam craſſitiem recipiant, agitata, ac niue aut fonte refrigerata, capiti ab alto ſunt infundẽda. Aeger autem à carnium eſu, uino reliquiſq; ſanguinẽ augentibus arcebitur, ac lentes cum poſca & croco decoctas, aut lenticulam ſolam aqua incoctam, & olera frigida, elixa uel cruda, & infrigidantes fructus edet. Aluum porro ex myrobalanis citrinis, prunis, * tamarindis, & ſaccaro albiſſimo ducere expedit. Verum ſi hæc nõ ſuffecerint, altheæ ſemen aceto infuſum, donec iuſtam uiſcoſitatem obtineat, in mortario, piſtillo contundito, ac in emplaſtri formam linteo inductum capiti applicato. Quin etiam ex herbæ pulicaris ſemine aceto macerato, utiliter ad eundem modum cataplaſma capiti induces. Si iam comprehenſis notis pulſus ueloces adſint, tactuq; ingens percipiatur calor, nullo tamen rubore facies aut oculi ſuffundantur, neque ulla notabili tenſione laborent, ſtatim inter initia uentrem medica

Auerrois in ter medicamina ueteribus incognita numerat.

Ob bilis copiam, ſigna

minibus

minibus bilem flauam purgantibus ſoluere, deinde cõmemoratis localibus præſidijs uti, conſilium eſt. Verum præterhæc naribus oleum uiolarum, aut cucurbitæ domeſticæ, aut nymphææ, aut florũ ſalicum infundetur, & horum oleorum ſingula per ſe niue refrigerata, ab alto capiti inſtillabuntur, & æger paulo ante cõmemorata uictus ratione cibabitur. Odorabit uero camphoram, aquã roſaceam, ſalices, uiolas, & quæ his refrigerandi facultate reſpondent. Quod ſi poſt horũ uſum morbus plurimũ inualuerit, increueritq; ſumito opij & camphoræ ſingulorum pondus duorum granorum hordei, ac oleo ioſmini diſſoluta auribus & naribus modice tepentia immittito.

Nõnulli negant, ſuperius comprehenſa medicamina bilẽ ducere.

Dieta

Narcotica

Camphora frigida autoritate Rhazae

Porro ſi graui capitis dolore nihil eorum, quæ de ruboris ſuffuſione dixi in facie aut oculis conſpiciatur, morbusq; in uetuſtatem protractus fuerit, inter initia leuioribus purgantibus auxilijs tentatis, uenter catapotijs coccijs, à grani (quod Græci κόκκον appellant) magnitudine ſic

Ex pituita.

Cochiæ pilulæ à simile denominatæ

uocatis, ducendus est. Quorum compositionem ipse in hunc modum instituí. Pulueris picræ drachmæ decem, cucurbitę syluestris drachmæ tres cum scrupulo, scammonij drachmæ duæ cum semisse: *turbit, stichados, singulorum drachmæ quinq: rediguntur hæc in catapotia, quæ decem distinctis uicibus in robustissimis corporibus porriguntur, cæteris autem pro uirium ratione. § Quoniam autem præsens cõpositio, propositi Noni libri commentatoribus suspecta est, existimãtibus interpretem loco duorum scrupulorum cum semisse scammonij, uertisse drachmas duas & semissem, huic loco Galeni cõpositionem catapotiorum ex aloe, interscribendã putaui. Habet autem ea, Libro primo secundũ locos, in hunc modum: Cucurbitæ syluestris pars una, aloes & scammonij, singulorum duæ. His ego (scribit Galenus) absinthij succi partẽ unam admisceo, antea uero mastichen quoq; Chiam & bdellium indidi. Sic etiã Quintus utebatur. Galenus & Alexander co-

Quid si decem numero catapotia Rhazes exhibenda uoluisset?

Alia tamen Mesues & Nicolai.

der cotoneorũ ſucco hæc excipiunt, Paulus aqua, Oribaſius braſſicæ ſucco. Ac quia huiuſcemodi catapotia inſtar grani ciceris finguntur, à multis coccia quoq; appellata ſunt. Dantur Galeno & Paulo numero undecim, Alexandro quindecim. § Poſt deiectam autem aluum, capiti oleum ioſminum & balaninum infundenda, eadem auribus quoq; & naribus immittenda ſunt. Ad hæc ægro odoris gratia, confectio *gallíæ moſchatæ appellata, naribus obiícienda, & moſchi pauxíllulum nariũ foraminíbus inſpirandũ eſt. Cæterum ſi malum multum increſcat, moleſtetq;, ſumito euphorbíj & caſtorei utriuſque ſeſquiobolum, & ín olei ioſmini momento ſolutum, naribus & auribus inſtillato. In uehemẽti capitis dolore, qui cũ æſtu eſt, emplaſtrũ infrà ſcriptum, fronti & temporibus utiliter applicabis. Emplaſtrum ad ingentem capitis feruidum cruciatum: Accipito lactucarũ ſemen, glaucíj præparati ſuccum, *lignũ quod ſandalum appellamus, & rubrum & albũ,

Coccia

*Paſtilli ſunt, ex oriente ad nos aducti.

Hæc in ſupplementis alibi inuenies.

*Veteribus incognitũ.

& album, nucem Indicam, roſas, ſingula æquis portionibus, opij momentum: his aceto & roſarum aqua conſperſis ac maceratis, informato emplaſtrum, & fronti ſuperinducito, deinceps illi conduplicatam faſciam, aceto & roſacea aqua imbutam, ſuperponito, eaq; tepefacta rurſus aliam, huiuſcemodi refrigerãti liquori intinctam illigato. Linimentum diſcutiens & digerens, ad dolorem qui cum frigore eſt, efficax. Caſtorei, euphorbij, piperis, ſinapis, ſtyracis, rutæ, marubij, ſingulorum pares modi: hæc exiccata, & in puluerem ſubacta, & per cribrum ſecreta commiſceto, atq; illis uino ueteri conſperſis informato paſtillos ad ſolem exiccandos: ac quando uſus poſtulauerit, uno illorum uino ueteri, aut oleo coſtino, chamælinoue detrito, frontẽ & tempora idẽtidẽ illinito. Vel unũ in minori liquoris portione diſſolue, ac inſtar emplaſtri fronti ſubinde inducito. Hoc enim linimentũ, ſeu emplaſtrũ, omni uetuſto capitis dolori eſt q; accõmodatiſſimũ, nõ modo fronti

do fronti ac temporibus admotum, sed in aurem quoq; inditum, præsertim si in aliquo iam comprehensorum oleorũ dissolutus pastillus fuerit. Aegrotanti uero uinum uetus, circa mali declinationem, non tamen affatim, præbeto. Cæterum quando ingens capitis dolor, septimanã totam perdurans, hominem affligit, in laconicum primam balnei domũ, aut balnea aquarum medicamentosarum, exiccandi ui præditarum, æger deducendus est, ac capiti infundenda aqua, in qua chamæmelum, & sampsuchus, & stichas Arabica seu Gallica, & serpillum, si mul omnia, aut singula per se ebulierint.

Hæc ad dolorem ex pituita faciũt.

Porro si caput indies ante cibũ indoluerit, ac post ingestos cibos cõualuerit, laboranti ante tempus quo corripi cõsue uit, succurrendum est, exhibendo panis offulas, succo mali punici, aut immaturę uuæ, aut alijs uirtute in refrigerando & astringendo his paribus, immersas.

Ob uentriculi uitium.

Si dolor capitis ob diutinam in sole moram, concitatus fuerit, huic facile

Ex insolatu.

aceto & rosaceo bene refrigeratis, subuenire poteris. At si dolor his nõ remittitur, alijs intensius refrigerantibus, ut polygonij ac plãtaginis succis aceto dilutis, propellendus est. Quod si præterea ingens capitis dolor perseuerat, ac intenditur, neq; ullis præsidijs cedit, sitq; metus, ęgrũ uisu priuatum iri, ob fluxum humorũ in oculos: arteriæ, quæ per tẽpora repunt, opportune ut sanguinis quantum satis est fundant, inciduntur, ac manuali arte quicquid illarum denudatum est, laqueis interceptum aufertur. Verum postremũ illud præter præsentis libri institutũ, hoc in loco tractatur.

In fine. 13. Methodi, et apud Paulũ li. 6. ca. 4. & 5.

*

¶De uertigine, quam Græci σκότωμα uocant. Caput II.

A sanguinis copia.

CVm alicui ea quæ foris sunt, in gyrum circumagi uidentur, & oculi tenebris obruuntur, & cõcidere æger uult: quumq; eodem tempore, quo scilicet malo ægrotus tenetur, facies & oculi rubore suffusi sunt, ac uenæ post aures reptantes sangui-

nguine turgidæ cernuntur, *eas tum in idere, cucurbitulasq; collo et tibijs agglu nare expedit. Cæterum si hæ uenæ in- onspicuę lateant, faciesq; rubore suffun atur, ex axillari sanguis minuendus, & ucurbitulæ tibijs affigendæ sunt. In trisq; autem his uertiginis speciebus iã ommemoratis, ad repellendum humo- um affluxum, capiti rosaceum cum ace- o est infundendum. Ventrem uero my- obalanorum citrinarum decocto, supe- ius ad capitis dolorem descripto, dejce e utile est. Cibos quidem calidos, & san- uinis copiam augentes, ægrotus auer- abitur, ac aridis & refrigerantibus enu rietur. Porro quum neque faciei ocu- orumq; rubor, neq; febris, uertiginosis dsunt, perpendendũ est, an ne oris uen riculi euersio, an nausea hominem infe- et. Quæ si ægrotanti affuerint, primum omitum leniter iritato, deinde quantita m coccijs catapotijs præcedenti Capite nscriptam præbeto, & á frigidioribus ac ituitam coaceruantibus cibis ægrotan-

* Galenus & Paulus arterias intersecant.

Variat hic Arculanie xemplar ab alijs.

Ob stomachi uitium.

Ex propria cerebri pituita.

tem arceto. Verum si neq; oris uentriculi subuersio, neq; cibi fastidium adsint, nullæq; caloris notæ appareant, aluum subinde catapotijs coccijs soluito. Cibos ad hæc frigidos omnino ægrum auersari iubeto: & gargarizationem, quæ eliciendæ pituitæ sit, præparato. Naribus item portionem aliquam inscribendorum ad attonitum morbum, ut struthij puluerẽ, inspirato, quo caput & calefacias, & sternutationes irites. Nec inutiliter quoque ad eundum usum, caput excalefacientibus unctionibus inunges.

¶ De *phrenitide.* Cap. III.

**Paulus & Alex. acuta habent.*

QVando febris * continens homotonos ægrum inuadit, unà cum uehementi capitis & oculorum grauitate: præterea si multus rubor faciei & oculorum, & dolor distendens capitis, & horror quidam lucis, pulsusq; solito uelocior ac frequentior adfuerint, phrenitidis incipientis certissima indicia adesse iudicabũtur. Si autem ad hæc lingua aspera & nigra, uel sub-

uel ſubflaua fiat, perturbeturq; adeò intel
ectus, ut æger mente alienetur & deliret,
multisq; uigilijs excrucietur, phrenitis
perfecta putabitur. Aegro itaq; priuſq;
narrata illa ſymptomata omnia concur
rant, uenæ ſectione, ac uentris ſolutio-
ne, ex * fructuum uidelicet mirobala-
norum, tamarindorum & prunorum
ſucco, ſuccurrendum eſt. Alimen-
tum autem eius ſit aqua cum hordeo
elixa, eaq; ſemel aut bis in die propina-
ta, pro conſuetudine quam dum ſanus
eſſet habuit. Capiti quidem acetum cũ
roſaceo ab alto, ad compeſcendum hu-
morum impetum, infundatur. Cæte-
rum ſi ægrotantem crebræ uigiliæ ur-
gent, ſumito uiolarum exiccatarum, cor
ticum papaueris albi, hordei corticibus
liberi, ſeminis lactucarum, radicum man
dragoræ, ſingulorum tantum quantum
manu una apprehendere potes. hæc ſi-
mul in ænea olla, quam aqua impleue-
ris, tantiſper dum aqua rubeſcat de-
coquito. Deinde aquam iam tepidam
capiti

Vt plurimũ ex ſanguine in tenui meninge.

**Medicamẽ ad uentris ſolutionem, in dolore capitis ex ſanguine, intelligit.*

capiti inſtillato: & ſit caput ad peluim, in quam aqua recipiatur, inclinatum. Item deinceps huiuſcemodi decoctū, in æneo uaſe ad ignem modice recalefactū, capiti ſuperfundito. Hoc ſanè ſingulis diebus crebro factum, magnum ſubſidium refrigerando, ac affluentem humorem reprimendo, ægro adfert. Caput pręterea oleo uiolaceo muliebri lacte contemperato, irrigandum: quo etiam lana mollis imbuta, capiti applicanda eſt.

Ratio mittendi ſanguinis.

Porro ſi ægri uires inter morbi initia ualidæ conſtantesq; eſſe conſpiciantur, ſanguis protinus ex humerali uena ſupra cubitum mitti debet, & is copioſior. At ſi manum deſipiens non porrigat, metusq; ſit ſecundū uacuationem, ſanguinis profluuij, dum manū æger ſubinde ob mentis turbationem iactitet, rectain fronte uena diuiſa, una uice quod ſatis eſt auferemus. Si uero uires languidæ diſſolutæq; ſint, aliam curandi rationem, qua morbū depellamus, aggrediemur. Sic & q; remittēte malo, à uenæ ſectione tēperabimus.

De apo-

¶ De *apoplexia*. Cap. IIII.

SI aliquis ueluti ſopore oppreſſus decū bit, & ſine ſomno naturali ſtertit, cūq; pungitur non ſentit, certum eſt eum apoplexia teneri. Eſt ſanè huius morbi magnitudo æſtimanda, ſecundum quod fortiter aut debiliter ſtertit & reſpirat æger. Quum itaq; illi ob ſummam ſpirandi difficultatem, ſpuma ab ore prorumpit, nullis remediis ipſi ſubueniri poteſt. Verum ſi leniter ſtertit, & liberius æger reſpirat, morbus lenior mitiorq; exiſtit. Præſens quidem affectus aut mox oppreſſum ſuffocationis modo iugulat perimitq;, aut noxio humore è cerebro in neruos delapſo, in illorū reſolutionem deſinit. Quo circa his ſymptomatibus ægrotantem affligentibus, conſiderandum eſt, an ægri facies multū aut cruenta, aut liuida, aut ſubuiridis fieri incipiat: uti euenire ſolet, ſanguine in membro aliquo uinculis, aut nimis uauis conſtrictione retento. Siquidem hunc ſanguinem ilico ex duabus uenis iugularibus, aut duabus humeralibus incidis, minuere opportunum eſt. Porro

Rara fit, ſecundum 10. Aphor. 6. parte, creti caexpulſio. A ſangninis copia.

A pituitoso humore.

Porro si ad hunc modum res se non habeat, sed dum æger aërem inspirat, auditur in thoracis & asperæ arteriæ capacitate aëris sonitus & murmur, sicq; his pituitã indicantia signa adsunt, hic clyster utiliter ei infundetur. Accipit aũt, cucurbitæ sylvestris, cyclaminis, cẽtaurij minoris, alterius cyclaminis speciei, hellebori albi, singulorũ tm̃ quantũ manu una cõprehendere potes: omnia simul tribus libris aquæ, ad duarum consumptionem decoquuntur, deinde per colum trasfunduntur: atq; ex huius decocti semilibra, clyster in anum inditur. Qui si cito ab ano elabitur, rursus repetitur, ac donec humorum copia unà cum clystere deiiciatur, infunditur. Naribus adhæc struthium & ueratrum album detritum, leni spiritu crebrius inspiretur. Est præterea ore per uim aperto conandum, ut anacardinam confectionem cum mulsa, per os ad uentriculum subinde ægrum deglutire procuremus: atq; eius negotij singulis diebus sollicitudo habenda est. Præ-

Acris infusio, ac sanguinem aliquando educens.

sentis

ntis autem medicamenti pondus erit, ſquidrachma potui oblata. Eius uero eſcriptio, Capite de neruorũ reſolutiõe abetur. Frixorium quoque ferreum can ens, capiti identidem tam prope admo- endum, ut capilli etiam ægroti aduri ui- eantur. Cæterum ſi his rationibus affe- tus non diſcutitur, in medicando maio- m operam nauabimus. Et enim caput demus, & ſinapi & caſtoreo in aceto errimo detritis oblinemus. In priori uidem propoſiti affectus ſpecie, poſt de actum ſanguinem fortiter brachia in- rcipere iuuat, inijciendo ſcilicet uincu- brachiorum parti, qua cum ſcoptulis is articulatio eſt. ſimiliter quoque tibi- um partes graciliores uinciri ex uſu t. Quinetiam ad reprimendum ſangui s affluxum, qui huius affectus au- r eſſe conſueuit, caput roſaceo oleo, aceto ex uino præparato, perfun- re præſtat. Si itaque apoplexia de- ntus, corpore plethorio conſpiciatur, orbusq; non adeò uehemens exiſtat,

Aliqui ignita galea ad id utuntur.

primum

primum ad ſanguinis reuulſionem pedis uenam, deinde deriuãdi gratia, eam quæ in narium extremo apparet, incidemus.

¶ De ſopore. Cap. V.

Excerebri pituita.

SI quis cum profunda animi in ſomnũ delatione iacet, & tamen ſi urgeatur ſentit & mouetur, uerum oculos ſemper occluſos habet, at quos ſi altius illi inclametur, aperit, atq; ilico ſopore oppreſſus occludit, is ſopore laborat. Quem affectũ clyſteribus acribus, ſuprà Capite de apoplexia deſcriptis, curare profuerit. Ori quoq; laborantis mulſa infundenda, quã ut per fauces dimittat, ſolicitare oportet, ſiquidem ea ægro alimenti loco præbetur. Caput ad hæc tribus primis diebus, aceto cum roſaceo irrigabitur. Verum poſt tertium diem ſternutationes, ſtruthij & ueratri albi puluere inſpirato iritabimus. Caput quoq; non inutiliter rademus, & ſinapi cum aceto & caſtoreo perfricabimus.

Hæc lethargo omnia cõferunt, & ad hæc Græci uenam ſecant.

De con-

De congelatis, quibus semper oculi inconniuentes manent. Cap. VI.

CONgelatum ac rigidum merito aliquem iudicabimus, quum quasi in somnum solutus decumbit, nec ab assidentibus incitatus mouetur, nec etiã punctus sentit: & licet oculi patent, cilia tamen eius immota ac rigida permanent. Subueniendum quidem huic malo medicamentis sopore dicatis. At præter illa, oleum iosminum capiti infundatur, in cuius singulis libris, uncia euphorbij adiecta sit. Præterea caput ipsum ex castoreo & euphorbio in oleo iosmini læuigatis, illinatur.

Ob refrigratũ corporis habitũ.

Cõferũt quidẽ æque calida, sed nõ æque sicca.

De neruorum resolutione, quæ παράλυσις dicitur. Cap. VII.

QVum aliquis ad motum omnino impotens est, ita ut unum aut plures artus commouere minime queat: sicq; unà ipsorum sensus abolitus fuerit, illũ resolutiõe unius pluriumúe artuum tentari pronunciamus. Huius quidem mali curationem, catapotiorum fœtidorum

A pituita, animalis facultatis ductus occupante.

à me compoſitorum oblatione, auſpicabimur. Ea accipiũt, puluerís hierę picræ drachmas decem, ſylueſtris cucurbitæ carnis interioris drachmas quinque, euphorbij drachmas duas cum ſemiſſe, caſtorei, piperis, ſucci Cyrenaici, ſagapeni, opopanacis, * thapſiæ Indicæ, ſinapis, ſingulorum drachmam unam: centaurij minoris, ſucci cucumeris agreſtis, utriuſq; drachmas quinq;. gummi rutæ ſucco diluuntur, quibus alia excepta in catapotia digeruntur, † quæ decem doſibus exhibenda ſunt. Quorum una portione deuorata, * triduum à medicaminum uſu æger conquieſcet, ac eo tempore cicerum decocto, & oleo, et ſinapi enutrietur. Poſtea alteram doſim aſſumat. huic ubi tertia ſucceſſerit, aliquãtulo tẽporis interuallo ad uires recolligendas, à medicamentorum uſu æger rurſus abſtineat. Cibi conueniunt ſpeciebus calidis, & incidentibus ſeminibus cõditi ac præparati: cuius notæ eſt piper, & huic caliditate paria, & caro minutim cõciſa, & in

* Scitaragi Mar. interpret. lepidion.

† Fortaſſe legẽdũ, quorum decem una doſi exhibẽda ũt.

* Alíq tres hebdomadas ſcribi uolunt.

& in frixorio frixa: uel alioqui alij ad cō-
coctionem expediti, & non recrementi-
tij. Potus autem mulsa sit. Iam membra
quoq; resoluta, oleo costino utiliter inun
guntur. quod recipit, costi unciā unam,
piperis, pyrethri, euphorbij, singulorum
tertiam unius unciæ partem, castorei se-
munciam, omnia in semilibra † olei uio-
læ luteæ, quæ antiquis parietibus increscit, aut olei narcisi læuigātur: atque ita
membris deficiētibus inuncta, multum
iuuant. Porrò diebus singulis, quibus à
catapotiorum suprà descriptorum usu
æger liber est, exhibendæ sunt drachmæ
duæ subsequētis confectionis: quam ab
anacardi cuiusdā arboris Indicæ fructu,
anacardinā appellant. Zingiberis, pyre
thri, nigellæ, piperis nigri, piperis longi,
seminis petroselini Macedonici, singulo
rum drachmæ uiginti: myrrhæ, rutæ sic-
cæ, liquoris Cyrenaici, aristolochiæ, bac-
carum lauri, castorei, thapsiæ Indicæ, si-
napis, gentianæ, singulorum drachmæ
quinq;: anacardorum succi, qui ob simi-

† Al. cher-
ua. i. ricini
fruticis.

lem melli consistentiam, mel anacardinũ dicitur, drachmas quinq; irrorentur omnia oleo nucum, & melle decocto ac despumato excipiãtur. Medicamẽ hoc neruorum resolutioni, apoplexiæ, oris contorsioni, tremori, alphis tum albis, tum nigris, scorpionum ictibus, cõuulsioni, quæ humiditati fertur accepta: & in summa, omnib. frigidis affectibus, quàmmaxime accommodum cẽsetur. Siquidem hoc medicamẽtum deuoratum sudores elicit, febrimq; sua mirifica calefaciendi potentia ægro conciliat. Verum si forte propinatum, ægrotantẽ sanitati non restituerit, ab omni medicamine ipsum decem dies abstinere, ex usu erit: interim tamen uictus ratione (quæ cum studio adhiberi debet) exacte instituta. Deinde rursus uiribus recollectis, ad mali curationem præscripta ratione properabimus.

Ab externa causa.

§ Cæterum si resolutio ex plaga, aut casu ab alto, aut incidente quopiam corpore, subito facta sit, omni curationis spe adempta, affectus (utpote neruo, aut musculo,

ſculo, aut tendone per trāſuerſum diſrupto) incurabilis permanebit. Si uero nō ſubito malum ex his cauſis excitatū ſit, ſed proceſſu temporis paulatim & pedetentim augeatur, tum loco læſo emplaſtrum hoc adhibeatur, quod recipit, farinam fœnogræci, glandem unguentariā, nucleos ceraſorum ſylueſtriū, & domeſticorum, ſemē ricini fruticis, bdellium, ammoniacū, adipem anatis, ceram, oleū liliſ. hæc ſimul contuſa & cōmiſta, in formam emplaſtri, quod læſę parti inducitur, rediguntur.

Ex humoris ob confuſionē influxu.

Hoc in principio inutile, ſed ceſſante fluxu præſtātiſſimum eſt.

De *ſtupore ac tremore.* Cap. VIII.

SI quis aliquod ſuorum membrorum ita affectum ſentit, ut ſæpe pedes noſtri afficiūtur, dum obſtupeſcunt, membrū hoc ſtupore implicitū affirmamus. Quoniā aūt diſpoſitio hæc ſi lōgius prorogatur, in reſolutionē ob cauſarū uicinitatē trāſit, eius curā haud differemus. Quocirca quoq; huius mali remedia nōnullam cum neruorum reſolutione dicatis præſidijs affinitatem ſortiūtur. Nam

Stupor, à frigido ſucco.

si recens affectus fuerit, ac præter frigidã intemperiem duntaxat modicum humorem pituitosum admixtũ habuerit, sola ad huiusce modi affectum idonea victus ratiõe, oleiq; costini inunctione, illi subueniri poterit. Verum si inueteraverit, maiorq; morbus ob pituitosi succi copiã extiterit, præter hæc æger catapotijs fœtidis purgabitur, eiusq; intemperies anacardini confectionis usu, & ratione victus calidiore & sicciore, ad temperiem reducetur. Cæterum tremori eisdem præsidijs, quibus stupori succurris, subueniendum est. At si ex liberaliori uini usu obortus tremor sit, æger sibi à uino temperabit. Similiter si ex aquæ è niue solutę potu, in hunc affectum æger inciderit, ab ea quoq; abstinebit, ac in laconicum primam balnei domum ualde calefactã, quousq; sudor copiosus erumpat, properabit, aut balneis aquarum naturalium opportune utetur, atq; crebro in sole utilitet apricabitur.

Tremor ab eadẽ causa, sed minori.

De oris distortione. Cap. IX.

Oris

ORis conuulsione aliquẽ affligi censemus, si quando illi os ad alterum latus contorquetur, & oculum ad quem illud conuellitur, occludere nequit: preterea si expirare iussus, flatus ab altera tãtum parte prorũpat, effleturq;. Curationem uero eius, alui deiectione per catapotiorum fœtidorum propinationẽ aggrediemur, & cibum ægrotanti, & potũ incidẽtem, ac calefaciẽtem, ut Capite de neruorum resolutione persecuti sumus, instituemus. Item indies mane priusquã cibũ æger capiat, ex sinapi & syrupo aceroso gargarizationẽ porrigemus. Et in tenebrosam domũ deducto ęgro, iubebimus, ut nucem myristicam parte ea qua affectus est, ore retineat. Naribus etiam ad iritandas sternutationes, struthiũ detritum inspirabimus. Præterea oleo costino ægri ceruicis uertebras, & faciem, & frontem perungemus. Adhæc singulis diebus anacardini cõfectionis sesquidrachmam, non inutiliter ęger assumet. Quod si his remedijs affectus non cedit,

Ob pituitæ infarcionẽ.

Vtuntur hodie ad mouẽdas sternutationes helleboro confuso.

uentris ſolutionem, ac plane eandē cum ſam comprehenſa curationem repetemus. De ea porrò oris cōuulſione, quæ nō ſubito, ſed paulatim oritur, haud quaquam mihi ſermo eſt: ſiquidem huiuſcemodi, non niſi in pernicioſa phrenitide, aliſq; morbis acutis, morte iam imminēte, inuadit ęgrotantem, atq; tunc ea conuulſio ex ſiccitate originem ducit.

De *conuulſione, quàm σπασμὸν Græci uocant.* Cap. X.

CVm cuipiam particula aliqua contracta ad ſuam cōuellitur originē, ſiue quum plures ex inſtrumentariis partibus ita afficiūtur, conuulſas eas eſſe iudicamus. Conuulſio autē omnis, aut ſtatim, aut pedetentim apprehendit. Cōuulſioni quidē ſubito exoriēti, eadem curandi ratio, quam reſolutioni ex uſu eſſe præcepimus, adaptāda eſt. Priuatim tamen in hac, partim pluribus manuum frictionibus, partim frequētiori olei coſtini inunctione utimur. Quæ uero non repente inuadit, ſed lente aridam æſtuantemq; febrim,

Exrepletione.

Exudauitate.

febrim, aut largas deiectiones, aut copio sum uomitum, aut ingẽs sanguinis profluuium, aliamúe magnam inanitionem aut ariditatẽ, subsequitur, mala est, atq; ad curandũ contumax conuulsio. Nihilominus qualiscunq; sit morbus, eius tamen curã aggrediemur, ac ægro hordei decoctum, & iuscula pinguia, emollientiaq;, & frumẽtaceas sorbitiunculas administrabimus. Ac deinceps in aquæ tepentis solium, ægrotantem deducemus, & egelido oleo uiolaceo, & oleo ex semine cucurbitę domesticæ, neruorum maxime exortus cõuulsiõe implicitos, inungemus. Præterea ut solio diutius immoretur, oleoq; uiolaceo illinatur, hortabimur, & uinum modicũ perquàm aquosum potui porrigemus, cibisq; humidioribus ægrotantem enutriemus.

De morbo comitiali, ἐπιλημψία dicto. Cap. XI.

MOrbo sacro comitialiúe quempiã detentum testamur, quum in terram subito concidit, ac quasi concussus conuellitur, sed ita ut principis animæ facultatis

Ob obstructionẽ, impedietẽ spiritus animalis transitũ.

cultatis noxa concomitetur. Quod si cũ his indicijs oris spuma, peculiaris admodum huius mali nota, apparet, aut urina & stercus præter uoluntatem excernuntur, aut genitura profluit, dispositio detetior uehementiorq; existimatur. Porrò si æger priusquã malo corripiatur, præsentit quasi auram seu spiritum ex particula quapiã sursum ferri, ac caput petere, unde postea syncopi corripitur & concidit: necessum erit, simulatq; aurã hanc subnasci sentiat, antequã in terrã collapsus cõuellatur, ut eam partem à qua aura effertur, superius fortiter uinculis intercipiat ac constringat. siquidem eo pacto instantem accessionem propellet, aut saltem mitiorem ac minus uehementẽ efficiet. Intermedio quidẽ tẽpore, quo accessionib. æger uacat, purgatiõe ex catapotijs * coccijs solicitãdus est: & pars cõtagionẽ impartiens, sinapi, pipere, euphorbio in melle anacardino simul læuigatis inungenda, tantisper dum uesiculæ oboriantur, & tenui sanie plenæ crepent, ac liquor

Per consortiũ alicuius particulæ.

* *His alia pro humoris uarietate, ab autoribus miscẽtur.*

liquor in illis collectus profluat. Nec cicatrice obducantur, donec quicquid in illis coaceruatũ sit, promaneat. nam hæc huius affectus certissima curatio est. Postremo etiã cucurbitulæ cum modica cutis incisione, parti consortij lege affectũ inferenti, affigantur. Si autem æger priusquã morbus eum inuadat, nauseã, uel uentriculi erosionẽ, palpitationemq; patiatur, & dein accessio subsequatur, sæpe uomitum porrectis his, quæ uomitibus ciendis sunt idonea, iritabimus: quo facto, ut medicamen amarũ in potu frequenter sumat, hortabimur. Ventriculo quoq; emplastrum ex spica, rosis rubris, mastiche & thuris cortice, uino odorato subactis, imponẽdum. Vniuersa autem uictus ratio, ægro talis præscribi debet, quæ sit quàmminime excremẽtitia, qualis est tum caro in frixorio frixa, & * profundioribus uasis incocta: tum auis palatũ dentatũ habens, Arabibus * taguid appellata, tum aliarum auiũ in collibus degentium, & hœdorũ caro. Porrò si ægro

Ex uẽtriculi uitio.

Posſimus aliquãdo oleum mastichis, aut cotoneorũ addere.

**Manar. ui tratis habet.*

** Pli. li. 10. c. 44. Dio medeas huius generis aues uocare uidetur.*

Ex cerebri pituita.

ægro ſenſuum obfuſcatio, motricisq; facultatis imbecillitas ac torpor ſuperuenerint, nullaq; cõmemorata in alijs huius affectus ſpeciebus indicia adfuerint, laborãti catapotia coccia ſubinde ſunt offerenda. Et cibos quoq; incidẽtes ac extenuãtes, è quorũ numero antè dicti ſunt, præbere competit. Gargarizatio ad hęc, ut & ſternutationes antea compræhẽſis iritatæ, (eliciendæ pituitæ gratia,) haud parum conferunt. Proinde naribus pæoniæ radicis puluis, atomorũ inſtar contuſus, utiliter inſpirabitur. Cæterũ ſi ęger comitiali morbo affectus, faciem & oculos rubẽtes, uenasq; tumidas habeat, ſanguinis ex uena malleolũ interiorem perreptante extractio, ſtrenue ei ob remiſsionem auxiliatur. Quinetiã ex ſuris, appoſitis cucurbitulis, ſanguis non inutiliter uacuabitur, & caput opportune oleo roſaceo cũ aceto irrigabit. A uino uero, cepis, allio, ſinapi, porris, apio, fabis, †cannabi, & breuiter ab his quæ caput uaporem emittendo grauant ac implent, ęger arcebitur.

Ex ſanguinis copia.

† *Alias canabit, hoc eſt, braſſica capitata.*

arcebitur. Electuarium ad omnem morbum comitialē efficax. Pyrethri, ſeſelis, ſtichados, ſingulorū drachmæ decem, agarici drachmæ quinq́, cardamomi recentis & acuti acrioriſq́, * liquoris Cyrenaici præſtantiſsimi, ariſtolochiæ rotundæ, ſingulorū ſeſquidrachma, exprimito ex ſcilla ſuccum, ac eum æquali mellis portione cōmixtum decoquito: illoq́ ſimplicibus medicamentis exceptis, formato electuariū. Huius, nucis auellanæ inſtar, cum liquore quopiam medicamentorū uim ad caput dirigente, indies æger mane, & tribus horis poſt frugalē cœnam, aſſumet, & à craſsioribus cibis interim abſtinebit. Electuarium hoc, ſeu antidotus, omnib. morbi comitialis differētijs probe auxiliatur: ſi modo unam à Galeno deſcriptā excipias, quæ ſcilicet ex ſanguine ducit originē, cuius & nos quoq́ iam ſupra meminimus. Huic ſanè affectui ſanguinis primū ex uena interiorem maleolū perreptante, deinde ex axillari aut humerali miſsionem, præſentaneum

* *Hodie officinæ aſſam fœtidā uocant.*

neum remediũ adferre ſæpe uidimus. Victus autem ratio hoc malo implicito, inſtituenda eſt ex his, quæ ſanguinem minuunt atq; refrigerant. Quocirca carne, uino, reliquiſq; dulcibus abſtinendum, & acidorum fructuũ ſuccus ad debitam craſsitudinem decoctus, loco potus porrigendus eſt. Item capiti quoq;, ea quę refrigerandi uim poſsident, quæq; ſanguinis impetum reprimunt, non inutiliter ſuperaccõmodabuntur.

De *incubone, qui* ἐφιάλτης *Græce dicitur.* Cap. XII.

Ab organorum facultatis animalis modica obſtructione.

CVm quis in ſomno ponderoſum quiddam ſibi incumbere imaginatur, & uox eius ſupprimitur, aut incerta indiſcretaq; editur, incubone correptus dicitur. Cui malo mox per initia ſuccurrendũ eſt. Nam ſi diutius ſe prorogauerit, crebroq; eos per noctem oppreſſerit, grauius aliquod nunciatur malũ, ut apoplexia, inſania, & morbus comitialis. Quæ enim comitiales interdiu, eadem ephialtici dormientes noctu patiuntur.

Proinde

Proinde si sanguineo colore, uenisq; turgidis æger fuerit, ex malleoli uena sanguinem detrahemus, ac suræ cucurbitulas cum cutis incisiõe ad sanguinis reuulsionem agglutinabimus. Præterea laborantem à uini potu, & dulcium ciborum esu (in primis ab his quæ copiosum sanguinem gignũt) dehortari commodum erit. Si notæ cõtrariæ pituitam indicantes adfuerint, aluũ catapotijs coccijs ducere, & ægro uictus rationem extenuantem, ac incidẽtẽ instituere, utile erit. Exercitia quoq;, & inferiorũ partium frictiones, haud paruum momentum ad huius morbi depulsionem adferunt. *Ex sanguine.* *A pituitæ copia.*

De *melancholia*. Cap. XIII.

SI alienæ cogitationes ac æstimationes absq; euidenti causa, aliquẽ occupauerint, & inter cætera animi pathemata, metus, mœstitia, odiumq; hominum prævaluerint, illi melãcholiæ initiũ adesse asserimus. Cæterũ quãdo malum usq; adeò inualuerit, ut quæ animo concipit, proloquatur, & sermonẽ & operationes incon-

inconſtãtes interturbatoſq; ædat, melancholica quæ apparent ſigna, eam perfectam eſſe fatentur. Quẽ itaq; huiuſcemodi uanæ imaginationes, & metus, animiq; anguſtiæ detinent, priuſquã increſcere augeſcereq; cœperint, illi omnino ſubueniendũ eſt: quoniã ſi hæc ſymptomata excreuerint, difficilem, ac plane contumacem curationem admittent. Quapro pter ſi melãcholiæ comites ſint uẽtris dolor & inflatio, ineptus ac uitiatus corporis color, praua concoctio, uomitus ructusq; acidi, flatuoſorum ſpirituũ copia, & ſputorum multitudo, curationẽ à uenæ axillaris, aut eius quæ inter minimũ digitum & anularem ſiniſtræ manus repit inciſione auſpicabimur. Et ſi ſanguis effluens, ater craſſusq; cernitur, multum ſanguinis: ſin autem tenuis & boni coloris conſpicitur, minimũ extrahendũ erit. Niſi forte craſsiorem mox fluxurũ ſuſpicemur. Laborãtem uero, his quæ aluum leniunt & humectant, ex quorũ genere iuſcula ex carne hœdorum, & iuniorum ueruecum

Cura eius quæ per cõſortiũ fit.

Comites Melancholiæ

Curatio Græci potius uenas in cubito ſecant.

Dieta

ueruecum confecta ſunt, nutriri competit. In balneũ quoq; dulcis aquæ (in quo tamen non diu deſidebit) deducẽdus æger erit. Poſt hæc, ſubſequenti decocto epithymi à me conſcripto, proſpere uteris. Habet autem ſe in hunc modũ. Myrobalanorum Indicarũ drachmæ decẽ, filiculæ (quam πολυπόδιον Græci uocãt) drachmæ quinq;, ſenæ drachmę † nouẽ, turbit drachmę quatuor, ſtichados drachmæ decem, uuarum paſſarum ab acinis mundatarũ tantundẽ, epithymi Cretenſis drachmæ decem, omnia excepto epithymo in tribus libris aquæ, ad ſeſquilibræ conſumptionẽ, decoquito. his actis, adĳcito epithymũ, ac ſtatim ab igne decoctum amoueto, & tantiſper dum refrigeretur in eo epithymum madere ſinito, & illis ſimul refrigeratis, manibusq; contritis, ius percolato. Deinde ſumito agarici ſcrupulos duos, aloës drachmã unã, ſacchari ſedrachmã, hellebori nigri ſeſquiobolum. excipito hæc melle, aut * iuleb uiolato, informatoq; catapotia, ac tri

† Alibi octo.

* Conſtat uiolis, aqua, et ſaccharo.

bus horis ante decocti propinationem, pro uirium robore porrigito, & deinde præscriptum decoctum ægrotanti exhibeto. Postea * triduum totũ eger ad uires recolligendas conquiescet. Interpositis quidem diebus, quibus à medicaminum usu abstinebit, paulo antè dictis aluũ lenientibus cibis enutriendus est: & potui uinum tenue & lucidũ, beneq; odorum præbendũ. Dehinc rursus æger commemorata ratione euacuãdus est. Quinetiã tertio quoq; & quarto interpositis interuallis, per inferiora huiuscemodi purgationẽ moliemur. Interim tamen ægrotus à bilem atram gignentibus cohibeatur, cuius generis caprarũ magnarũ caro est, & ferina, & uaccina, & suilla, & sale condita caro, & caseus uetus, & fabæ, & in primis lenticula, oleraq; uniuersa humectandi uim nullã possidẽtia. fugiat quoque uina crassa & nigra, exercitia & uigilias, caueatq; ne uel fame, uel siti excrucietur. Sed his cõtraria, uinum tenue, perlucidum beneq; odorum, & frequentes ac diutinos

* *Aliqui hebdomadas tres scribi uolunt.*

diutinos ſomnos, illi iniũgere competit. Proſpiciendum etiam lieni his remediis, quæ in ſequẽtibus Capite de intumeſcẽtis ſplenis præſidiis, proſequemur. Similiter os quoq; uentriculi corroborãdum eſt, medicamẽtis his, quorũ mentionem faciam, ubi ad uentriculi affectus deuentum fuerit. Cum autem nulli ex cõmemoratis antea circa uentriculum affectibus, aut certe pauci melãcholiæ eueniũt: ſed ſi poſt phrenitidẽ, aut capitis ictum, aut diutinam in ſole moram, aliquem ea occupauerit: mox inter initia ſanguis ex humerali uena elicièdus eſt, & capiti iiſdem præſidiis, quæ his affectib. proprie dicata ſunt, proſpiciendum. Ad hæc caput, modice feruefacta aqua irrigãdum: & inſuper oleum roſaceũ, aceto ex uino confecto dilutum, ab alto ſuperfundendum. Similiter & lac muliebre capiti ægri immulgeri prodeſt. Naribus quoque oleum ſeminum cucurbitæ domeſticæ, & muliebre lac, recte indẽtur. Quinetiã in balneum, humectãdi facultatem poſ-

Cap. 70.

Cap. 63. & 64.

Ex proprio cerebri affectu.

ſidens, ſubinde æger deducetur, & ibidẽ aqua tepẽs liberaliter capiti infundetur. Præterea egrotans omnia odora, frigida facultate prædita, crebro naribus opportune obijciet. § Cæterum ſi modo duorum præſcriptorũ affectuum, eius uidelicet qui per conſortium eſt, & qui ex proprio cerebri affectu dependet, nulla indicia melancholiam concomitentur: inter initia uenam, quę ex humerali ac axillari dextri brachij communis eſt, incides, ſanguinemq; præſcripta ratione ex cõſiſtentia ac colore examinabis. Deinceps reliquam medendi atque alendi rationẽ, in priori melancholiæ ſpecie comprehenſam præſcribens, ægrotanti ſubuenies. Poſteaquam uero hæc auxilia tẽtaueris, aliquot diebus ægrum à medicaminum uſu quieſcere ſines: & deinde recollectis uiribus, ut prius curationem, tantiſper dum ab omni malo liberetur, aggredieris. Verum uniuerſum ſtudiũ, quod in melancholicis conſiderandum exiſtit, eò ſpectat, ut pinguiores corpulentioresq;

Vtriuſq; ambigentis curatio, ex melãcholia ſcilicet naturali, & ſanguinea.

Tribus melãch. ſpecibus cõia.

resq; crebris balneis potabilis aquæ, et ui ctu boni succi & humectãte, & cum decenti animi delectatione, reddãtur. siquidem ilico, simul atq; pingues obesiq; reddi ti sunt, à proposita noxa liberantur. Proinde cibi illis quàmmaxime idonei censentur, ueruecina caro, hœdina, galli nacea, & panis similagineus. Furfuraceus nanq;, nulla ratione ijs aptus, utilis' ue putatur. Vinũ autem conuenit tenue ac pellucidum, quoniã crassius nigrũq; illis ineptum est. Præter hæc, lac etiam recẽter emulctũ, & adhuc tepens his confert. Similiter et saxatiles pisces recentes, & sesama saccharo prẽparata, atq; oleũ amygdalinum, ex usu sunt. Ad hæc cantilenas, mimosq; ridicularum rerum eos audire, & alias res præ oculis habere, quibus maxime capiuntur, exhilaranturq;, & multi somni, hoc morbo correptis prẽsidio sunt. Contra ex graui & frequenti cogitatione, solitudine, uigiliisq; multis, graues illis noxæ eueniũt. Catapotia bilem atram purgantia, quæ decoctum

paulo ante descriptũ ob nauseam respuẽtibus porriguntur. Epithymi Cretensis drachmæ uiginti, filiculæ (quam Græci πολυπόδιον uocant,) agarici, utriusque drachmæ decem, hellebori nigri drachmæ quinq;, * saccari tantundem, sticha-
dos drachmæ septem, pulueris hieræ picræ drachmæ quindecim. finguntur ex his catapotia, & offeruntur eorũ drachmæ tres, uel minus pro uirium ratione. Cæterum diebus, quibus à medicamẽtis æger liber quiescit, electuarij exhilarans inscripti, portionẽ opportune assumet. Hoc accipit, melissę, corticum citri, † caryophylorum, galliæ moschatæ, mastiches, croci Oriẽtalis, cinnamomi, nucis myristicæ, cardamomi, pęoniæ, * been albi & rubri, zedoariæ, doronici, § seminis ocimi maioris, seminis ocimi caryophilati, singulorum pares portiones, mosci quantum pendet decima pars denarij unius. insuper sumito myrabalanos chebulas numero uiginti, & emblicas numero triginta. has conterito, & in tribus libris

* Sic Manar. salẽ Indicum interpretatur.

† Alij Gary. legunt.

* Incognitæ ueterib. radices, sed in officinis prostantes.

bris aquæ ad duarum librarum euäpora tionem concoquito, & per colum traiſci to. Iam percolato iuri, adiſcito mellis libram unam, & dein rurſus decoquito, quouſq; uniuerſa aqua euaporatu abſumatur. poſtremo tribus huius cocti mellis partibus, partem unam prædictorum medicaminũ in puluerem detritorũ, adiſcito. Cum autẽ uſus poſtulauerit, huius antidoti, nucis auellanæ inſtar, offerto. Sanè electuarium hoc, animi hilaritatẽ, coloris iucunditatem ac amœnitatẽ, bonamq; concoctionem creat, adhæc caniciem quoq; retardat.

Frigidis affectibus eſt quàm idoneum.

De diſtillatione, raucitate, & grauedine. Caput XIIII.

CVm aliquis poſt balnei uſum, aut exercitium, aut aliam quampiam occaſionem calefacientem, caput in aëre ambiente frigidiore, & uentis aquilonijs flantibus detexerit, & inde naribus & palato pruritus ac titillatio, nimirũ in ſpongioſis oſsibus, & commotio ſternutationesq; prouenerint, adhibeat linteum ca-

Ab aëre frigido cerebrũ comprimente.

lefactum capiti: atq; id tantisper, dum calorem in profundũ capitis penetrare sentiat, relinquat. Deinde nigellam naribus odoris gratia admoueat: & eius etiã puluere, aut struthij nariũ foraminibus inspirato, sternutationes prouocet. Præterea ne peccans humor in dorsalẽ medullam fluat, supinum decubitum uitet: multam quoq; ciborum ingestionem, præsertim uaporosorum, ac uini potum fugiat.

Cum calida intẽperie.

Quod si affectus lintei excalefacti usu nihil remittat, sanguinẽ humerali uena secta mittere, ac uẽtrem remedijs aluum lenientibus atq; emollientibus ducere expedit. Tale est subsequens decoctũ, quod tusse & thoracis asperitate correpto, aluiq; solutione indigẽti, potui datur. Accipit autẽ * sericas numero uiginti, * myxas triginta, uuarum passarum ab acinis liberatarũ drachmas decem, uiolarũ exiccatarum drachmas quatuor, dulcis radicis à cortice liberæ, & nonnihil contusæ drachmas quinq;, ficus caricas decẽ. omnia in tribus libris aquæ, ad duarum absumptionem

** Sic iuiubas, & sebesten interpretor.*

ſumptionem decoquuntur, deinde per colum traiiciuntur: & in percolato hoc decocto caſsiæ fiſtulæ drachmæ ſeptem, mannę (quam antiqui mel aerium appellant) drachmæ decem diſſoluũtur. Cæterũ, ſi neq; uenæ humeralis inciſio, neq; alui deiectio præſenti affectui opem attulerint, & materia quoq; in thoracẽ defluxerit: ad hæc ſi cum tuſſe febris infeſtauerit, ilico uena axillari, aut ea quæ ex axillari & humerali communis eſt, ſecta, ſanguinem mittes, & à carnium & uini uſu ægrum arcebis. Item quãdiu ingens calor, tuſsisq; aſpera & arida perſeuerauerint, potui porriges hordei decoctũ, aut iuleb uiolatũ (Græcis iozulapon appellatum) quod ad hunc modum cõficitur. Violarum unciæ tres, in tribus ſextariis aquæ per diem macerantur: excolatæq; aquæ, libræ tres ſacchari adiiciuntur. Verum calore ſe remittente, tuſſeq; ſicca in humidam uerſa, ut iam æger expuat: infra ſcriptum decoctum unà cum iam narrato iuleb uiolato indies tantiſper, dum pectus

pectus expurgetur, & tussi æger liberetur, uoxq; pristinæ claritati restituatur, propinandum est. Quod decoctum accipit, ficus caricas quinq;, sericas decẽ, myxas uiginti, uuarum passarum albarũ ab acinis mundatarũ drachmas decem, dulcis radicis, cui cortex ablatus sit, drachmas quinq;, omnia donec tabuerint aquæ incocta, per colum transcĩuntur. Huius decocti quotidie unciæ tres, admixtis iuleb uiolati drachmis quinq;, exigẽte usu porriguntur. Porrò si inueterauerit tussis, molestaq; esse perrexerit: curationem
Cap. 55. eius, ut Capite de tussis præsidijs persequar, aggredieris. Cæterũ si defluxus humorũ ad nares, Latinis grauedo, Græcis κόρυζα appellatus, perseueraverit: suffitibus per infumibulum, aut calamum in naribus transmissis, cohibebitur. Proinde si humor, qui ad nares decumbit, tenuis, acris, mordax, suppallidusq; extiterit, suffumigationem ex *sulphure, aceto macerato posteaq; resiccato, tẽtabimus. Aut si libet, ex hordeo fabisue decortica-

* Legendũ puto fiersure, cũ Auic. non sulphure, cum Messue.

tis

tis, acetoq; cõmaceratis, ac deide exicca tis, aut ex saccharo cãdido, sandaloq; albo, suffitu prædicta ratione utemur. At si nullã caloris notam facies præ se ferat, suffumina ex costo, uel thure apparabimus. nã & hæc quoq; fluxus reprimunt.

Opportune hos suffitus, purgatio præcedet.

De lippitudine, quæ ὀφθαλμία Græcis uocatur. Cap. XV.

QVando adhærescens oculi mẽbrana, quæ natura alba est, ob sanguinis affluxum cruenta apparet, & ex oculis lachrymæ resudant, atq; in maioribus oculi angulis sordes quædam colligũtur, ægrum lippitudine infestari certum est: quæ pro symptomatum numero uehemẽtiaq; modo grauis, modo lenis existit. Verũ inter huius uitij species, deterrima ea esse fertur, quæ oculorũ alba adeò inflata tumidaq; habet, ut nigredinem (quæ corneæ pars tota est, adhærẽte mẽbrana non obtecta) obtegere, palpebras q; inuertere uideatur. Moxitaq; per ophthalmiæ curationis initia, uenam humeralem patienti oculo oppositam, in

* extrema

* Puto, illã non ex ſola cõſtare humerali, ſed ex ea & cõmuni factã.

* extrema manu pollici uicinam, aut ſupra cubitum, ſecare iuuat: niſi leue malum fuerit. Siquidem tunc è directo partis læſę, ſecta humeralis uena, ut & in cõſiſtẽte fluxus, opẽ fert. Quocirca quanto uehementior affectus eſt, tanto maiorem ſanguinis copiam detrahere decet. Poſt ſanguinis autem detractionem, aluus myrobalanis citrinis, manna (ueteribus mel aërium appellata) & fructuum quorundam, ut prunorum, tamarindorum ſucco, ducenda eſt. Aeger quidem à came, uino, & cibis dulcioribus arcendus: parcior quoq; uictus illi præſcribendus eſt. Quod ſi hæc inefficacia fuerint,

* Id in augmẽto cõmodũ, in principio ſolare percutiẽtia conueniũt.

* collyrium album lacte mulieris puellã lactantis leuigatum, oculis illinetur. At ſi ſordiũ multitudo in oculis collecta ſit, ſpecillo lana molli inuoluto, ac aquæ roſatæ immerſo, oculum à ſuis ſordibus liberare cõpetit. Dehinc puluis albus inſpargendus, oculisq; mollis lana

* Huiuc lactis natura apud Plin. li. 28. ca. 7.

* muliebri lacte imbuta, cum laxa faſcia (ne puluis lachrymis eluatur) illiganda eſt.

Deinde

Deinde oculis ita molliter astrictis, & ægro in tenebrosam domum deducto, omni studio & conatu somnum illi concilia bimus, summopere cauentes, ne in affectum oculum, aut capite depresso & inclinato decumbat. Sint itaque omnia capitis indumẽta laxiora, ac minus stricta: nec diu pronus, imò potius supinus cubet. Porrò si à uenæ sectione, atq; alui deiectione, oculus leuior, & dolor eius sedatus, & * tumor mollior, & lachrymæ imminutæ fuerint, balneum subinde æger conscendat. Siquidem hoc morbi reliquias dissipabit, ac depellet. Cæterũ humidis sordibus oculiq; grauitate permanentibus, puluerem citrinum accommode oculo inspirabis. Ex horum remediorum genere, quod lippitudine uexatis multum conducit, etiam est linimentum subscriptũ, epithematis instar frontiac palpebris accommodatum. Quod recipit: Glaucij præparati succi, rosarũ, aloës, lycij, sandali rubri, nucis Indicæ, croci * Orientalis, singulorũ æquas portiones.

* Id in quibusdã exemplaribus deest.

* Ita à cnico id Rhazes distinguit.

tiones, ex quibus omnib. inter se coriandri succo commixtis, finguntur collyria: & ubi usus expostulauerit, unum illorũ coriandri aut intybi succo, aut rosacea aqua læuigatum, dictis iam partibus inungitur. Hoc remedio si eger usus fuerit, superis fauentibus, sanitati restituetur.

Collyriũ album: Ceruſſæ ablutæ drachmæ decem, sarcocollæ crassioris drachmæ tres, tragaganthę drachma una, opij sedrachma. hæc iuuẽculæ lacte detrita in collyria, lenticulæ instar digerũtur. Puluis citrinus: Sarcocollæ crassioris drachmæ decem, aloës drachmę duę, croci tantundem, myrrhæ drachma, lycij drachmæ duæ. his in pollinem subactis, ubi usus erit, puluis oculo inspirabitur. Puluis albus. Sarcocolla alba & pinguis, lacte mulieris potissimum iuuenculæ macerata, in umbra tantisper dum exiccetur, relinquatur, deinde exactissime conteratur: & singulis eius puluueris drachmis decẽ, adijciantur glaucij succi drachmæ duæ. hæc rursus in puluerem tenuissimum

simum detrita reponuntur, postulantéq;
usu oculo insparguntur.

De oculorum ulceribus. Cap. XVI.

ABscessum oculo innatum præsagiunt, ingens & uehemens puncti
lis ac pulsatilis dolor, multæ profluentes
ab oculis lachrymæ, & uniuersus oculus, aut abhærescens mẽbrana sola, cruore suffusa: quorum ruborem apertis oculis, aut inuersis palpebris, intueri licet. Deinde in oculo unus locus altero sanguinolentior, aut in cornea conspicua parte locus aliquis albus apparens, oculi quoq; abscessum indicãt. Cæterum ad præsentis affectus auxilia instituẽda admouendaq;, Medico in oculorum ægritudinibus profligandis exercitatissimo, & natura sagaci, opus est. Veruntamen nos curationis capita & summam, atque præcipuam medicaminũ rationem, prosequemur. Dicimus itaque, ulcera in cohærente membrana (quàm oculi albũ nonnulli appellant) oborta, non ita esse pernicioſa periculosaúe, ut sunt ea quæ

cor neæ

corneæ parti adnata mẽbrana non obtectæ innaſcuntur. At omnium perniciosiſsimum ulcus eſt, quod corneæ è pupillæ regione euenit. ſiquidẽ hoc ulcus pupillæ procidentia ſubſequi quàm ocyſsime ſolet. Huius itaq; inflammationis curationem, â uenę humeralis inciſione auſpicabimur, ſanguinis copiam quoad fieri poterit, imminuentes, dein ad alui ſolutionem properabimus. Et æger à carniũ & uini dulcis uſu arcebitur, ſolarũq; interim refrigerantium herbarũ, ut intybæ, portulacæ, lactucæ eſu, atq; aquæ potu contentus uiuet. Oculo uero per initia, collyrium album muliebri lacte detritũ, immittendum erit. Quod ſi modo doloris pulſatilis uehementia, cæteraq; ſymptomata remitti uideantur, ſpes eſt morbum ſine ſuppuratione ſolutum iri. Atſi pulſatilis dolor poſt detractum ſanguinem, & deiectum uentrem, atq; collyrij albi uſum, neque quieſcat, neque remittat, exigua ſpes ſupereſt, inflammationẽ illam ſine puris collectione curari poſſe.

Inflãmatio nis nondum ſuppurãtis curatio.

Iam ſuppurãtis inflã. & ulceris curatio.

Quare

Quare tunc oculo collyriū ex thure indu cendum eſt, & hapſus aliquis ex molli la nula admotus, illigādus eſt. Verū priuſ- quam inflammatio ſuppureſcat, oculū leniter ne dolore excruciet, abſq; hapſu lanæ conſtringere decet. Nec tūc quoq; à collyrij ex thure uſu abſtinere cōpetit: quoniam tantiſper dum inflāmatio ſup- puretur, illud illinere confert. Pure uero iam nato, collyrium ex plumbo, quouſq; cauitas tota abſceſſus impleatur, uniuer- ſaq; caro regeneretur, quàm conuenien- tiſsimū erit. Hæc autem præſidia abſceſ- ſu non magno exiſtente, opportune ten tantur. Nam ſi magnus pupillæq; uici- nus abſceſſus ſit, operæprecium erit, col- lyrium Eleiſier, mox ad finē capitis ſub- ſcribendum, cydoniorum malorum nu- cleorum læuigatum oculo accommoda- re, ac eodem tempore hapſum quoq; ex tenera lana, molliter oculo allígare de- cet, ne ulceris occaſiōe pupilla procidat. Proinde ad hæc ſupinus decubitus, de- preſſo nonnihil capite, & à uehementio-

remotu ocium & quies ægro conueniunt. Cæterum carne iam in abscessus ac ulceris loco regenerata, uniuersaq; cauitate impleta, relinquetur in oculo alba quædam cicatrix: quæ si profundius ulcus fuerit, crassior: si uero in †corneæ tunicæ superficie extiterit, tenuior superficiariaq; erit. Cicatrix tamen illa seu callus, si remotius ab oculi pupilla ulcus cõstiterit, nihil incommodi adferre potest. Sin autem pupillæ uicinior, post ulceris curationem, alba cicatrix relicta fuerit, uicinitatis ratione uisionem abolebit. Quapropter tum illis præsidijs, quibus albugines abstergũtur tollunturq;, utendum erit. Collyrium ex thure. Ammoniaci, sarcocollæ, utriusq; drachmæ quinque, thuris drachmæ decem, croci drachmæ duæ, omnia læuigata, ac fœnograeci succo excepta, in collyria digeruntur.

Cuiusq; partis sua quædam caro.

† *Aliàs carnis.*

Collyrium ex thure.

Collyrium de plumbo. Collyrium de plumbo. Plũbi usti & loti, stibij, pompholygis abluti, æris usti, gummi Arabici, tragacanthæ, singulorũ drachmæ septem: opij sedrachma. hęc simul

mul contrita, per tenuissimum pannum sericum cernuntur, & puluere aqua pluuiali consperso, informantur ex eo collyria. Collyrium deperditam ulceris oculi carnẽ regenerans, & pupillæ procidentiam prohibens, & relictam cicatricẽ seu callum extenuãs, abstergensq; : Cadmiæ ablutæ, pompholygis loti, serussæ, stibij, thuris, singulorum drachmæ duæ, myrrhæ drachma una, sarcocollæ crassioris sesquidrachma, cinnabaris, aloës, opij, singulorum drachma una, finguntur ex his collyria. Collyrium autem Eleiser uocatum, quo ex ulcere procidentiã pupillæ metuẽtes utimur, in hunc modum se habet: Stibij, lapidis hæmatitis, utriusque drachmæ decem, acaciæ drachmæ tres, aloës drachma una. his cydoniorũ nucleorum succo subactis, informantur collyria: ac dum usus expetit, oculo accommodantur.

Collyrium polychrestion.

Collyrium Eleiser.

Ad ea quæ oculis incidũt educẽda. Ca. XVII.

SI pilus, festuca, aut quid aliud oculo fortuito inciderit, sumito specillũ re-

sina pinea illitum, uoluitoq; per oculũ, & adtrahet id quod oculo illapsum est. Idem succinum attritu calefactum, oculoq; admotum præstat.

De albugine oculo innata. Cap. XVIII.

QVæ oculis innascitur albugo, cicatrix est, post ulcerum curationem, dum eorum continui solutio restituitur, relicta. Quæ si in puerorum oculis oboriatur, facilioris curæ erit, quàm in senio rum. Siquidem in senibus facta albugo, haudquaquam curationẽ admittit, nisi perquàm tenuis & superficiaria ac nubeculæ instar extiterit. Præsentem porrò affectum, præsidijs his discuties. Postq; æger balneo corpus emolliente egressus fuerit, aut facie quàm minime prona, uapore aquæ calidæ, aut fœnogræci tepentis decocti, tantisper dum ipsa rubeat, receperit, infrascripti pulueris portionem oculo insparges. At si id remediũ uenas turgidas ac sanguinolentas effecerit, doloremq; inflammatorium concitauerit, ab eo cõquiesces, donec hi affectus oculi remissi

Etiãsi senio rum nõ curamus, ad sucũ tamen eas tingimus.

remsi fuerint, dein idem subsidium repetes. Medicamen præstantissimum, albuginem probe detergẽs, citoq; discutiens: quo ego in exterendis albuginibus, neq; efficacius, neque generosius, aut ulli par comperi. Accipe massacumiæ (quod ex plumbo, uitro, silice conficitur, quo scilicet fictilia uasa illinunt) halcyonij, quod alij spumam maris uocant, stercoris magnæ lacertæ, nitri naturalis non factitij, sacchari albissimi, singulorum pares portiones. dein sume acori, chelidonij *utriusque drachmas decem, & decoque in libra una aquæ, ad trium partium cõsumptionem: postea percolato, & hoc decocto comprehensas medicinas subigito, & liquore imbibito, in umbra exiccãdas seponito, ac denuo contritas, & ut prius aspersas exiccato. id ubi quater præstiteris, rursus omnia, ut prius exiccato, cõteritoq;, ac oculo puluerem inspargito. Siquidẽ hoc medicamen nulli in detergendis albuginibus, ut dixi, est secundum. nam crassiores albugines, etiam bruto-

Descriptũ est ex libro Secretorũ, qui falsò Galeno ascribitur.

* *Aliq; addunt fœniculum.*

rum, ut equorum & boum oculis innatas, extergit.

De scabricie & tunicula. Cap. XIX.

Ab erodẽte humore.

A suffuso sanguine in adhærẽte tunica.

CVm palpebram inuersam, interius rubro colore suffusam, & asperam inæqualemq; aspexeris, scabie ea molestatur. Et quando super oculorũ alba & nigredinem, quiddam tuniculæ instar, uenis multis cruentis & turgidis contextum cernis, affectus adest, qui Arabibus à tunicæ forma Sebel dicitur. Sanè utraque hæc uitia grauia sunt, & diuturna, atque ad curãdum contumacia. Nihilominus tamẽ inter initia, dum æger sanus est, nec affectus inualuit, uenæ sectione brachij & frontis, & alui solutione utatur. Et ab esu palmularum, & sesami mel le præparati, & temulẽtia abstineat. Præterea uacuum corpore, nec cibis distentum ægrotantem subinde ad balnea deducere, identidem quoque laborãti oculo collyrium rubrum illinere, prosunt.

Collyrium rubrum. Lapidis hæmatitis, æris floris cremati ac loti, utriusq; drachmæ

mæ tres, æris usti drachmæ duæ, croci drachma una, myrrhæ tantundem, piperis lõgi sedrachma. posteaquam uino ueteri ea læuigaueris, redigito in collyria. Præter ista collyrium uiride, Capite de ungui descriptũ, si illinatur, opem fert. Quod si morbi hi in uetustatẽ proruperint, scabies, inuersa palpebra & instrumento (quod à palpebrarum rasura βλεφαρόξυστον Græci appellant) per summa derasa, tunica uero suppuratione & concoquẽtium usu persanari debent. Athorum curationem præsentis libri metæ, quum ad manualem artem pertineat, haudquaquam admittunt.

Horum curatio latiß. lib. 4. Secundũ locos.

Ad maiorum angulorum caruncula pruritu uexatas. Cap. XX.

SVmito intybum tenellum ac uirens, & eo manibus exacte contrito, informato globulos paruos instar oculi, & oleo uiolaceo circumlitos, ac oculis clausis superaccommodatos, ægrotanti somnum inituro, illigato. Verum rosaceum oppositi affectui generosius est, citiusq; auxiliũ

A mordaci succo.

auxilium præstat. At si hæc inualida fuerint, accipito lentes excorticatas, rhus obsoniorũ, rosas rubras, & mali punici acinorum succum. hæc trita sapa, hoc est decocto uino, conspergito, ac in morem emplastri pruriginoso angulo inducito. Quod si ne hæc quidem suffecerint, humeralem ægrotantis uenam primum incidito: deinde eam, quæ recta in frõte repit, ac eas quę ad maiores oculi angulos sunt. Ventrem quoque subinde medicaminibus bilem flauam ciẽtibus deijcito. Item ęgrum identidem ad reprimẽdum humorum acrimoniam, in balnea dulcis aquæ deducito.

De ungui oculorum, quod πτερύγιον Græcis uocatur. Cap. XXI.

Ob cõcoctricis uel expultricis imbecillitatẽ.

QVando aliquid membranulæ nerquosæ instar, ex angulo oculi nares spectante oriri, & oculi album obtegere, ac ad usq; nigredinem eiusdem protẽdi cernitur, affectus unguis appellatus, oculo innascitur. Huius noxa tunc demum peior censetur, dum ad nigredinem, quę

è regione

ę regiõe pupillę eſt, malũ, prepſerit. Hac itaq; mẽbranula tenui exiſtente, collyrio uiridi, & collyrio ex æris flore, eã elidere tentandũ eſt. Sed poſtq̃ in uetuſtatem & craſsiciẽ unguis deuenerit, ſcalpello ad id parato eſt euellẽdus. Collyrium uiride, quod tuniculę Sebel dictæ, ungui & albæ cicatrici auxilium præſtat. Aeruginis drachmæ tres, ęris floris combuſti drachmæ ſex, auripigmenti rubri, nitri, halcyonĥ, ſingulorum drachma una, ſalis ammoniaci drachma ſemiſsis, guttæ ammoniaci drachmæ duæ. ammoniacũ in rutę ſucco diſſoluitur, & reliquis medicinis eo aſperſis, informantur mirificę uirtutis * collyria, etiã ſi paulo uehementiora ſint. Collyriũ ex æris flore, quod unguem exterit. Aeris cremati, æris floris, utriuſque drachmę quinque, æruginis drachmæ duæ, ſalis ammoniaci, nitri, * auripigmenti, quod ſublimatũ ſit, ſingulorum drachma una: conteruntur omnia: & ſeptimanæ ſpacio, ut melius exiccentur, reponuntur. deinde illis rutę

Chirurgia apud Aëtiũ lib. 7. c. 60.

* *Præſtãtiſſima ſunt, ſine liquore detrita, ſiue inſtar pulueris admota.*

* *Id inter reliqua eſt mordaciſſimum.*

succo conſperſis, fingũtur collyria, quibus unguis affricatur.

De uibice, ac cruentis ſuffuſionibus ex ictu aliáue cauſa. Cap. XXII.

Ob paruarum uenularum diuortium.

QVando in oculo ex plaga, ſeu alia quauis occaſione, maculã ſanguinolentam fieri cõtigerit, ſanguis ibidem ex affluxu collectus (poſtquam æſtus & fluxio conquieuerint) diſcutiendus eſt. *Vehemens multum.* Sumito itaque auripigmenti rubri, thuris, myrrhæ, ammoniaci, ſingulorum æquas portiones: his coriandri ſucco detritis, formato collyria, ac illa coriandri ſucco læuigata, oculo exigente uſui linito. Verum quam diu dolor perſeuerauerit, albumen oui oleo roſaceo cõmiſceto, & lanam teneram illis imbutã oculo illigato. Etiam columbæ ſanguinẽ ex teneris alis expreſſum, ſtatim per initia opportune poſt uenæ ſectionem, ſi opus ſit, inſtillabis.

Ad lachrymas. Cap. XXIII.

A frigido humoris affluxu.

CVm maiores oculorũ angulos continenter

tinenter uuidos ac madentes conſpexeris, ęgrum quotidie ieiunum, & corpore expurgato, ad balnea deducito: & oculo hunc ſubſcriptum puluerem, tenuitate atomis non abſimilem, inſpargito. Puluis quidem iſte accipit, pompholygis drachmas decem, corallĩ rubri & albi, myrobalani citrinæ & contritæ, aloës, ſingulorũ drachmas duas, piperis drachmæ ſemiſſem. hæc in pollinem tenuiſsimum detrita, oculo crebro inſpirantur.

Præſente calore amoue piper.

De *uiſus debilitate.* Cap. XXIIII.

SI cum uiſus imbecillitate, manifeſtæ humiditatis notæ apparuerint, quæ tempore inediæ & exercitĩ nonnihil remitti uideantur, catapotia coccia, leuioribus purgantibus præſidĩs tentatis, ſubinde ęgrotanti porrigere, & alimenta ſiccantia & extenuantia adminiſtrare oportebit. Vomitum quoq; ſubinde poſt aſſumptos cibos incidentes, ad pituitæ eductionem, iritare opportunũ eſt. Oculis autem pulueres ſiccandi uim poſsidẽtes,

Ex humiditate, aut ſpirituum craſſitie.

Ex ſiccitate, aut ſpirituum penuria.

tes, utiliter inſpargentur. Quod ſi iam dictum affectum ſiccitas, corporiſq; macies concomitentur, copioſius & humectans alimentum, & uini potus, ex uſu erunt. Item aqua egelida capiti liberaliter infundenda, atq; ad tepentis aquæ uaporem facies inclinanda eſt. Naribus autem ac auribus, oleum amygdalarũ dulcium inſtillandum, ac oculis lac mulieris adoleſcẽtulæ quotidie, idq; ſæpius eſt infundendum. Hæc porrò imbecilli uiſus ſpecies, famis tempore & uacua aluo, increſcit, magisq; intenditur. Compoſitio pulueris tenuiſsimi, uiſum qui humiditatem ſuæ imbecillitatis cauſam obtinet, exacuens. Accipito pompholygis roſacea aqua abluti ſiccatiq; drachmas uiginti, deinde exprimito ſampſuchi uirentis ſuccum, et poſteaquam nocte una quouſq; fæces ſubſiderint, requieuit, eũ percolato, & eo ſucco aſperſum põpholygẽ, donec exiccetur ſeponito, poſteaq; conterito. Inſuper ſumito zingiberis, piperis nigri, piperis longi, chelidonij, ſingulorum

Puluis ad humiditatẽ oculi.

gulorum drachmas duas, ſalis ammoniaci drachmã unam, pompholygis ad preſcriptum modũ præparati drachmas uiginti, hæc omnia cõterito, & ſucco uirentis fœniculi aſpergito, & rurſus ſiccata ac contrita reponito, & expoſcẽte uſu, oculis inijciens utere. Præter iſta quoq; propoſito affectui collyrium ex fellibus illitum optime facit: ſed ualde acre & mordax eſt.

Ad *palpebrarum tumorem*, Græcis χάλαζιν *appellatum*. Cap. XXV.

OCulo epithema humorũ affluxum reprimens, Capite de oculi lippitudine deſcriptum, illinito. *A ſanguinis influxu.* Fol. 45.

Ad *palpebrarum pilos, oculos iritantes*. Cap. XXVI.

SI pilus unus alterúe oculo infeſtus fuerit, alijs rectis palpebrarum pilis, maſtichæ, aut oleo ſeſamino, illũ aggluti nato, aut radicitus eos euellito: ac locũ, à quo euulſeris, mucronato ferro, aut acu urito. Verum ſi multi pili oculum iritaue rint, neceſsitas tarſum præſcindere cogit. *Ob ſiccitatẽ, aut pororum obliquitatem.*

gít. Cæterum eius negocíj tractatio; noſtri propoſiti líbri límites tranſcendit.

De ſuffuſione, ſiue humorum in oculum affluxu. Cap. XXVII.

QVandoque ante oculos culices alicui, uel alia tenuia, lucentia, caliginoſaq; corpuſcula perperam obuerſari uidentur. Quod nonnunquam propriæ noxæ oculi, nonnunquam uentriculi affectui fertur acceptum. Quare inter hæc duo diſcrimen habẽdum eſt, neque ſanè hoc ſymptoma homines infeſtans parui pendendum eſt. Quod ſi ob uẽtriculi uitium euenerit, non metuendum, ne oculo magnam noxam adferat. Sin ex proprio oculi affectu ſit, metu grauioris mali non caret: ſiquidem id ſuffuſionis initium eſſe conſueuit. Cæterum affectus hic, dum recens eſt, nondumq; radices egít, medicamentis elidítur. At ubi uetuſtus perfectusq; extiterit, ſola punctorij ſtyli mucronis per corneam pertuſione, curari poteſt: licet fortaſſe nec pertuſio quidem, ipſiusq; membranulæ à pupillę regione

Paul. lib. 6. cap. 21.

regione depręſsio, opem adlatura ſint. Quã ob cauſam inter hæc duo iam enarrata, merito diſcrimen ſummo ſtudio inquirendum eſt. Quod autem id ſit, perſtringam. Cum igitur utrique oculo, muſcæ, aut culices, aut quid ſimile occurſare uideatur, pro certo habẽdum, ex affectu uentriculi malum pendere. Si autem altero tantum oculo huiuſcemodi apparitiones conſpiciãtur, uitium oculo propriũ eſſe iudicatur. Sic etiam quando cibis diſtenſo uentriculo, & eo ingeſta male concoquente, nauſeaq; laborante, ſolito plures cerni uideãtur: tempore uero inediæ, aut exercitij, pauciores hallucinationes eueniant, & tunc quoque ſciendum eſt, ab ore uentriculi affectum pendere, idq; maxime ſi duobus tribusúe, aut etiã plurĩbus menſibus ſuffuſionis apparuerint accidentia, contemplantiq; tibi pupillã nihil tenebroſum cõſpiciatur. Dum itaque harum coniecturarum congeriem congeſſeris, catapotia coccia porrigito: quibus ſi affectus in totũ extirpatur, prędictis

dictis notis indicationibusq; fidē dabis, utpote affectu â uentriculi uitio dependente. Cæterum si altero tantum oculo uisa fuerint, & singulis diebus perpetuo huiuscemodi apparitio perseuerauerit, nullo scilicet die interueniente, qui omni reprehensione caruerit, censendū est suffusionis (quam aquam alij uocāt) adesse initia: præsertim si altera pupilla tenebrosior, aut turbidior, aut (ut breuiter dicā) non exacte pura uidetur. quæ si ita se habeant, certo certius est suffusionem esse.

Mali, ex oculi uitio curatio.

Quando itaq; affectus hic ex propria dispositione oculi pendet, prohibēdum ægro, ne cucurbitulis, neque ex uenis in manum distributis, sanguinē extrahat: similiter quoque, ut piscium, & eorum quæ humectāt, pituitosumq; succum generant, esum fugiat hortaberis. Aluum uero frequēter catapotijs coccijs deijcies, & ægrotum calefaciētibus siccantibusq; ales, atque hydromel potui illi propinabis. Oculis uero collyriū ex fellibus opportune illines. Collyrium ex fellibus, quod

Initio Paulus et Aëtius uenā secāt. Præstiterit ante leuiora à Galeno descripta tentasse.

quod auxiliatur incipienti ſuffuſioni, & pupillæ dilatationi, & his qui poſt occaſum ſolis non uidẽt, & hebetudini uiſus, humiditatem ſui occaſionem habẽtibus, hac ratione conficies. Fellis gruis, fellis piſcis, Arabibus * ſabot dicti, fellis hirci-ni, fellis accipitris, fellis aquilæ, fellis perdicis, ſingulorum ſiccorũ unum, aut plura, horum aridorũ drachmis decem, adñ cies euphorbij, ſylueſtris cucurbitæ, ſagapeni, ſingulorum drachmã unam. his ſimul omnibus attritis, & ſucco uirẽtis fœniculi aſperſis, formato collyria. Exigente quidem uſu, unum lacte muliebri, aut oui candido læuigatũ, oculo illinito.

*Nos Lucij utemur, Galen. quoque callonymi meminit.

Ad nocturnam cæcitudinem, quæ νυκταλωψ Græcis dicitur. Cap. XXVIII.

HVic affectui idoneum eſt, hepar caprinum ſciſſum, & ſectionibus ſingulis iniectum piper longum: & pipere eiſdem ſectionibus occluſo, in clibanum hepar mittitur, & tantiſper dum aſſetur exiccetur, non tamen uratur, relinquitur, quo aſſato, piper lõgum extractum,

Ab aquei humoris et ſpirituum craſſitie.

diligenter cum moschi momento cõteritur, ac sanie, quę ex asso iecore resudauit, conspargitur, & exiccatũ in puluereḿq; detritum, oculo crebro insufflatur. Iam quoque ipsum iecur opportune edendũ porrigitur. Aut caprillum fel melli commixtum, in æneo uase super ignem decoquito, & dein specillum felli intinctum, oculo admoueto. magis tamen profeceris, si collyrium ex fellibus muliebri lacte detritum oculo inunxeris. Porrò si hæc omnia inefficacia fuerint, aluum deijcito, ac sanguinem ex utrísq; humerarijs, & frontis uena detrahito, uictusq; rationem extenuato.

De *dilatatione pupillæ.* Cap. XXIX.

A siccitate. CVm pupilla, hoc est foramẽ, quod propter uueam tunicam à natura perforatam in nigredine oculi cernitur, usque adeò dilatatur ac patescit, ut omni ex parte alba oculi attingat: & si id post uehementem capitis dolorem euenerit, modica eius restitutionis spes habenda est. Exigua autem existente dilatatione,

Ab humoris copia.

uentrem

uentrem catapotijs coccijs ſubinde deijcies, ac identidem collyrium ex fellibus oculo illines. Cæterum ſi pupillam propter ictum dilatari obtigerit, haud quaq̃ formidandum: quia niſi uuea tunica diuulſa ſit, priſtinæ integritati reſtituetur. Parabis itaque ad huiuſcemodi uitium, emplaſtrū ex fabarum farina, chamæmelo & althæa: & hæc in uino & aqua contuſa, oculo (non ſtatim tamen à principio,) induces. *A plaga.*

De *fiſtulis maioribus oculi angulis accidentibus.* Cap. XXX.

SI quādo angulus maior madet, cūq̃ comprimitur, ſanies & pus emanāt, fiſtula ægrum moleſtat, cui ignito ferro præſentiſsime ſuccurritur. Verum eius uſum docere, ab huius libri tractatione alienum cenſetur. Nihilominus tamen ſubiungam remedium: quod ſi accōmoueris, ipſam reſudationem per mēſes plures ita comprimes, ut ęger conualuiſſe uideatur. Medicamen hoc accipit, Aloës, thuris, ſarcocollæ, cinnabaris, balauſtij, *A putri & erodēte humore.* *Apud Cel. lib. 5. ca. 28.*

ſtibij, aluminis, ſingulorũ pares portiones, æruginis quantũ pẽdet quarta pars unius, hæc trita, ac plãtaginis ſucco ſubacta, in collyria redigito. Cũ aũt uſus expetit, fiſtulã, donec uniuerſa ſanies in ea coaceruata, pfluxerit, præmito. deíde ægro in latus ſanũ, fiſtulæq; non obnoxiũ decũbẽte, iam deſcripti collyrij in ſucco plãtaginis, aut iure decoctæ gallę immaturę diſſoluti, tres guttas, aut quatuor, nõ ſimul quidẽ, ſed unam poſt aliam, iuſto interpoſito interuallo, in magnum oculi angulum, fiſtula tentatũ, inſtillato. Quo peracto, æger trium horarũ ſpacio, prædicta figura decumbet. In aurora inſecuti diei, rurſus fiſtulam exacte comprimito, ac eandem curationem reiterato, atq; deinde ſeptimana una, aut quam diu fiſtula preſſa reſudat, idem repetito. Siquidem hac curatione, locus fiſtulę infeſtatus, ſiccus multis menſibus ſeruabitur.

Fuſiſſime li. 4. Secũdum locos Galeni.

De oculorum autem præſidijs, quantũ præſens inſtitutum exigit, iam ſatis pertractatũ exiſtimo. Reliqua uero quum

ad

ad curationes, quæ ferro ac manus administratione peraguntur, pertinent, relinquam, quoniam multis remedijs, atque longa pertractatione opus habent. Sunt tamen nonnulla ex horum genere in his libris, quib. de decoratione, & fucis, tuẽda q; sanitate egimus, descripta.

In. 4. scilicet, & 5. ad regem Almansor.

De *aurium dolore.* Cap. XXXI.

Ex *inflãmatione cõtracto.*

SI aurium dolorem, faciei & auri uicinarum partium inflammatio dolorq; pulsatilis concomitentur, sanguinem ex humerali uena secta, ægrotanti detrahito. Item oleum rosaceũ, oleumq; de floribus salicum, modice ad auris sensum calentia, cum aceti pauxillulo, in auditorium meatum infundito: ac ea hapsu lanæ mollis excepta, & paululum refrigerata, foris admoueto. Lac quoque ita calidum, uti est recenter emulctum, subinde cum oui candido, auri instillato. Ventrem autem myrobalanis citrinis, scammonio, & aloë, uehementer ducito. Præparabis autẽ huiuscemodi medicamen, in hunc modum. Sumito myrobalano-

rum citrinarum drachmas uiginti, & in puluerem contritas, duabus libris aquæ quousque ad duas tertias libræ unius ea absumatur incoquito, deinde decoctum per colũ trajicito. Insuper accipito aloës drachmam unam, scammonij obolum unum, hæc discocto cydoniorum succo aspersa, atque in catapotia septem digesta porrigito: & deinde post duarum horarum intercapedinẽ decoctum, quo catapotia fœlicius agant, prębeto. Quod si dolor minime conquiescens urget, opij momentum, oleo rosaceo temperatum, auri immittito. Et si post opij usum, dolor pulsatilis, priori similis redierit, triduoq; talis perseuerauerit, oleum ex sesami semine, in quo anatis aut gallinæ adeps dissolutus fuerit, subinde sensim auri infundito. Siquidem tunc auri abscessus inest, quem suppurare decet. Quando itaque dolor sedatus fuerit, suppurationem perfectam esse scito, & subitam insperatamq; ab aure puris profusionẽ exspectato. Cæterum dum dolor aurium,

A crassis uiscosisq; humoribus.

rium, post fastidiosam repletionem, aut uentos frigidos, molestauerit, oleum in quo ruta cepaúe incocta est, tepidum auri immittito. Quod si hoc inualidum fuerit, oleum in quo turbit decoctum sit, auditorio meatui instillato. Aut oleum lilio rum, (cui ad singulas uncias, euphorbij recentis & castorei utriusque drachma una exactissime leuigata, adiecta sit,) infusum non minus iuuat. Porrò si ne hoc quidem auxilium præstiterit, aluum catapotijs coccijs ducito, & laconicum primam balnei partem (in quo sudorē prouocet) intrare ægrum iubeto. Vinum similiter uetus ac robustum illi propinato, reliquamq; uictus rationem calefacientem & incidentem instituito. Si uero auriū dolori adsint sonitus, tinnitus, et flatus, panicum siue milium in frixorio torrefactum, identidem feruidum per saccu los superaccommodato. Aurem quoq; ægri ad uaporem aquæ, cui mentastrū, stichas Arabica & sampsuchus incocta sint, inclinato. Ad hæc castorei & eu-

Præstat leuiorib. ante corporis uacuationem uti.

Ex flatuoso spiritu.

phorbij, utriusque pondus quatuor granorũ hordei: in iosmini olei denarijs duobus dissolutum, & deinde auri infusum, ac forinsecus illitum, magnum adfert præsidium.

De auris ulcere. Cap. XXXII.

Primo ut ulcus mũdet, secundo ut cõglutinet, utitur.

PVre ab aure profluente, mulsa tepida crebro in uno die infundẽdà est: deinde infrà scriptum hoc medicamen, præsenti affectui multum accommodũ, est injiciendum. Sarcocollæ, aloës, cinnabaris, thuris, singulorum drachma semissis, squamę ferri, æruginis, utriusq; obolus. omnibus acẽto læuigatis, in aurem, quod satis est, infundatur. Vel linimẽtũ tortile ex linteo, melle imbutum, ac dicto iam liquori intinctum, in aurem mittitur. Aeger quidem tantisper hoc medicamine, & mulsa, dum auris curetur, opportune uti poterit.

De sonitu & tinnitu aurium. Cap. XXXIII.

NOnnunquam hoc uitium ob exquisitum auditus sensum, eiusq; acrimoniam oboritur, cuius certissimum indicium

indicium putatur, si tempore inediæ increuerit, crapulæ uero & repletionis remissior fuerit. Hic igitur affectus, cũm lenior sit, sibi dedicatam curationem nullam exposcit, nisi forte aggraueſcat. Tũ enim opij grana duo, oleo rosaceo soluta, ac in aurem dimissa, illi (sensu nonnihil stupefacto) abunde auxiliantur. Si uero huiuscemodi affectus capitis grauitatem, & auditus imbecillitatem sibi comites sortiti fuerint, oleum seminis raphani, & oleum amygdalarum amararum, & oleum rosaceum, in quo castoreũ fuerit detritum, auditus meatui instillabis. Aurem quoque ad uaporem aquæ, cui sampsuchus, stichas Arabica, absinthiũ, mentastrum & origanum incocta sint, opportuue inclinabis. Et aluum catapotijs coccijs deijcies, & uinum ægrotanti subtrahes, parcecq; ales.

Ex euaporatu crudi humoris.

Post euaporationes olea accõmode instillantur.

Ad grauem auditum. Cap. XXXIIII.

CVm autem auditus grauitas hominem occupat, perpendendum est, an in aure sordes (quas à consistentia ce-

ram nominant) coaceruatæ sint. Quoniam huiusce modi sordibus ibidē inueteratis, pharmacis mihi supra ad auris ulcera narratis, aut nitro in aceto subacto, aut manuali opera expurgabuntur.

A crudis humoribus.

Verū si non sint sordibus infectæ, & auditus grauitas post copiosam ciborū ingestionem, aut morbum acutum, humores ad aurem in eius iudicatione protrudentem, oborta sit, aure uaporem aquæ, cui paulo antè dicta īcocta sint, recipies: idq; per infumibulum, quo totus uapor in aurem penetret. Curabis autem id rectissime ad hunc modum. Mentastrū, absinthium, sampsuchū, aliaq; superius præcedēte Capite cōmemorata, in æneo uase aqua pleno, & ad hunc usum idoneo, ore scilicet angustiore, decoqto, ac deinde infumibulum uasis ori accommodato, & ne uapor exhalet, linteis infumibulum & uasis os circumuoluito, ac desinceps aure super infumibili orificium inclinata, uaporem æger uentriculo cibis non distenso recipiat. Prēterea collyrium

lyrium hoc, deinde auditorio meatui instillato. Syluestris cucurbitæ drachma una, nitri scrupulum unum, castorei, ari stolochiæ rotundæ, succi absinthij, singulorum drachma semissis, costi sesquiobolus, euphorbij obolus, fellis uaccini quãtum ad simplicia excipienda sat est. informato ex his collyria: & cum usus exigit, unum oleo amygdalarum amararum detritum, auri pedetentim ac continue infundito. Hoc enim præstãtissimum adfert præsidium dolori, qui ex pituita est, & sibilo, tinnitui ac sonitui, flatulentos spiritus causam habẽtibus. Præterea surditati quoq; quæ uiscosorũ crudorumq; humorũ soboles est. Porrò si auditus grauitas post ieiunia, crebrasq; uigilias, oboriatur, & fuerit facies emaciata, & oculi concaui, æger balneum dulcis aquæ petat, & copiosiori potu, ac cibo humectãte utatur, somnosq; plures sibi conciliet. Caput quoque aqua tepida cum oleo humectandi uim obtinẽte, donec sanescat, perfundat. Quod si à phrenitide hoc genus

Ex siccitate.

Ab expurgato humore per crisim.

genus uitij inuaserit, præsidijs Capite de aurium sonitu descriptis, curatur.

Ad aurium uermes, & animalcula auditus meatum irrepentia. Cap. XXXV.

CVm auditorium meatum titillatio, pruritus & dolor molestant, & uermes inde excidunt, mentastri succum, aut foliorum persicorum, aut oleum nucleorum malorum persicorũ, aut aloëm in succo absinthij detritã, auri immitte. hæc nanque uermes, & animalcula aurem irrepentia, aut in ulceribus nata, interimunt.

Ad ea quæ in meatum auditorium incidunt, euellenda. Cap. XXXVI.

Cauendum ne illapsum corpus humidorũ usu intumescat, ut pisa, faba

QVãdo aliquid meatui auditorio infigitur, oleum tepidum illi infundito, & ægrum in balneum potabilis aquæ deducito, atque in eo tantisper dum mollius corpus eius reddatur, immorari sinito. Deinde naribus struthium in puluerẽ subactum inspirato: aëremq; per inspirationem attractum, donec sternutatio iritetur, ægrotãtem retinere iubeto. huiusce modi

ſcemodi nanque ex ſternutatione & con cuſſu, fortaſſe id quod meatui illapſum eſt, eijcietur. Si uero maius fuerit, quàm quod excidere poſsit, forpicula, aut ferro inſtar retuſi hami in aurem demiſſo, ope ræprecium eſt extrahere. Quinetiã idem quoq; in naribus, ſi uſus expetit, tentandum eſt. Porrò ſi in porum auditorium aqua defluxerit, capite uerſus eam partem, in qua patiẽs auris eſt, inclinato, in uno pede ſubſiliat æger. Quod ſi nõ excernitur, ſternutationẽ ut præcepi, prouocato: deinde tepidum oleum ſubinde auri inſtillato. Neq; hoc malum parum nos anxios reddere debet, præcipue ſi id quod in aurem inciderit, aut ingreſſum ſit, tetra qualitate pollet. Inde enim grauis cruciatus ſubſequi, & in aure inflammata, ſi intus maneat, conuulſiones adferri ſolent.

Multi lacerta, capite, auri illigata, ut in alijs utuntur.

Succio utiliſsima eſt.

Ad ſanguinem è naribus erumpentem.

Cap. XXXVII.

EX eorum genere, quæ ſanguinis è naribus profluuium ſiſtunt, eſt ſuc-

cus

cus ocimi maioris, in quo camphora læuigata sit, & naribus ita immissus. Auxiliatur enim huiuscemodi *succus hoc affectu implicari solitis, aut ante fluxũ sanguinis, aut tempore profluuij naribus illitus. Vel accipito gypsum, cinerem chartæ ex linteis præparatæ, gallam, cinnabarim, calcem uiuam, chalcitidem, & hæc simul in puluerem detrita, naribus inspirato. Vel linimentũ tortile ex linteo, his pulueribus albumine oui exceptis imbutum, naribus immittito. Aut alumen scissile, in puluerem longe tenuissimum actum, cum pari portione amyli, naribus insufflato. Quod si copiose sanguis profluere perseuerat, brachiorũ partes axillis uicinas, zonis, aut cordulis uincito. Quinetiam ut sanguinem in cõtrarium melius trahas, fœmora quoque ac testes uinculis intercipito. Porrò si affectus inualescat, incisa humerali partis illius unde sanguis profluit, sanguinem per interualla modice detrahere confert. Siquidem nec hac ratione sistitur, magnas cucurbitulas

*Id ex facultate fit, quoniã calidus est, nec crustam inducit.

curbitulas ignitas hypochondrijs, ea parte qua sanguis fluit affigere, cutemq; si opus sit leniter incidere, consiliũ est. Medicamen sistendo sanguini longe efficacissimum. Accipies calcem albam & leuem, qua aurifabri uti cõsueuere, & subinde tritam, citra cunctationem naribus inspirabis. † uel linimentum funiculare oui cãdido liquore illitum, eaq; calce imbutum, narium foraminibus immittes. † aliàs, &.

Ad narium crustas & ulcera. Cap. XXXVIII.

CRustis, quas Græci ἐσχάρας uocãt, in naribus obortis, ceram et oleum humectans, cuiusmodi uiolaceum est, & gallinaceũ, adipem illines. Ad hęc ægri naribus crebro, diebus aliquot, aquæ calidæ, cui emollientia & humectantia incocta sint, uaporem mane obijcies. Cæterũ crustis iam emollitis ac prolabi incipientibus, linimentum tortile aceto acerrimo sale contemperato intinctum, naso inseres, ac crustis ipsis acetum cum sale superaccommodabis, siquidem eo aceto exiccatæ, diutius naribus non inhærebunt. *Ob materiæ ex caustico rũ usu adustionem.*

bunt. Quod si ulcera ibidem oboriãtur, unguẽto ceruſſę opportune ea reſtitues, præcipue ſi calidam admixtam habeant intemperiem.

De polypo & ſarcomate. Cap. XXXIX.

A materiæ affluxu & concoc. & expul. imbecillitate.

CVm parte interiore narium, caro ſuperflua, mollis, & quaſi laxa & rubra albaúe innaſcitur, & nares quoq; craſſeſcere incipiũt, iamq; dicta carne impleri, humeralem uenam primum incidere iuuat. Deinde linimentum tortile unguento uiridi imbutum, naribus impoſitum bene facit. Eius quidem unguentis libro ſeptimo Almanſori dedicato, Capite ſeptimo, De carnem exedentibus remedijs, meminit. § Conſtat autem æruginis & deſpumati mellis utriuſque uncia, quibus nonnulli addunt ſarcocollæ drachmam ſemiſſem, & ammoniaci tantundem: quæ unà cum ærugine, melle & aceto excipiunt, atque in formã unguenti digerunt. § Verum ſi hoc non uſque adeo efficax fuerit, * medicamẽ mordax ibidem à me deſcriptum, tantiſper dum plane

**Meſteze-beregi Ara. uocant.*

planè locus expurgatus exesusq; fuerit, parti laborãti inducet. Præterea affectui huic nonnunquam ferro, excindendo radicitus carunculam illã, succurritur. At medici id tentantes, interdũ grauiter delinquunt, ac ægrum (affectus differentiã non perpendentes,) in magnum uitium inducunt. Nam in naribus quoque cancer subinde nasci solet, quem sine discrimine cum polypo confundunt. Quum itaque hoc in loco obortus cãcer, neque mordacia fert medicamina, neq; quæ ferro fit præcisionem: consilium est, leniter illum attrectare, & præsidijs lenientibus, & sanguinis missione, & alui solutione ipsum tollere. Cognoscitur uero, an huiuscemodi affectus cancer sit, ex eo uidelicet, si durus est, & uenas tumidas habet, & ad palatum usq; nonnunquam prorepit. Proinde naribus siccis durisq; existẽtibus, ac nullo ab illis manante humore, summopere cauẽdum est, ne præsens affectus, aut huic similis, ferro acribusue medicamentis iritetur. Verum si, quæ na

ribus caro innascitur, laxa mollisq; fuerit, & humores è naribus profluxerint, ac si pressus nasus, mollem, nec tactu durum sese offerat, non metuendū est, quin acrium medicaminum usu, & ferro subueniri illi possit.

De oblæsa olfaciendi facultate. Cap. XL.

Ob frigidū humorē organis olfactus impactum.

QVando sensus, quo odores persentimus, deperditus debilisúe est, & naribus nulla superflua caro increuit, & aēr solito more per nares attrahitur, & oculi sensuumq; reliquorum organa, naturalibus munijs aptè funguntur, naribus puluerem tenuissimum ex struthio, †cyclamine, & sale ammoniaco, inspirabis. Aegro quoq;, ut nares uapori excalefacti aceti subinde admoueat, præcipies. Verum si hæc inefficacia sint, subsequens medicamen naribus illinetur. Cuius compositio in hūc modum se habet. Nigellæ, fellis gruis, cucurbitę syluestris, ueratri albi, singulorū pares portiones. hæc detrita in puluerem, * urina cameli Arabici, quantum ad contegēdas medicinas

† *Aliàs, artemisia.*

Vtilis erit ante localiū usum, totius & capitis purgatio.

* *Eius usū docet Plin. li. 28. ca. 8.*

cinas sat est, excipiũtur: deinde ad solem exiccanda repositа, tandem in pastillos lentium instar, digeruntur. exigente autem usu, unus illorum oleo † sampsuchi solutus, naribus inducendus est. Siquidem hoc remedium, præsenti affectui est aptissimum. Quod si hoc medicamentũ suo calore & mordaci facultate, magnũ dolorem excitauerit, oleum seminum cucurbitæ domesticę, narium foraminibus inunges, & capiti aquam calidam libera liter infundes. Sorbitiones quoque actu calidæ & humectantes, ægro conducũt, ex quorum numero sunt ptisana, & furfurum decoctum, eaq; quæ farina & alijs frumentaceis seminibus præparãtur. Et subsequens quidem præsidium ad deperditum olfactum efficacissimũ putatur, quod in hunc modum conficies. Contero nigellam prius aceto peracri maceratam, in puluerem tenuissimum, et cum ueteri oleo subigito, deinde ægri capite (ore aqua impleto) quantum licet retrorsum reclinato, comprehensi medicami-

† *Varia exẽplaria uaria habent olea, uidelicet sambuci, & iosmini.*

nis aliquot guttas naribus inſtillato, & laborantem quoad poteſt, aërem ambientem attrahere præcipito, hocq; tribus inſequentibus diebus & ternis uicibus facito. Cæterum ſi ob medicamenti acrimoniam roſio aliqua cõcitetur, ea quę prius dolori utilia præcepi, narib. admouebis.

De *dentium & gingiuarũ dolore.* Cap. XLI.

Ex inflãmatione.

SI contingat gingiuam unà cum dentium dolore cruentam ſimul & tumidam, & rubro colore ſuffuſam eſſe, tumereq; tumore pulſatili, cucurbitulis ſcoptulis, aut inferiori mãdibulæ affixis, ſanguinem detrahito, prius tamen ſecta humerali uena. Deinde ore aliquãdiu acetum cum roſaceo, donec tepuerit, retinẽdum prębeto: quo eiecto, idem rurſus repetat, ac poſtea ſolum roſaceum frigidum ore retineat. Verum ſi ea ratione affectus nõ ſopiatur, ſitq; cum inflammatione uehemens pulſatilis dolor, camphoram unà cum pyrethro contritam, dentium radicibus ad gingiuas applicato, et poſtq; puluis defluxerit, à ſaliuaq; elutus fuerit, aliũ

Aëtius in hoc affectu acetum tanquã hoſtilẽ gladiũ uitãdum ſuadet, ac aſininum lac probat.

ſecundo

ſecundo diligenter inſpargito. Præterea lanam mollem oleo roſaceo imbutã, denti applicato. Quod ſi dolor non remiſſus aliquando incrudeſcit, grauiorq; redditur, opij obolum roſaceo læuigato, & illo circumlitam lanulam quâmminime ſordidam, radici affecti dentis adhibeto. Si ne ſic quidem dolor requieuerit, gingiuis ſcalpello leniter inciſis, ſanguiſugas admoueto. Porrò ſi gingiua neq; cruenta, neque tumida ſit, neque pulſatili dolore infeſtetur, & facies abſque inflammatione cernatur, ſed dentium dolor à nauſea, & copioſa ciborũ ingeſtione & cœna ægrum inuaſerit, ægerq; multis cibis refrigerantibus uſus fuerit, aluum catapotijs coccijs deijcito. Et dolore affectorum dentium radices, ſubſcripto medicamine circumlinito. Quod accipit, pyrethrum, ſinapi, thapſiam Indicam, nitrũ, piper & zingiber: quibus in puluerẽ deritis, dentium radices infricabis. Lanam quoque tenellam melle imbutam, ac illo puluere inuolutam, dentiũ finibus circa

Ex frigidi humoris affluxu.

gingiuas apponito: prius tamen ore, aceto, in quo pyrethrũ, mentaſtrum, & origànum ebullierint, abluto. Extrinſecus autem panicum, ſiue milium in frixorio cum pauxillulo uini & aceti toſtum, ſaculoq; inſutum, genis accõmodato. Aut piperis puluere melle ſubacto, dentem eiusq; radicem infricato. At ſi hæc inualida fuerint, dentium finibus hãc theriacam ſuperponito. Caſtorei, laſerpitij, hoc eſt ſucci Cyrenaici, piperis, gingiberis, ſtyracis, opij, ſingulorum pares portiones: hæc melle leuigata, denti inducito. Aeger quoque ad tempus à cibo abſtinebit, et ſubinde laconicum primã balnei partem, ut ſudor copioſus erumpat, ingredietur. Et quo minus corpus pituitoſum maneat, ſubinde utiliter æger ſeſe exercebit. Si autem nec ſic dolor ſedatus ſit, ferro candenti dentium radices ſubinde conſtingito, uel penitus dolentem dentem extirpato. At eroſione tentato denti, medicamenta ſequentia, ut quæ uehementer exedant, imponito,

Ob præſtãtiã ab autore theriaca appellatur.

Candentis ſtili uſus, multis probatur.

aut

aut in totum dentem euellito.

Medicamenta eradicantia & confringentia dentes. Cap. XLII.

MEdicamen quod exeſo denti immiſſum, ipſius remittit dolorem, ac ipſum † comminuit. Sumito * herbã lactariam fœminam (quam Græci τιθύμαλον μυρσινίτην uocant) & piper, his commiſce cedri reſinã, dentiq; excauato imponito. Medicamen imbecillos ac dolentes dentes eradicãs. Accipito radices mori, radices capparis, pyrethrum, lac tithymali, liquorem uolubilis maioris (qui Græcis κισσάμπελος dicitur) cucurbitæ ſylueſtris radicem, auripigmentum rubrum, his tritis, acetum quantum ut inter ſe cohæreant ſatis eſt, inſpargito. Et deinde aliud acetum unius hebdomadæ ſpacio (ut exacte conglutinentur pulueres) ſingulis diebus pari modo, ut prius, adijcito. Deinde dentes circumquaq; ſcalpello raſos, prædicto medicamine in aceto detrito decies in die, donec facilè moueantur illinito, eaq; ratione extrahi

† *Aliàs, cõſtringit.*

* *Nõnulli Kebekengi ranunculũ interpretãtur.*

Plurimi pyrethrũ 40. dieb. aceto maceratũ, deinde tritũ denti exeſo imponunt.

to. Aut plusculis diebus dentẽ fœce aceti acerrimi madefacito, ut mobilem postea extirpes. Vel fluuiatiles * ranas, oleo tantisper dum marcescant, incoquito. & exigente usu, dentes prius tamen circumcisos, huiuscemodi oleo subinde illinito: ac sic dẽtes euellẽdos, iam laxatos, instrumento ad id parato, eradicato.

* Potius adeps ranæ uiridis in arboribus degentis.

Ad stuporem dentium. Cap. XLIII.

HVic affectui portulaca & amygdala amara, uel quæ uiribus his respõdent, commanducata, auxiliũ præstant. Sal quoq; si eo perfricẽtur, aut cera commasticetur, non parum iuuant.

† Aliàs, Ad dẽtes, frigidi contactu indolescentes.

†*Ad dentium refrictionem.* Cap. XLIIII.

OLeum excalefactum, linteoq; exceptum, admoueto: aut oui uitellum assum, aut calentem panem masticandũ porrigito, aut balsamo oleóue iridis dentes affricato.

De linguæ orisq; superficiarijs ulceribus. Cap. XLV.

§ SI ulcera subrubra ac sanguinolenta sint; accipito rosarũ seminis, amyli, cinerulæ,

cinerulæ, lentium excorticatarum, seminis portulacę, coriandri exiccati, seminis senæ ex Mecha aduecti, singulorum pares portiones, camphoræ pauxillum. his in puluerem subactis, aphthas affricato. Præterea eadem quoque aceto cum rosaceo oleo, et rosacea aqua excepta, ore retinenda præbeto, sanguinemq; cucurbitulis, scoptulis & faucibus â foris affixis, minuito. At si albicantes papulę sint, sale & melle illinito, & syrupũ acetosum uocatum, aut muriam, ad oris collutionem porrigito. *A sanguine.* *Ex pituitoso succo.*

De gingiuis sanguine humentibus. Cap. XLVI.

A mordaci & erodẽte humore.

AD gingiuas sãguine tenuiore perpetuo fluentes sanandas, accipito auripigmenti rubri & citrini, calcis, gallarum immaturarum, aluminis, singulorum pares portiones. his in puluerẽ subactis, & aceto peracri exceptis, informato pastillos exiguos, & ubi usus exigit, eorum obolũ sumito, eoq; adamussim detrito, gingiuas infricato. iam postquam puluis ille gingiuis aliquandiu adhæserit, *Vehemens hoc, & crustam inducens est.*

rit, osq; plantaginis aqua, aut lacte ablu-
tum fuerit, rosaceum oleum ægro retinẽ-
dum præbeto. Est enim id præsenti affe-
ctui, tum putredini, & herpeti exedenti,
qui os infestare consueuit, remediũ præ-
sentissimum.

De laxatione, procidentiáue gurgulionis.

Cap. XLVII.

Columella. CVm ægro radici linguæ, aut fauci-
bus uidetur quippiam incumbere,
& quando os adaperit, seu linguam exe-
rit, eius gargareo laxatus elongatusq; propendere conspicitur, sumito compo-
Scribonius eius loco galla cõtusam habet, quæ in principio erit cõmodior. sitionem ramech ab Arabibus uocatã, in quam gallæ immaturæ, & uuæ passæ ingrediuntur, deinde accipito salem am-
moniacum, ac ea in tenuissimum puluerem simul redacta, instrumento ad hoc apto, super columellam inspirato, atque huius instrumenti mucroni narrati pul-
ueris momento appositio, ad columellæ radicem sensim contingendã instrumen-
tum dirigito, columellamq; eo pauxillũ foras attrahito. Id autem instrumenti ge-

nus

nus ab uua attollenda στυφλήτηριον dicitur. Aut si uoles ex malo punico acido, unà cum sua carne contrito, gargarizationes parato. Cæterum si diutius ita producta propenderit, ipsiusq; pars superior, qua scilicet palato adnectitur, tenuior extiterit, caput uero quo linguam spectat uuæ instar, rotundum atque orbiculare increuerit, radicitus eam (candẽti ferro ad id parato, ac per * canalem aliquem ori immisso) præscindito. Caueto tamen, ne priusquam ad eam figuram columella perueniat, eam amputes. siquidem talis sectio interdum tantum concitat sanguinis profluxum, ut nullis præsidijs sisti queat.

Vua.

* Archigenes oui putamine utrinq; pertuso utebatur.

De hirudinibus gutturi incidentibus, aut alijs reptilibus fortuito irreptantibus. Cap. XLVIII.

DVm quis in gutture pruritum titillationemq; experitur, & sanguis tenuis & rubicundus modicè inde resudat, suspicio est, hirudinem deuoratam esse: præcipue si aquã, cui hirudines innatant, hauserit. Aegro itaque ore magnùm

gnùm hiare, & linguam exerere præcipi to, & linguæ basi pressa, fauces ad solem inspicito. Iam si sanguisugam propè ad hærescere conspexeris, ægrotãtem ab ea ad hunc modũ liberato. uulsella, qua tela extrahi consueuerũt, sanguisugæ caput comprimito, ac postea sanguisugã euelli to. Verum si conspectum hirudo fugiat, æger subinde sinapi cum aceto gargari zet: siquidem acribus incitata, à loco cui inhæret dimouebit. Vel ex aceto & succo Cyrenaico, aut ex sale, & aceto garga rizationes ad eandem utilitatẽ ægrotanti porriges. Præterea nigellam & sinapi, trita, gutturi utiliter inspirabis. Item ex cepæ succo gargarizationes præbebis. Cæterum si post euulsam hirudinẽ, sanguis fluere perseuerat, ex iure cui mali punici cortices, balaustia & rhus coriarium incocta sunt, gargarizationes parato. Gutturi quoque balaustiorum puluerem, thus, cinnabarim & amyli insufflato. Atsi stomacho hirudo adhæserit, medicamina quibus uermes propellun-

tur,

tur, propinato. Ex horum quoque genere, quæ hirudines diuertunt, prima balnei domus censetur, si illi æger tantisper dum multa sitis ipsum urgeat, immoretur: ac deinde aquam frigidissimam, niue scilicet infrigeratam, ore contineat: & quũ aqua tepuerit, eam reiiciat, aliamq; frigidam in ore recipiat. Hirudo siquidem aliquoties frigoris cupida, ad os prorepit.

De *his quæ in os, seu œsophagum prolabuntur.* Caput XLIX.

SI quãdo, quod in guttur deuoluitur, illi aut œsophago, tanquam infarcitum inhæreat, sitq; id aut bolus aliqs grãdior, aut quippiam illi non absimile, nimirum quod nec asperum, nec angulosum sit, aut partibus inter se diuisis constet, iuuat identidem ęgri ceruicem concutere, ac liberaliter aquam transglutire. ea nanq; ratione forsitan ad inferiora illapsum in œsophagum corpus, propelle tur. Aeger præterea balneum potabilis aquæ ingressus, oleum, aut alia emollien

tia

tia ac humectãtia bibat, ac deinceps magnos bolos deglutiat. Si uero ne tum quidem in uentriculum procidit, instrumentum corporibus ex œsophago propellendis adaptatũ, ori immittetur. Est autem hoc instrumenti genus ex plumbo factũ, quodq; cum longũ sit, retisq; instar confabricatũ, in omnem gibbositatem facile effingitur: ac ea industria œsophago inuolutum corpus, in uentriculum protruditur.

Multi oblõga cerea cãdela oleo terpenti intincta utũtur.

Ad oblæsum linguæ sensum, ac deficientem motum. Cap. L.

Quando lingua cæteris membris illæsis, torpida redditur, nulla tamen febris, aut alius acutus & ardẽs morbus, ægrum infestat, sumito salem ammoniacum, piper, zingiber, sinapi album, pyrethrum, herbæ pedicullariæ semen, nitrũ, origanum, saccharum, nigellã, sampsuchum aridũ: ac ex his simul in aqua decoctis, gargarizationes parato. interim tamen prospiciat sibi æger, ne portionem aliquã huius liquoris deglutiat. Prosunt quoq;

Ex pituitæ affluxu.

Rhazes hic ut sæpius aliàs, corporis euacuationẽ factã subintelligit.

quoque pluribus diebus ieiuno ęgro, collutiones ex muria Nabathææ, aut aceto & pyrethro, præparatæ. Vbi uero æger os colluere his ceſſauerit, accipito ſalis ammoniaci, pyrethri, piperis, ſinapis, ſingulorum æqualia põdera: & his in tenuiſsimum pollinem ſubactis, linguam diu huiuſcemodi puluere infricato.

Quod ſi linguæ ſtupiditatem, auditus, reliquorumq; ſenſuum torpor concomitatur, laboranti præſidijs neruorum reſolutioni dicatis, ſubuenies. Porrò ſi in acutis febribus ſermo difficilis fuerit, uideriſq; cum ſermonis difficultate, extenuatam & breuiorem conuulſamq; eſſe linguam, aqua calida in qua herbæ emollientes humectantesq; ebullierint, ſuper colli uertebras, & aurium principia, ubi ſcilicet mandibularum articulatio eſt, opportune ſuperfundetur. Præterea partes illæ humectante oleo, cuius generis uiolaceum & amygdalarũ dulcium cenſentur, infricãdæ ſunt, & ægrotanti oleũ modicè inferuefactum, ore retinendum.

Ex cerebri conſortio.

Animia ſiccitate.

Et ſi

Et si multum temporis lapsum fuerit, ex quo sermo aboleri uisus fuerit, aut si à primo ortu primaúe conformatione id euenerit, operæprecium est indagare, an ligula faucibus linguam colligans, præter naturam excreuerit. Quod si inueneris, parum eam præscindito, ac uulneri chalcitidis puluerem ad crustam inducẽdam inspargito.

Hi Græcis ἀγλωσσόγλωσσοι dicũtur. Apud Aëtiũ Ser. 8. c. 35. est administratio.

Ad linguam in nimiam molem intumescentem. Caput LI.

CVm lingua in tantã molem increuerit, ut ore retineri nequeat, fricanda est cepis, aut citrorũ acido succo, aut * ribes, aut malo punico acido, donec multa saliua defluxerit. Ea nanq; ratione decrescet, pristinæq; formæ restituétur. Si uero id tamen non suffecerit, aceto & sale diligenter linguam infricato: & si hoc quoque inualidum extiterit, primum sanguinem ex duabus humeralibus, deinde ex uenis sub lingua latitantibus, detrahito.

* Veteribus incognitũ. Manardus eius loco rumicis succo utitur.

De tumore

De tumore ſub lingua enato, qui ranula dicitur. Cap. LII.

TVmore huiuſcemodi maligno ſub lingua accidente, inter initia lingua ſale ammoniaco, & gallis confricãda eſt. Verum eo tumore in uetuſtatem protracto, medicamine cruentis gingiuis dicato, lingua infricabitur. hoc autẽ acre, & cruſtam ulceribus inducens medicamen eſt. Deinde poſt eius uſum, ægrotantem, acetum cum ſale contemperatum ore retinere, utile erit. Græce βάτραχος.

Ad puſtulas ac tumores linguæ. Cap. LIII.

HIs eiſdem remediis, quibus aphthis ſupra comprehẽſis, & anginæ medemur, ſuccurritur.

De angina. Cap. LIIII.

AFfectum Latinis anginam, Græcis συνάγχην, appellatum, teſtatur inter deglutiendum ac reſpirãdum, percepta difficultas moleſtiaq;. Qui morbus modo grauior, modo leuior, pro trãſglutiendi reſpirandiq; difficultatis magnitudine pronunciatur. Quocirca quando Ex ſanguinis copia.

transglutiendi noxę adsunt faciei, & oculorum rubor, corporisq; repletio, in ipsius curationis initio humeralis incidenda est, & gargarizatio ex malo punico acido cum sua carne, præparanda. Vel ex succo malorum sylvestrium, igne, uel sole incrassato, aut rubi fructus succo similiter gargarizationem. Et deinde ex rosacea aqua, cui rhus coriarium immaceratum sit, collutionem porrigito. Postquàm hæc triduo diligenter sint facta, & aluus succo fructuum ueluti prunorum, tamarindorum, cassia fistula, manna, (quam ueteres mel aërium appellarunt) fuerit soluta, gargarizationes ex decocto ficuum caricarum, et uuarum passarum, uel è medulla cassiæ fistulæ cum hydromelite porrigito. Si autem malum longius prorogatur, gargarizationibus & inspiratione acrium medicaminum, quę infrà subijciam, utemur. At si nullo in facie rubore æger suffusus fuerit, & copiosa pituita ab ore profluxerit, ad hæc si ægrotans frigida humidaq; temperie sit, statim

A pituitoso succo.

ſtatim inter initia aluum catapotijs coc-
cijs deijcito, & acriorem clyſterem Capi-
te de apoplexia deſcriptum, infundito.
Sed ſi malũ incœperit, gargarizationes
propinato ex ſyrupo acido, q̃ aceto, ſac-
charo, & aqua potabili præparatur, uel
ex hydromelite & pipere & oxymelite.
Temporis uero ſucceſſu ex muria Naba
thææ: & deinde quoque ex hydromelite
& ſinapi collutiones adminiſtrato. Ex
corũ genere, quæ malignis anginis, poſt
aliorum & retrahentiũ & euacuantium
uſum, auxilium præſtant, ſunt & ſangui
nis ex uenis ſub lingua latitantibus im-
minutio, & cucurbitulæ, † ſine cutis inci
ſione, collo affixæ. Sunt præterea collo
applicanda epithemata humida ex mel-
le, quod anacardinum ſuprà appellaui-
mus, idq̃ tantiſper, dum ueſiculæ excitẽ-
tur. Sic quoque ad eundẽ uſum, ex ſina-
pi gargarizatio utiliter exhibetur. Fauci
bus autem ſubſequẽtem puluerem inſpi
rato. Qui accipit ſinapis, ſalis ammonia-
ci, pyrethri, nitri, ſucci Cyrenaici, pipe-

Sũmè periculoſæ anginæ curatio.

† *Alibi, cũ.*

Hæc omnia inter initia uitare oportet.

ris, mentastri, partes aliquot. hæc in puluerẽ detrita, faucibus insufflato, aut cum hydromelite gargarizationis loco porrigito.

De tussi. Cap. LV.

A calid. & sic.

CVm tussis aspera & arida cum rubore æstuq; molesta est, laboranti aqua cui uiolæ immaceratæ sunt, cuiq; saccharum in condimentũ adiectum sit, & ptisana propinabuntur. fabas quoq; excorticatas, & spinachiam uocatã herbam, cum oleo amygdalarum dulcium, inter cibos assumet. Aquæ autem, quæ potui porriget, uiolaceus syrupus cõmiscẽdus est. In ore uero sub lingua æger retinebit globulos: qui quum ad pellendã tussim faciunt, à Græcis Βήχιλλοι appellantur. Quorum compositio hæc est: Succi dulcis radicis, sacchari albi, utriusque drachmę decem, amyli, tragacanthæ, amygdalarum dulcium cortice liberatarum, singulorum drachmæ quinq;. hæc nucleorum cotoneorum cremore excepta, in globulos redigito. At industrium esse

Aliqui per muraba uiolas saccharo conditas intelligunt.

esse oportet eum, qui medicamẽtum linguæ subijcit, ut paulatim eo liquescente, larynx id quod in eam defluit excipiat, quod tussi resistens optime curabit.

Porrò si tussi præsens glutinosi sputi copia expuitioni cõtumax, noxam inferat, quæ tamen febri & uehementi alui solutione uacat, subsequẽtes pastilli infirmo porrigendi erunt. Qui constant, seminis fœniculi, seminis apij, succi dulcis radicis, adianti, amygdalarũ amararum, singulorum æquis portionibus. hæc simul lini seminis succo excepta, in pastillos digeruntur, quorum denarij tres offeruntur. Decoctũ uero, quo in proposito affectu utimur, quoq; iam comprehensos pastillos ægrotanti eos exhibituri, læuigamus, Capite quo distillatiõis subsidia scribuntur, præceptum est. illi tamen drachmæ quinque adianti, & hyssopi momentum opportune in præsenti affectu, adijciuntur. Si uero eò uetustatis & maliciei tussis deuenerit, ut laborantem uigilijs excruciet, globuli ex styrace illi porri

A pituitæ copia.

gendi ſunt. Qui recipiunt, myrrhæ, ſtyracis, opij, ſingulorum pares portiones, fingũtur ex his globuli lupinorum inſtar: & horum unus, aut alter ore ſub lingua retinẽdus, (ut eliqueſcẽs deuorari queat) offertur. Aut quum ab huiuſcemodi globulis abſtinetur, dormituro ægro ſyrupi papaueris uncia, uel albi papaueris ſemẽ cum ſaccharo, ad manducandum præbetur. Is autem qui hoc malo corripitur, ab omni acidorum, ſalſorum, auſterorum acriumq; eſu, coarcendus eſt. Suffumigatio ad ueterẽ tuſſim, fœtidaq; ſputa effi cax. Sumito ariſtolochiæ, myrrhæ, ſtyracis, galbani, ſingulorũ pares modos, auri pigmenti rubri quantũ omnia pendent, hæc in puluerem ſubacta, butyro uaccino ſubigito, ac ex eis probe mazas pilæ inſtar, cõfingito: & quum uſus exegerit, ieiuno ægro harum unam carbonib. ſuperpoſitam, per infumibulum ſuffito.

7. Secundũ locos, habes generoſum diacodyon.

Mirificè exiccat.

De *difficultate ſpirandi, quàm* Græci ἄσθμα *appellant.* Cap. LVI.

A glutinoſa pituita pulmonis meatib. impacta

DVm quis crebra tuſſi correptus, fre-

frequenter respirat, quemadmodum solent citatiore cursu, aut uehementi exercitio fatigati: & quando supinus decumbit grauius, dum uero recta ceruice sedet minus afficitur, subscriptum decoctũ illi propinãdum est. Accipit autem ficuum caricarum drachmas decem, palmularũ pinguium ac recentium, seminis apij, seminis fœniculi, adianti, dulcis radicis, hyssopi, marubij, singulorum drachmas quinque. incoquũtur simul tribus libris aquæ dulcis ad duarum librarum euaporationem, & deinde percolantur. Huius decocti iuris suspirioſus triduo uncias quinque bibet, adiectis interim subscriptæ cõfectionis drachmis tribus, quæ ad hunc modũ se habet. Dulcis radicis succi, hyssopi, adianti, singulorũ drachmæ decem: cardamomi, piperis, amygdalarum amararum, aristolochiæ rotundæ, seminis urticæ, singulorũ drachmæ quinque, mellis despumati quod satis est. Cõfectio hæc eijciendis è thorace recrementis quàmaptissima est, quocirca septima-

na una continuo utiliter æger ea utetur. Deinde post sinapis & mellis esum, uomitus iritandus est, aluusq; catapotijs his ducenda. Accipiunt autem, agarici quãtum pendent hordei grana octodecim, cucurbitæ syluestris carnis grana sex, succi cucumeris asinini quantũ pendent hordei grana quatuor, dulcis radicis succi sesquidrachmam. finguntur ex his catapotia, quæ uni propinationi sufficiũt. Post hæc decoctum unà cum confectionis usu repetendum est. Postremo uomitum quoque & uẽtris deiectionem reiterare conuenit. Et hæc uniuersa quoad sanitati æger restituatur, sunt tentanda. interim uero, à crassorum & acidorum & austerorum esu, ægrotus diligẽter arcendus est.

De *laterali dolore, qui* πλευρίτις *Græcis dicitur.* Cap. LVII.

Pulsus his adest durus & serratilis cũ spirãdi difficultate.

CVm quis in membrana costas succingente, dolore punctili laborat, præcipue si tussis sicca & febris illũ concomitentur, competit, si dolor, qui à sum

ma

ma humerorum compage ad extremas coſtarum cartilagines eſt, uſque ad claui culam peruenit, ſanguinẽ ex axillari eius partis, quam dolor infeſtat, minuere: niſi forte uniuerſum corpus ſanguine plenũ plethoricumq; fuerit. Tunc enim ex latere oppoſito ſanguinis detractio, celebrabitur. Porrò ſi morbus ad dies aliquot ægrum adflixerit, fluxusq; cõſtiterit, ſanguis miſſus ex cubito affecti lateris, remedio eſt. Si autem ad inferiora coſtarum interualla circa hypochondria dolor deſcenderit, aluus decocto, Capite de diſtillatione comprehenſo, ducenda erit. Cæterum ueriti turbationem, quam purgatio accerſere ſolet, præſtabit uenam incidere, deinde hordei decoctum cui ſaccharum admixtum ſit, in potu propinare. Quod ſi tuſſis admodum arida ſit, mane ſingulis diebus iuleb uiolatum porriges. Deinceps uero hordei decoctum ægrotanti non inutiliter præbebis. Et ſi ægri uires deiectæ fuerint, pane modice fermentato, ac

Hip. enim ac alij medici ferè oẽs, affluentem ſanguinẽ in contrarium reuellẽtes, atq; iam in partẽ affluxum à loco uicino unà deriuãtes, è directo lateris affecti uenã etiam in corpore plethorico, ac inter initia, opportune ſecant. aliter quã Arab. & eorũ ſequaces, quos αἱμοφόβας merito q; ob id appellauerit.

Officinæ quaſdã mazas ex furina, amygdalis, ſaccharo, & roſarum aqua, ad delitias parant.

quàmminime ſalſo, frigidaq; abluto, ſimul cum ſaccharo, eum cibabis. Robuſtis autem uiribus, hordei ius uſque ad diem quartũ ſufficiet. Vbi uero iam ſputa deijcere ægrotans cœperit, decocto ad diſtillationes curandas ſuperius deſcripto, perpetuo ante hordei decocti potũ, donec reſtituatur æger, uteris. Porrò ſi febris, uehementiaq; morbi perſeuerauerint, atque ægre ſputa educere ægrotus ualuerit, decoctum capite de reſpirandi difficultate comprehenſum præbebis. Quod etiam dum æger ſaniem expuet, utiliter adminiſtrabis. Cæterum ſi inter morbi initia ſputa ualde nigra flauaue apparuerint, & ita continuata fuerint, et neque febris, neq; calor ante ſeptimum diem ſe remiſerint, haudquaquam affectus timore uacat. Pręterea ſi pręter hęc, eadem ſpirandi difficultas permaneat, et ſimul audiatur in thoracis cauitate murmur aliquod, ſimiliter ſi genæ ac oculi multo rubore ſuffunduntur ac dolent, affectus in maturam mortẽ præcipitat.

Quod

Quod si lateris parte exteriori, rubor aliquis suffusus, tumorue conspiciatur, & locus affectus tactu indolescat, ad cucurbitularum usum (antè summa cute leniter incisa) properandum est. Aut emplastrum ex sinapi & ficubus recte, donec modice locum exulceret, imponetur. § Prius tamen opportuna uenæ sectione, aut purgatione, quæ huic malo idonea esse posset, & humoris affluxi leni resolutione, tentatis. § Sanè ex imperitorum Medicorum hallucinatione, multa huic malo accidunt augmenta, ueluti quum in membrana costas ambiente, crassos flatus infartos coniecturantes, confectionem diamoschum appellatam, aut huic in discutiendo & incidendo uiribus parem, intempestiue porrigunt: siquidem ea ratione medicandi, ægrum plane iugulant. Affectus porro, qui in spurias costas integente membrana, ex inflammatione oboritur, Arabibus Persica dictione birsen (quasi thoracis noxa) dictus est.

Nothæ pleuritidis curatio.

De

De pulmonum inflammatione, quæ πλευρπνευμονία Græcis dicitur. Cap. LVIII.

QVando hominem febris ardẽs corripit, tantaq; inter ſpirandum difficultas oboritur, ut ſe ſtrangulari exiſtimet, & quum tanto rubore malæ ſuffuſę ſunt, ut tinctę uideri poſſint, ac dum tuſſis et thoracis parte anteriori diſtẽſio, & thoracis grauitas (tamen abſque dolore punctili) premunt, quodq; per ſputa deiicitur ſpumoſum eſt, is æger, ſi omnia concomitentur, ualentem ac acutam pulmonis inflammationem ſuffert. Quod ſi quoque pelliculæ ipſius, quæ cum thorace ſecundum ipſius longitudinem ſunt connexæ, inflammentur, etiam dolorem punctilem æger percipit. In curationis itaque initio è uena axillari § dextra § ſanguinis detractio prodeſt. § Nam ſola ratione plethorię, aut affluxuri humoris, uena pertuſa, in hoc affectu iuuat. Nihil enim à pulmonibus cordiſq; dextro uentriculo uenæ ſectione educi poſſe, membranarum dexturi uentriculi cordis, anatomica

Aëtius in utroq; cubito per interualla ſecat.

anatomica administratio apparẽter demonstrat. § Deinde post uenæ sectionẽ, reliqua curatio ijsdem, quibus pleuritidi medemur, tentanda est.

De cruentis ac purulentis exputionibus. Caput LIX.

SAnguis si screatu, aut pauco strepitu, qui absque tussi est, educitur, nullus erit inde ægro metus, siquidem astringentibus & humorum impetum reprimentib. gargarizationibus, in Capite ad anginam præceptis, & ratione uictus tenuiori, sanari poterit. Vomitu quoq; si erumpat sanguis, nec inde ingens ęgro formido incuti debet. Venæ sectione nãque, & astringentium usu, quale omphacinum est, & rhus obsoniorum, atq; his persimilibus, persanari hoc uitij genus poterit. Sumito itaque lapidis Armenij, gummi Arabici, balaustiorum, cinnabaris, thuris, omnium æqualia pondera, & horum drachmas tres simplici discocto cydoniorum succo subactas, propinato. A quibusdam uero sanguis, per circuitus

Ex faucib.

Ex uentriculo.

Diuersis innixi scopis uarias uenas in hoc affectu incidimus.

tus quoſdam, expui cõſueuit. unde non modo nulla noxa illis imminet, uerum etiam id ualetudini multũ prodeſt. Proinde is minime ſupprimendus putatur.

Ex pectore, à uena rupta, croſa, aut aperta.

Sin autem cum tuſſi ſanguis prorumpit, non immerito formido nos occupat: nihilominus tamen ægri curationem, uenæ axillaris ſectione incipies, partita interim ſanguinis miſſione. Deinde ſubſcriptos paſtillos potui porriges. Qui cõſtant, thuris, cinnabaris, utriuſq; drachmis tribus et ſcrupulo uno, ſuccini drachmis quinque, lapidis hæmatitis, *terræ ſigillatæ, utriuſque drachmis decem, aluminis drachmis duabus cum ſemiſſe, balauſtiorum drachmis tribus, opij drachmis duabus, rheobarbari Seni tantundem. ex his portulacæ ſucco aſperſis, informantur decem paſtilli, quorum quotidie unum ſucco ocimi maioris, aut portulacæ læuigatum, propinabis. Atſi uehementior morbus extiterit, ſanguiniſq; eruptio incrudeſcit, alterum paſtillum, ægro ſomnum inituro, porriges. Crura quoq;

**Carent noſtræ officinæ uera.*

His præcipue ne tuſſiãt, proſpici debet.

quoque circa inguina, & brachia ad ſcapulas, aut potius in tenuiorib. partibus (utpote magis neruoſis et dolorificis) uinculis intercipito, ac unà ſummas extremasq; partes ad reuellendum ſanguinẽ, fortiter infricato. Pectus quoque, præcipue ſi dolore quopiã iritetur, epithematibus ex paulo antè comprehenſis paſtillis, aceto & aqua ſubactis, præparatis, crebro illinendum eſt. Aegri quidem cibis, rhus obſoniorum & omphacinum, eisq; perſimilia admiſceto. Item *terram ſigillatam, interpoſitis interuallis ſubinde cõmanducandam præbeto. Inter decubitus autem, ſupinus, ac propemodũ (abſque dolore tamen) erectus, maxime neceſſarius, ac perquàm utilis eſt.

*Nos lapide Armenio portulacæ ſucco macerato, utemur.

De tabe, quæ φθίσις Græcis dicitur. Cap. LX.

SI quis partiũ colliquationem à tuſſi, quæ ex diuturno morbo ſit, aut poſt crebra cruenta ſputa, aut multas puris reiectiones patitur, illi lac aſininum utiliter potandum porriges, at ſi eius lactis facultas

Propria pulmonum eſt exulceratio. Gale. humanũ lac præſtantiſſimũ eſſe aſſerit.

tas nō detur, caprinum, cui ſacchari momentum commixtum ſit, offerto. Quod etiam poſteaquam aliquid panis illi adieceris, ægro eſui dabis. Quinetiam ſi huiuſcemodi generis lacte capiet, illud quoque aquæ loco, quoties ſitit, propinabis. Interdum tamen, tenue ac temperatum uinum potandum exhibebis. Cibum uero ex auium & hœdorum carnibus administrabis. Aegrotus præterea ieiunus & à cibo, balneo haudquaquam calido, ſed tepente utatur, ſolioq; dulcis aquæ diutius immoretur. Et inter cętera, ne aluus fluat turbeturúe, diligenter præcauere æger debet. Si quidem ſoluta fuerit, huius pulueris potu conſtringetur. Accipit autem, gummi Arabici, * ſpodij, lapidis Armenij, ſeminis myrti, ſingulorum partes æquales, ſubiguntur omnia in puluerem, & eius uno die drachmę tres cum ſyrupo albi papaueris, & myrti ſucco diſcocto exhibentur. Hic puluis ad hūc modum in potu adminiſtratus, eos qui tuſſi & cita aluo laborāt, ſtrenue iuuat. Verū huic

Contra ictro Hipp. aph. 64 part. 5 ph.

* Subſequē tibus capitibus noſtrates officinæ ebur cōbuſtum accipiunt.

huic interdum, ut maiorem astringendi uim obtineat, utiliter adijciuntur * xylocaractæ ex Syria, & bdellium ex Mecha aduectum. Porrò si è lactis usu in febrim æger rapiatur, ptisana pota substracto lacte bene facit. Verum febre cõquiescẽte, ad lactis usum rursus pperandum est. Si aũt denuo febris molestauerit, lac fugiendum est, & ptisana quousq; febris abigatur offerẽda: qua iterum propulsa, lactis usus repetitus prodest. Hęc quandiu necessitas urget, quadam uicissitudine sunt facienda. Interea uero summo studio, ne aluus lubrica fluat, prospiciendum.

* Sunt quorũdã astringentium lignorũ putamina.

De *cordis palpitatione*. Cap. LXI.

SI febris pulsusq; uelox cordis tremorem concomitãtur, ægro axillari dextra secta, sanguinem detrahito, & potui pastillos ex camphora, succo malorum acidorum læuigatos, in potu præbeto. Hi accipiunt spodij, seminis cucumeris citrinati, intybi, lactucæ, portulacæ, rosarũ, sandali albi, omnium æquas portiones. & horum singulis drachmis,

A calida occasione.

Videtur Rhazes cũ Græcis in his uitijs parum tribuisse croco.

adijcito camphoræ pondus trium granorum hordei, ac his omnibus malorũ syluestrium acidorum succo detritis, informato pastillos, & eorũ quotidie duabus septimanis continuis, drachmam unam malorum syluestrium acidorũ succo detritã, in potu porrigito. Porrò si hæc præsidia morbo cesserint, lac ex quo butyrũ pressum est, ne forte continuus pastillorum usus noceat, potui prębeto. Alimenta uero erũt, pulli ex aceto, & uuæ immaturæ succo, aut alio quopiam acido condimento elixi. Syrupus quoque acetosus appellatus, qui ex saccharo apparatus sit, potui utiliter dat. At si cordis palpitatio febri uacat, ex moscho compositos pastillos in potu offeres. Qui recipiunt, mastiches, spicæ, ligni aloës, cinnamomi, caryophylorum, gallię moschatæ, nucis myristicæ, * cubebe, cardamomi maioris & minoris, corticis citri, singulorum sesquidrachmam, moschi obolum. his uino odoro aspersis, informato pastillos, qui syncopi ac cordis palpitationi

A frigida causa.

** Nõ constãt inter se Arabes. nos snb eo nomine semina acria habemus.*

tioni ſtrenue auxiliantur. Electuariũ ex moſcho ſumptuoſum, defectui animi, triſtitię, cordis palpitationi & faſtidio utiliſsimum. Maſtiches, cinnamomi, ſeminis ocimi maioris, ſeminis ocymi citrinati, ſeminis meliſſę, ſeminis ſiſymbrij, ſeminis ſampſuchi, piperis longi, ſingulorũ par pondus, ex his omnib. in puluerẽ redactis, drachmæ decem ſumũtur, margaritarum cõminutarũ, corallij rubri, * cubebe, bombycis crudæ, hoc eſt nondũ in filum cõtortę intextæq; ſuccini, been albi & rubri, folij Græcis μαλαβάθρου dicti, ſingulorũ quoq; drachmæ decẽ, moſchi Tubabetici ſyncerioris ſedrachma. omnia hæc, melle maceratarum myrobalanorum chebularum excipito. Hoc ſanè electuarium uentriculi frigiditati, ac concoctricis imbecillitati, mirum in modum prodeſt.

* *Noſtrarũ officinarum ſemen propoſito non eſt inutile.*

De *cholera, morbo.* Cap. LXII.

QVando dolor punctilis atque erodens, tormina, & nauſea aliquem inuadunt, & ſi his adſint, aut ſubſequantur

A bilioſi humoris copia.

†Aliàs, & ut Paulus ac Aëtius habent.

tur uomitus, † uel uentris per inferiora turbatio, aqua modice inferuefacta copiosissima crebro propinari debet: deinde uomere oportet, digito; aut pinna ori indita. Item alui ductione adiuuandus est stomachus. Sin autẽ uomitus, & alui fluor non conquieuerint, ad tepentem aquam rursus confugiendum est. bilioso enim humore circũcirca adhærente, unà cum aqua reiecto, stomachus elotus, ac leuior redditus, oblatum sibi cibum retinet. Quocirca ubi morbus remitti cœperit, æger in balneum potabilis aquæ deducatur: cui unius horæ spacio, aut pro uirium robore, immoretur. Egressus autem balneo, & cibis cõcoctu facilibus, ac boni succi, ut pullorum carnium expresso, & uino subastringente enutritus, ac præcordijs oleo ad id idoneo perunctis, somnum sibi conciliare debet. Et licet immodica uentriculi perturbatio, suprà infraq́, ac reliqua grauia symptomata supereueniant, non ideo animus abijciendus erit, quin potius medicinis subsequẽtibus

Humores ad superficiem retrahit, ac exiccatũ uacuatiõe corpus humectat.

Relicto morbo, symptomatum curatio.

tibus malo auxilium ferendum est. Initio itaque pastilli ex thure, aqua, aut niue, & malorum punicorum discocto succo læuigati, semel propinandi sunt. Qui, si uomitus ingruerit, secundo quoque porrigentur. Ad hæc extremas quoq; brachiorum & fœmorum partes circa inguina, uincire oportet. Præterea aquã niue infrigidatam, cruribus & pedibus ab alto instillare, ac etiam in gelidam aquam eas extremas partes immittere, illiq; immorari, strenue auxiliatur. Venter porro epithematis, quæ sandalis, rosis, campho ra, gallia moschata, simul rosarum aqua aspersis, cõficiuntur, irrorãdus est. Confert item linteum aqua rosacea niue refrigerata immersum, si uentri opportunè, post epithematum illinitionem apponatur. Quod posteaq; tepuerit, ne concalefactum noceat, abiicietur, et aliud in eius locum superaccõmodabit. Aut cataplasma ex palmulis, cum uitis agrestis floribus, & acacia, item hypocistidis & mali punici succo, est inducẽdum. Porrò pau

Paulus hæc calida fieri præcepit.

latim uinum uetus decocto malorũ punicorum ſucco temperatum, propinabitur. Et quotienſcunq; æger id euomuerit, toties aliud poſt modicum interuallũ offeremus. Cibus autem panis malorum punicorum ſucco maceratus, unà cum uino ſubaſtringente erit: quem ſi uomitu eructet, rurſus quouſque uomitus ſedetur, alium porrigemus. Si uero animi deliquio ob ingentẽ euacuationem, diſſolutis ſcilicet ſpiritibus, æger corripiatur, moſchum hordei grani inſtar, uino †leuigatum, dare prodeſt. Proinde ſi os clauſum teneat, ui aperiendum eſt, & uinum id infundendũ. Sic quoque hœdorum & pullorum carnium expreſſum, & mali cydonij ſuccus, uino commixta, utiliter porriguntur. Præter hæc, ante ægri nares aſſos pullos diſcerpere iuuat, ſi modo carnium uaporem non abhorreat. Thus quoque, ad uentriculi retentricem facultatem corroborandam, ore commanducandũ, ut paulatim æger id tranſglutiat, dandũ eſt. Poſtremo * bolus Coraceſius

† *Alibi adijcitur, uel rob granatorum.*

* *Pli. ut opinor, Tauri lygdinũ lapidẽ uocat.*

racesius camphora conditus, & in puluerem adamussim tritus, atque cum astringẽte uino porrectus iuuat. At omnibus, quæ huic malo commoda præcepimus, præsidijs, donec uomitus cesset, uentriculusq; alimentum sentiat, erit insistẽdum. Postquam uero uentriculus cibum amplecti cœperit, cibandus eger est, & modicum uini ueteris ac odori, potui porrigendum, somnusq; ad restituendas uires conciliandus. Pastilli ex thure, uomitui sacri. Boli * Coracesij, thuris, amborum drachmas decẽ * cubebe, cardamomi, utriusque drachmæ duæ cum semisse: camphorę, galliæ moschatę, caryophylorum singulorũ obolus. his rumicis succo detritis, informato pastillos pondere sesqui drachmæ, ad uomitum mire efficaces.

* Nos nostro Armenio, & acri semine utemur.

Decoctione quidem mali punici succum incrassatum, ad hunc modum apparabis. Sumito malorum punicorum acidorum succum, ac per noctem, pauloue amplius, quod crassum est, in fundum residere sinito, deinde quod purius est, tan

tisper dum mulsi spissitudinem accipiat, decoquito, & diligenter spumam detrahito, ac dein succo ab igni remoto (tamẽ adhuc calenti) †menthę uiridis coliculos illi iniscito, eosq; cum succus iam refrigeratus est, extrahito. Ad huius formã cydoniorum malorum, & malorum syluestrium acidorum syrupos, ad retentricis facultatis robur augendum efficaces, fieri decet. Si autẽ uomitus aliquoties plurimum inualuerit, proruperitq;, cucurbita magna cum multa flamma, ori uentriculi affixa, ac ui abstracta, eaq; secundo ac tertio agglutinata, plurimum ægro auxiliatur.

† Aliàs, myrti.

De uentriculi imbecillitate. Cap. LXIII.

Ob frigidã distemperiem.

VEntriculi imbecillitas si cum modica siti, & longa cibi in uentriculo mora, ructibusq; acidis, ægrum affligit: & symptomata hæc pauca, neque admodum uetera sint: uentriculus pastillis ex rosis confectis, sanitati restituetur. Quorum eger singulis diebus mane denarios duos, & totidem obolos, cum uncia semi

num

num incidẽtium decocto dissolutos, deuorabit. Seminum autem decoctum in hunc modum præparatur. Cumini Nabathææ & ammeos utriusque drachmæ duæ, in mina aquæ tantisper dum ea rubescit incoquuntur: de qua deinde cum pastillis ex rosis ægro mẽsura suprà comprehensa propinatur. Pastilli uero ex rosis, accipiunt puluerís rosarum rubrarũ drachmas tres: ligni aloës, spicæ, mastiches, casię ligneę, iunci odorati, floris cinnamomi, absinthij, singulorum drachmam unam. hæc uino ueteri consperſa, in pastillos rediguntur. Verum interim æger alendus est cibis quàmminimũ humectantibus, & concoctu facilibus, parumq; excremẽtitijs. ex quorum genere pulmenta aromatibus & odoratis incidentibusq; seminibus præparata, & alij qui simul & calefaciunt & incidunt cibi, sunt. Aegrotanti præterea ante cibum multa exercitatio, minorq; solito aquæ frigidæ usus, & postquam cibus in uentriculi fundum descenderit, profundus

somnus, illito prius uētre oleo nardino, magnopere iuuant. Vino autem ueteri & mero parce, ne cibus in uentriculo fluctuet, utetur, atque omnino uictus ratio-
A maiori causa. nem extenuabit. Quod si hæc symptomata inueterauerint incruduerintq́, electuarij ex cumino, & electuarij ex thure, utriusq́ sesquidrachma, cum uncia uini ueteris ac meri diluta, recte exhibebitur, & uictus ratio eadē cum paulo ante præscripta instituetur. Electuarium ex cumino. Cumini Carmaniani drachmæ centum, zingiberis drachmę uigīti * piperis
**Albi, albi additur.* drachmæ decem, foliorum rutæ, nitri naturalis & integrioris utriusque drachmæ decem. omnia despumato melle excipito, & huius antidoti, si aluus non respondeat, portionem aliquam porrigito. Sin autem cita sit, electuariū ex thure præbeto: cuius cōpositio infrà Capite de uentris profluuio describit. § Sed si aluus neque nimis stricta, neque plus iusto soluta fuerit, utrunq́ electuariū, ut iam diximus, offeret. § Porrò si hæc inefficacia sint,

ſint, ferri recrementum uino læuigatum, aut potius quæ ex eo eſt, compoſitionem dato. Præparabis quidem ſtercoris ferri compoſitionem, ad hunc modum. Semi nis apij, ſeminis fœniculi, aniſi, cumini, ammeos, * aniuden, origani, liguſtici, ca ri, ſeminis coriandri, piperis nigri, pipe ris lõgi, cinnamomi, thuris, ſpicę, caryo phylorum, nucis myriſticę, cyperi, zingi beris, ſingulorum ſeſquidrachma, ſterco ris ferri drachmæ quindecim. omnibus uini centuplũ addito, & ad dimidias de coquito, percolatoq;. Eius percolati me dicamenti ægrotanti drachmas triginta ex uino adminiſtrato, ac unà uictus ratio nem tenuiorem inſtituito. Hæc tribus ſe ptimanis commode repetuntur, & recte ab acidis & recentioribus fructibus, & frigidæ aquæ potu, abſtinetur, uinumq; moderate utiliter propinatur. Cata plaſma ad uentriculum calefaciendũ cor roborandumq; multum efficax. Sumito ſtyracem, ſpicam, iunci rotundi florem, abſinthium, calamum aromaticum, ma ſtichen,

* *Arbor eſt apud Auic. ſub nomine Aſſe.*

ſtichen: & ea uino ueteri & cydoniorum ſucco aſperſa, in cataplaſma uentriculo ſuperinducendum, dirigito. Ad hæc op time facit uentriculo, ex oleo nardino & cyprino fricti̊o, illinitioq̃. Quinetiã & lana ſuccida prædicto oleo tepẽte imbu ta, linteoq̃ uentriculo ſuperligata, mul tum iuuat. Potui autem ægrotanti ui num uetus calidũq̃, aut hydromel propi nabitur. Mane uero ægrotante ieiuno, aut ſaltem tribus horis ante cibum, diacy donium (Arabibus miua appellatum) mediocris myſtri modo dandum eſt. Ap paratur autẽ ex malis cotoneis pharma cum hoc modo. Ex malis cotoneis maio ra iucundioraq̃ & minus acerba, quæ ui delicet ſtruthia appellanť eligito: expreſ ſumq̃ eorũ ſuccũ, diem & noctẽ totam, quo reſideat, relinque. deinde eo percola to, ex puriore ſucco partes duas ſumito, ſacchari partem unã, uini ueteris unam: & lente ſupra prunas, donec mellis ſpiſſi tudinem recipiãt, decoquito. (hac enim craſſitudine, ſtomachica medicamenta

præparari

præparari solēt.) deinde spumā diligētet auferto. Postea ad singulas totius libras accipies, zingiberis, spicæ, cinnamomi, caryophylorū, singulorū drachmā unā, mastiches drachmas duas: quæ omnia in puluerem tenuissimum detrita, lineoq; panno illigata, adhuc feruenti decocto injicies, & quum à prunis amotum refrixerit, linteum diligenter expressum eximes, ac medicamen ad hūc modum usui futuro recondes. Quod si concoctionis offensæ adsint, cibi fastidiū, nidorosi oletosiq; ructus, & sitis uehemens, uocatum cotoneorum malorum acetosum syrupum propinabis, quem ad hunc modum conficies. Succi cotoneorum acidorum pars una, sacchari albi totidem, aceti albi ac perlucidi quarta pars. omnia simul tantisper dum iustam spissitudinem obtineant, decoques. Sanè hic syrupus uentriculum corroborat, & prēterquam quod eius munia ad actionē excitat, uehementem quoque eius inflammationē & æstum mirifice reprimit. Aegro autem cibus,

Gal. & Alexan. puluerem injciūt.

A calida intemperie.

cibus, qui simul & acidus ac austerus sit, preparabitur. cuius generis est caro cum immaturarũ uuarum & malorum sylue-
* Nos Acetosa uocata herba utemur. stri um acidorum expresso, & *ribes decocta, & columbæ quoq; uentrem mentha infartum habẽtes, cum momento salis & omphacino decoctæ, aliaq; acidita te & austeritate his correspondentia, alimenta sunto. Præterea puluis hic crebro sumendus offertur. Qui accipit, rosarum rubrarum drachmas decẽ, spodij drachmas tres, seminis coriandri drachmas quinque. huius pulueris drachmæ duæ succo malorum punicorum acidorum,
A sicca & calida intemperie. & syrupo acetoso cydoniorum insparsæ porriguntur. Cæterum si paulo ante dictis symptomatibus corporis macies inflammatioq; adsint, laborãti lac & hordei decoctum propinetur, ac herbis humectantibus refrigerantibusq;, ex quorum genere lactucæ, maluæ, cucurbitæ & citrinati cucumeres sunt, æger enutrietur, non nimis liberaliter tamen. Iam etiã hœdorum & lactantium agnorũ carnes,

&

& recentes in petrosis aquis degentes pisces, ægro ex usu sunt. Ad hæc balneum dulcis aquæ, tepentis, quotidie conscendat, solioq; ad tempus insideat. Vinum etiam perlucidum & perquam dilutum bibat, ac subinde quieti se det, motumq; omnem & exercitium fugiat. In summa, victus ratio, ac reliquum uiuendi genus tale sit, quod obœsitatem pariat. Sed si hunc affectum inflammatio, æstusq; uehementissimus cõcomitetur, uentriculo refrigerantibus inunctionibus, ut oleo quod immaturæ oliuæ fuderunt, & melino, atque uiolacei momẽto succurres, & hordei decoctum potui præbebis, ægrotantiq; eandem medendi rationem cum hectica febri correptis, institues.

Ab intensiore intemperie.

De oris uentriculi dolore, ac inflammatione. Cap. LXIIII.

SI oris uentriculi dolorem, eiusdẽ subuersio, & erosio, nauseaq; subsequantur, ægro liberaliori aqua modice incalefacta porrecta, ut uomat (digito, aut pinna oleo madente, in fauces inserta) præcipiemus.

Absq; inflã. à calido humore.

piemus. Cæterum si hoc inualidum fuerit, aluus hiera picra, ut in uentriculi tunicis impactum succum expurgemus, ducenda est. Accipit autem amarũ hoc medicamen, puluerís rosarum rubrarũ, spicæ, mastiches, ligni balsami, fructus balsami, cinnamomi, casiæ ligneæ, asari, singulorum drachmas quinque: aloës ruffi coloris, iocinorisq; modo cõcreti, duplũ omnium, quod diligenter detritum, alijs simplicibus medicaminibus lęuigatis, & incerniculo ex tenuissimis setis, aut serico constructo, cribratis, commiscetur, atque rursus omnia simul cum aloë conteruntur. Huius autem quantitas, ab aureis duobus ad denarios duos usq;, offertur. Laboranti quoque quotidie panem uino austero, & mali punici succo suprà descripto, cotoneorumq; acidorum syrupo maceratum, præbeto. Si autem dolori acidorum & flatuosorum ructuum copia, uentriculiq; distẽtio, ac singultus affuerint, exhibeto electuarium diacymi nũ, & diacalamẽthes, & alia consimilia, quibus

Differt à Gal. 7. Methodi.

Alibi à. 3. ij. ad aureos ij. legitur.

Ob frigidũ succũ & flatus.

Nõ inutiliter hæc præcedet, pituitæ si humoris uacuatio.

quibus flatuosos spiritus discutiendi uis adest, quæ Capite de intestini laxioris uitij præsidijs persequar. Cibi autem ægri erunt pulmenta aromatib, & calefacientibus seminibus apparata. Potui quidē pauxillulum uini ueteris et meri propinabitur. Exercitia quoque, & medicamentosarum aquarū, aut in laconico balnea, non mediocriter iuuant. Quinetiā uentriculū penicillo, nardino oleo, aut quopiam alio calefaciente, & subastringēte, imbuto, fouere conducit. Porrò si oris uentriculi dolorem, febris umà cum manifestæ inflammationis indicijs, & æstu, qui tactu deiudicari possit, subsequātur, mox inter curationis initia, axillari dextra secta, sanguinem detrahito, et dolenti loco sandala, rosas & camphoram, simul rosarum aqua & cotoneorum succo leui gata, superaccommodato. Aegro uero præter ptisanam nullum cibum offerre debes. proinde à carniū esu, uino & compositionibus ex melle cōfectis, in primis arcendus est. At corroborādi gratia, in-

Cum inflāmatione.

Hodie epithemata liquidiora, quàm apud ueteres, parantur.

terdum malorum punicorum acidorum ſuccum, & eum qui ex reliquis fructibus frigidam & aſtringentem uim poſſidentibus, igni aut ſole decoquitur, utiliter propinabis. § Siquidem inflãmatio oris uentriculi, & iocinoris, aſtringẽtia deſiderant, nam ſi ſolo relaxante præſidio curationẽ tentes, uitæ periculũ intuleris. § Aeſtus porrò uehementia remiſſa, caſſiam fiſtulam intybi ſucco diſſolutam, & ſimul cum eo decoctã, ac diligenter à ſpuma liberatam, ægro offerre conducit.

Scirrhi uentri. curatio. Cum uero longius morbus prorogatus fuerit, et ardor omnino quieuerit, inflammatio autem in duriciem & ſcirrhũ deciderit, emplaſtrũ iſtud affecto loco ſuperligato. Violarum aridarum drachmæ decem, roſarum rubrarum drachmæ quinque, ſpicæ odoratæ, maſtiches utriuſque drachmæ tres, cyperi, iunci rotũdi floris, calami aromatici, cuiuſq; drachmæ duæ, farinæ fœnograeci drachmæ uiginti, florum chamæmeli, ſeminis althææ, hordeaceæ farinæ, ſingulorũ drachmæ decem.

omnia

omnia feminis lini ſucco aſperſa, in emplaſtri formã redigito, ac horis quatuor ante ciborum ingeſtionem, uentriculi regioni ſuperinducito, uentriculo tamen prius nardino oleo foto. Deinde concocto, & è uentriculo depulſo cibo, uentriculi locus lana nardino oleo immerſa, uti iuſſi irrorandus eſt, præſcriptumq; cataplaſma rurſus inducendum. Confectio quidem olei, ſeu unguenti nardini ſimplicis, in hunc modum ſe habet. Olei *glandis unguentariæ, quod proprie balaninũ dicitur, libra, ſpicæ ſemuncia, maſtiches, coſti, cyperi, iunci rotundi floris, calami aromatici, ſingulorum drachma una, uniuerſa hæc in pollinem ſubacta, dictoq; oleo iniecta, ſoli ſeptimana una, in uaſe obturato ore, exponũtur, & deinde percolantur. Porrò feces ſordesq; manibus inter colandum hærentes, cataplaſmatibus propoſito uitio dicatis, admixtæ, plurimum iuuant. Cæterum oris uentriculi inflammatione in tantam uetuſtatẽ protracta, ut in abſceſſum erum-

Olcum nardinum.

* Meſuas magis probãt ſeſaminum.

Abſceſſus cura.

Arculanus Rhazen hic uẽtriculi œdema curare autumat.

pat, paſtilli ex ſpica propinati, optime faciunt. Accipiunt quidem hi, florũ iuncí rotũdi, caſiæ lignea, rheobarbari Seni, calami aromatici, ſpicæ, cuiuſq; drachmas tres: crocí, myrrhæ, aniſi, coſti, piperis, ſingulorum drachmam unam, bdellíj uaríj drachmas tres, maſtiches drachmas duas, ammoniaci drachmam unam, finguntur ex his paſtilli põdere ſeſquidenarij, quorum quotidie unus ſapa detritus exhibebitur. Emplaſtrum ad prædictũ affectũ ualde efficax, quod hac ratione præparatur. Bdellíj mollis drachmæ decem, ammoniaci drachmæ quinq;, glandis unguentariæ drachmæ decem, apíj ſeminis tantundẽ, ſpicæ, maſtiches nigræ, utriuſque drachmæ quinq;, ceræ drachmæ tres, olei nardini drachmæ quindecim. gummi uino ſubaſtringente diluuntur, & eis omnia cõmixta, in emplaſtrum digeruntur. In uentriculi itaque & iocinoris affectibus profligãdis, medico erudito & natura ſagaci opus eſt, ut qui accuratè ipſorũ diſpoſitiones diſtinguere,

Emplaſtrũ laudatiſſimum.

ac

ac curare queat. Nihilominus quãtumuis succinctus fuerim, Capita et rerũ summas, quæ his affectibus præsidio esse possent, hoc Nono libro persecutus sum.

De singultu. Cap. LXV.

A flatu, & crudo succo.

QVando singultus post crassorũ ciborum ingestionem, aut uini perquâm diluti copiosiorẽ usum, aut cibum alioqui sua nimia humiditate flatuosum, inuadit, aqua calida, cui cuminum, mentha, mentastrum & thuris pauxillulum incocta sint, crebro in potu offerẽda est, & ægro, ut sibi somnum conciliet, præcipiendum. Ventri quoque, uesicę, ac sacculi huiuscemodi decoctis seminibus, & herbis calefacientib. discutientibusq; impleti, superligandi sunt. Quinetiã & eisdem uentriculus opportune irrigabitur. Aeger autẽ tenuiori uictu, eoq; incidente, enutrietur. Ac cum plusculis diebus moderatiori cibo ægrotantem alueris, in laconicum primam balnei domũ subinde ipsum deduces. Item insecutis aliquot diebus, illi siccantia & flatus discutientia

Prosuerit ante huius usum euomuisse.

alimẽta, modice tamen, præbebis. E quorum albo sunt, pulmenta aromatibus seminibusq; calefacientibus ac incidentibus condita, & assi montani passerculi. & pauxillũ uini meraci potui ei tum offeres, ne forte uini copia, cibi fluctuationẽ in uentriculo creet. Atsi hæc non usque adeò ualida fuerint, pastillos ex thure porrigito. Quos ad hunc modum conficies. Accipe thuris drachmas quinque, inulæ campanæ drachmas tres, mentastri, foliorum rutę aridorum, utriusque drachmas duas, seminis † sisimbrij drachmas tres et semissem. his detritis, & hyssopi succo subactis, informato ex illis pastillos sesquidrachmæ pondere, & eorũ unum in die, cumini decocto læuigatum, propinato.

† Aliàs, memẽ, hoc est serpilli.

Ex siccitate.

Porrò si singultus cum tremore, aut nausea, aut siti, aut oris summa ariditate, post febrim superuenerit, aquam modice calidam, non liberaliter, sed pedetentim sorbillandam dabis. Et si tali auxilio haud quaquam malũ propellitur, aqua cui hordeum incoctum sit, una cum oleo amygda-

amygdalarum dulcium porrigenda est. Quinetiam uertebras ceruicis & dorsi, humectante oleo tepente perungere, infricareq; non mediocriter cõducit. Aegrotanti uero potus, ex herbæ pulicaris seminis & iuleb uiolato, & malorum punicorum dulcium succo, parabitur. Præter hæc singultui, qui ex repletione est, ac sternutationi spiritus compressio quàm plurimum confert.

Ob eã causam singultientibus timor incutitur.

De *canino appetitu.* Cap. LXVI.

Ab acido succo.

SI quis assidua fame crucietur, & tamẽ cibus assumptus ita grauet, molestus q; sit, ut eũ mox aut uomere, aut per inferiora deijcere cogatur, oryza illi utiliter edenda porrigitur: cui sanies ab agno in fornace asso emanans, pinguedinis loco commixta sit. Ad hæc caudæ, & agnorũ pedes, & qui his uiscositate & pinguedine respondẽt cibi, accommodè offeruntur. Vinum quoque uetus, quodq; impense calefaciat, liberaliter (uel non sitiẽti ægro) haustum, optime facit. Deinde his deuoratis, ut ingesta euomat, egrotã-

ti præcipiendum. Ac isto curandi modo, tãtisper dum ab omni malo liberetur æger, ut utatur, consilium est. Sin uero à cibo nulla molestia afficiatur, neque per uomitũ, neque per aluum illum deijciat, carnes bubulæ, & alia cõcoctu pernicacia edulia, porrigenda sunt. Quocirca triticum pultis instar elixum, & oryza cum lacte decocta, accommode exhibentur. Potui autem, gelida aqua detur. Quinetiam optima ratione æger in aëre frigidiori ac perspirabili delitescet, & ab omni acidorum, & austerorum, & acerborum atque acrium esu, quum ea scilicet appetitum prouocent, abstinebit, solisq; dulcibus ac glutinosis, concoctu tamen pernicacibus, enutrietur.

Ab immodica trãspiratione, aut calido succo.

De *iocinoris dolore.* Cap. LXVII.

SI decoloratus aliquis, corporis ineptum habitum, ac dolorem dextri lateris sub hypochondrijs, ad nothas ac posticas costas, comites sibi habuerit, & si color, quo suffunditur, flauus conspicitur, magna quoq; oris aridítas, ingensq; sitis

Ex intẽperie aut humore calido.

ſitis ægrum torquent, hordei decocti ius, & herbarum infrigidantium ſucci, ſyrupo acetoſo ex albo ſaccharo decocto diluti, utiliter porrigẽtur. Huius autem generis herbarum ſunt, intybum, ſolanũ, * amplexicaulis. A foris autem, epithemata, ac aſpergines ex duobus ſandalis, roſarum floribus, camphora, et momẽto ſpicæ, in aqua roſacea ſimul detritis, ad hunc modum accommodabis. Accipies linteum aliquod, & hoc liquore refrigerante & ſubaſtringente imbutum, loco laboranti ſuperinduces, & priuſquam te peſcat, illo amoto, aliud in eius locum applicabis, partemq; diligenter irrorabis. Potui uero malorum punicorũ ſuccus, ac ſimiles decoctione incraſſati ſucci, facultatem refrigerandi obtinentes, exhibiti proſunt. Quare æger à uino, & his quę melle condiuntur, ac calefacientibus incidentibusq; cibis, arcendus eſt. Item paſtilli ex acidæ ſpinæ baccis porrecti, non mediocri auxilio ſunt. Qui recipiũt, ſucci baccarum acidæ ſpinæ drachmas de-

* *Theophraſtus cuſcutã linoderã uocat.*

cem: feminis intybi, feminis cucumeris el
terinati, feminis portulacæ, cuiusq; drach
mas tres, rosarum drachmas duas, rheo
barbari Seni drachmam unam, spicæ se
drachmam. redigito hæc in pastillos, pō
dere drachmæ & semissis. atque eorum
unum syrupo acetoso, saccharo præpara
to, aut malorum punicorum succo solu
tum, propinato. Aluum quoq;, si neces
tas urget, succo fructuum, ut prunorum
& tamarindorum, ac saccharo albo, dej
cito. Porrò si uitiatus color, iocinoris
dolorem subsequēs, cum uirore albicās,
mediusq; inter colorem colliquatione la
borantium partium, & colorem tumida
rum, extiterit: præterea si ægrotāti aluus
laxa fluxerit: & palpebrarum, ac summa
rum partium tumor, digitorum tactui ce
dens, ac laxitas affuerint: pastilli ex rheo
barbaro Seni, syrupo acetoso melle com
posito subacti, porrigendi sunt. Hi con
stāt, masticches, succi eupatorij, succi ab
sinthij, feminis fœniculi, anisi, singulorū
drachmis duabus, rheobarbari Seni dra
chmis

Ab intemp. aut materia frigida.

chmis decem, hæc absinthij succo deuita in pastillos pondere drachmæ unius et semissis digerũtur: quorum exigẽte usu, unus quotidie commemorato syrupo dilutus, propinabitur. Præter hæc, emplastrum ad præsentem affectum efficax, ad hunc modum præparabis. Accipito spicam, mastichen, cyperum, iunci rotundi florem, calamum aromaticum, crocũ & myrrhã: deinde myrrham unà cum masticbe in uino odorato subigito, ac alijs his commixtis, finge emplastrum, iocinoriq; superinducito. Interim uero à cibis crassis, refrigerantibus, multamq; pituitam gignentibus, ægrotãtem arceto. At si huiuscemodi inefficacia fuerint, pastillos ex cãcamo * radicũ decoctorum iure solutos, exhibebis. Recipiunt autem pastilli ex cancamo: cancami, rheobarbari Seni, utriusq; drachmas tres: spicæ, seminis apij, ammeos, mastiches, iunci rotundi floris, baccarum iuniperi, amygdalarum amararum, costi amari, rubiæ satiuæ, succi eupatorij, asari, aristolochiæ rotundæ,

Emplastrũ de spica.

* *Hodie nostrates officinæ laccã uocant.*

Quidã addunt ſabinam.

rotundę, gentianæ, cuiuſq; ſeſquidrachmam. cancamo & cupatorij ſucco uino ſubactis, reliquiſq; medicaminibus illis admixtis, formantur paſtilli, pendentes ſinguli drachmam & ſemiſſem. Radicum quidẽ ius, hac ratione præparatur. Corticũ radicũ apij, corticum radicis fœniculi, utriuſque drachmæ decem, ſeminis apij, ſeminis fœniculi, iunci odorati floris, ammeos, ſingulorũ drachmę quinque: roſarum rubrarũ drachmæ tres, ſpicæ odoratæ tantundem. omnia in aquæ libra ad tertias buliũtur, ac ita decoctum ius cum commemoratis paſtillis aſſumitur. At ſi inflammatione abſceſſuue iecur cõflictetur, eiſdem auxilijs, quibus oris uentriculi inflãmationi & abſceſſui medemur, illi ſuccurrendum eſt.

Hodie medici decoctiones ſuas magis dilutas parant.

De morbo regio, qui & ἰκτερος dicitur. Cap. LXVIII.

MOrbo regio ſi febris affuerit, intybi & ſolani ſucci, & hordei decocti ius, potui offeruntur: & cucurbitis domeſticis, atriplice, cucumeribus citrinatis,

tis, & alijs herbis infrigidādi facultate his paribus, æger enutrietur. Iocinori uero emplastrū inflammationē arcens, quod duobus * sandalis conficitur, illigato, ac aluum prunorum tamarindorum succo & saccharo deijcito. Quæ si minus efficacia fuerint, pastillos ex camphora succo punicorum malorum acidorū detritos, præbeto. Pastilli de camphora. Sacchari, spodij, rosarum rubrarum, cuiusque drachmæ tres: seminis intybi, seminis cucumeris citrinati, seminis cucurbitæ, seminis lactucæ, seminis portulacæ, sandali rubri, cuiusq; drachma una. fingito ex his solani succo, aut illi cōsimili subactis, pastillos drachmas duas pendētes, & horum unum quotidie cum camphorę obolo, aut minus pro morbi ac uirium ratione, propinato. Si æger sanguine plenus, multo tempore uenam non secuit, uena axillari dextra pertusa, sanguinem detrahere expedit. Quod si arquatus citra febrim contingat, aluum catapotijs his, (postquam leuiora tentaueris) recte purgabis.

*Mesuas cerotū sandalinū quoq; describit.

A meatuum obturatiōe.

gabis. Aloës drachma una, scammonij sesquiobolus, agarici scrupula duo, succi eupatorij scrupulum unum. hæc intybi succo excepta in catapotia dirigito, & *una dosi exhibeto. Insuper pastillos ex cancamo, radicum incidentium decocto subactos, præbeto. Porrò si bilis suffusio in morbo regio oculos dehonestare non cessauerit, æger subinde acetū acerrimum olfaciet, & naribus solio dulcis aquæ insidens idem attrahet, & mirifice iuuabitur, si pressis naribus paulisper id contineat. Oculis quoque sictero cum febri laborantis, aqua rosacea instillanda est. Præter ista arquato implicito, in mali declinatione, tribus hebdomadibus lactis serum potui porrectum, non parum præstat auxilium.

*Satisfecerint duabus uicibus.

Nō inutiliter in eo incidentia macerantur.

De aqua inter cutem, quæ ὑδρωψ Græcis dicitur. Cap. LXIX.

Hydrops.

CVm post iocinoris dolores & febres, abdomen intumescere cœperit, ac sumen (quod spacium inter umbilicum & pectinē est) prominere, & huius regionis

regionis cutis extenuari albescereq; uisa fuerit: & quum concusso abdomine talis auditur sonus, qualẽ percussi uteri aqua non omnino pleni, elidere solẽt: sicq; una cum his urinæ rubræ sint, parua adipiscẽdæ sanitatis ægro spes reliqua est, potissimum si is uirium robore destituatur. At cui uires constant, et uenter quoq; aridus est, catapotia ex * rheobarbaro Seni, chamæleam in earum mixtura recipientia, porriguntur. Habent autem huiusce modi catapotia, rheobarbari Seni, succi eupatorij, seminis intybi, cuiusq; drachmas tres, agarici drachmas quinque, chamæleæ drachmas decem. finguntur catapotia, quæ ut plurimum quantitate drachmarum * duarum cum semisse, accõmode singulis septimanis exhibentur. Cæterum uiribus prostratis, pastillos ex chamælea prębeto, qui constant, seminis intybi drachmis decem, chamæleæ drachma una, agarici scrupulis duobus, succi eupatorij tantundem: rosarum, † seminis cucumeris citrinati, utriusque drachmis

* Nos nostro utemur

* Sufficerit 3.1.et.ſ.

† Aliàs, nucleorũ cydoniorum.

mis duabus cum semisse, hæc in decẽ pastillos redigito, ac eorum unum in die syrupo acetoso ex saccharo præparato dilutum, offerto. Aluo autem cita profluẽte, pastillos ex acidæ spinæ baccis, syrupo acetoso læuigatos, porrigito. Aegrotantem præterea montanis auiculis assis, & carne minutim concisa, ac cum oui uitellis frixa, enutrito: & potui succum cotoneorum, cum pari sacchari portione & quarta parte aceti decoctum, administrato. Verum si aluus plurimum lubrica fuerit, ut symptomati occurras, impermixtum cydoniorum malorum decoctũ succum propinato. Cæterum si à morbo urinarum rubor, & æstus, & cutis suppallidi coloris suffusio abfuerit, subsequentia catapotia magno auxilio deglutiuntur. Constant autem hæc: Chamæleę, sagapeni, utriusque sedrachma: sacchari, * columbarum ruralium fimi, utriusque obolo uno. Largiter quidem hæc catapotia aquam ducunt, ac per inferiora mirifice protrudunt. Pastilli præterea ex cancamo,

* *Illud aui mei manu scriptũ exẽplar nõ habet.*

Vna uice hæc multis porrigũtur

camo, radicum incidentium elixarum iure diluti, propinandi sunt. Emplastrum quod aquæ subter cutem speciei, ἀσκίτης ab utero sic dictæ, strenuè auxiliatur. Farinæ hordeaceæ, cyperi, stercoris † ouilli ueteris, nitri naturalis, lapidis Armenici, cuiusq; æquæ portiones, sulphuris uiui momẽtum. quibus omnibus muria, aut aceto mulso subactis, toti abdomini emplastrum adaptatur: quod insigni ui in exiccandis humoribus pollet. Cæterũ si in palpebris, alijsq; summis corporis partibus, digitorum tactui cedẽtes tumores (οἰδήματα Græci uocant) oboriantur, & testes quoq; ac scrotum intumescant, & facies unà cum totius corporis habitu laxa spongiarũ instar, & albicanos pitui tosaq; emortui similis appareat, hydropis species, ἀνασάρκα, & λευκοφλεγματία appellata, hominem affligit. Aegro itaq; hac implicito, pastillos ex cancamo radicum decocto subactos, porrigito. Aluũ autem singulis septimanis, catapotijs ex rheobarbaro subducito. Ad hæc, egrum

† Aliàs, bubuli.

ἀνασάρκα.

Pillulæ Mesues de'raued sũt fortiores.

sabulo arenaq; excalefacta saburato, ac uacuo cibis uentriculo exercitium uehemens & frequens in sole, & famē sitimq; ægrotanti præscribito. Porrò si uenter inflatus distentusq; fuerit, & concussus tympani crepitum ediderit, aquæ subter cutem speciē, τυμπανίτην dictam, adesse certū est. Qua qui implicitus est, ab omni olerum usu, & flatus gignētibus cibis, circuncidendus est: & abdomen eius indies panico tosto, & momento salis, ac furfurib. sacculo insutis, fouendū. Huic præterea cucurbitulæ leues, cum multa flamma crebro toti uentri suffixæ, maximè prosunt. Quinetiam remedia discutiendis digerendisq; flatibus inscripta, et ad urinas efficacia, eligenda sunt. è quorum genere sunt diacyminum, et ex baccis lauri electuariū, quod Capite de ilei morbi curatione prosequar. Deīde huic quoque ægrotanti multa exercitia, & fames ingens, strenuè auxiliantur. Sic quoque collyria, seu glandes flatulentis spiritibus amouendis dicatæ, & alia à me Capite

τυμπανίτης.

pite ad coli intestini uitiũ remedia describenda, quàmmaxime accommoda censentur. Proinde clysteribus ex huiuscemodi glandibus liquore quopiam detritis, uti expediet. Item uentrem etiã aspero linteo, tantisper dum rubor excitetur, perfricare, & clysteres ex oleo rutaceo infundere, consilium est.

De *lienis dolore*. Cap. LXX.

SPlenis dolorem si æstus, & urinę rufæ, febrisq; subsequantur, ifrà scriptorum pastillorum portionem: ægro porriges. Pastilli ex agno casto. Seminis agni casti, fructus tamaricis, utriusque drachmæ decem, seminis intybi drachmę quinque, seminis portulacæ tantundem. his aceto acri detritis, informato pastillos, & eorum unum drachmarũ trium ponere, aut aliàs pro morbi magnitudine, syrupo acetoso ex saccharo pręparato, sub actum, porrigito. Si uero ægrotantis uenæ uniuersi corporis sanguine distentæ turgent, uenam axillarem sinistram, aut *eam, quę à cubiti uenis ad sinistram ma-

Ab inflammatione.

**Ea uix solus axillaris uenæ ramus est.*

num, inter paruum ac anularem digitos repit, secabis, & sanguinem quantū pro laborantis corporis habitu satis esse coniecerís, fluere sines. Lieni quoq; frustum huius generis pāni, quem uulgo filtrum uocant, aceto excalefacto imbutum apponatur, & à dulcium crassorumq; esu æger abstineat. Porrò si absque ardore quopiam lienis dolor ægrotantem torquet, pastilli de capparib. appellati, summè auxiliantur. Recipiunt autem: corticis radicum capparis, seminis agni casti, utriusque drachmas decem: scolopēdrij drachmas septem: aristolochiæ tenuis, foliorum rutæ, seminis nasturtij, acori, nigellæ, singulorum drachmas tres, ammoniaci drachmas tres. ammoniacum aceto diluitur, & cęteris omnibus eo aspersis, fingūtur pastilli drachmarum duarum pondere, quorum unus syrupo acido melle composito, & radicum decocto dissolutus, potui datur. Porrò si intensus tumidusq; splen absque magno grauitatis sensu fuerit, & cum premitur rugi

A frigido humore.

Ex flatu.

tus

tus aliquis ſub tangentis manu auditur, iam comprehenſos paſtillos, radicũ decocto dilutos, præbeto. Potui autem uinum uetus ac meraculum porrigito, & quoad fieri poteſt, frigidæ uſum ſubduci to. Emplaſtrum ad lienis flatus, eiuſdemq; duriciem, optimè faciens. Foliorum rutæ drachmę decem, nitri, mentaſtri aridi, utriuſque drachmæ tres, ammoniaci drachmæ ſeptem. ammoniacum uino ueteri ſubigito, & eo cętera perfuſa in emplaſtrum digerito, lienisq; regioni faſcia aut inſtita illigato.

De *morbis inteſtini plenioris, & tenuioris. quorum hic* εἴλεος, *ille* κώλικος *Græcis dicitur.* Cap. LXXI.

SI uentris dolor, unâ cum eiuſdẽ aſtrictione, & ciborum faſtidio offendit, abſque tamen omni ardore & febri, ea quæ aluum citra uomitus iritationẽ ducunt, porrigẽda ſunt: cuius notæ electuarium ex gallia moſchata eſt. Quod accipit, maſtiches, caryophylorum, zingiberis, piperis nigri, piperis longi, cinnamo

Ileus à frigido humore.

Non inutilis erit inter initia, uel lenis clyſter.

Elect. ex Gallia moſcata

mi, nucis myriſticæ, * galliæ moſchatę, ſingulorũ drachmas decẽ, ſcãmonij drachmas decẽ. deinde exprimit cotoneorũ acidorũ et recẽtiũ ſuccus, qui ęqua mellis portione, donec medicinarũ põderi ambo reſpõdẽt, cõmiſcet, & deinceps ſimul omnia pedetentim ſupra prunas, ad debitã craſſitiẽ decocta, futuro uſui reponũtur. Quantitas aũt præſentis antidoti una uice exhibenda, eſt inter drachmas duas, et duas cum ſemiſſe. Quod ſi dolor uehementi ciborum nauſea uacat, & æger deuorata medicamina uomitu haud quaquam diuertit, catapotia ileo morbo ſacra exhibentur. Quæ conſtant, cucurbitæ ſylueſtris, ſagapeni, utriuſque drachmis decem, ſcammonij drachmis tribus & ſcrupulo. finguntur catapotia, ex quibus oboli quinque adminiſtrantur. hæc etenim tenuioris inteſtini morbũ depellunt. Cæterum ſi ileus intantùm ſeuiat, ut aluum ducentia pharmaca inualida ſint, ægrotanti hanc infrà ſcriptam glandem ſubdes. Salis cibarij drachmę decẽ, meduſſæ

* Paſtilli ſunt, & adferũtur ex oriẽte non bene parati, Manard.

Vidẽtur in hoc medicamine aliquot drachmæ turbit deeſſe.

medullæ cucurbitæ ſylueſtris drachmæ duæ cum ſemiſſe, ſcammonij tãtundem. his melle læuigatis, informato glãdes ad longitudinem longaonis, ac ita ſubijcito. At ſi nihil auxilij præſtiterint, clyſterẽ hunc lenem (ut ſua mora fęces molliat) infundito: qui accipit, ficus caricas quinque, furfuris manipulum, altheæ tantundem, betæ folia decem. hæc linteo illigato, ac in libris duabus aquæ ad dimidias decoquito, deinceps decoctũ ius per linteum colato, & ſeſquidrachmam nitri, & olei ſeſamini unciam unam illi adijcito, ſicq; apparatum enema injjcito. Verũ ſi hoc infuſum acrius reddi deſideres, iam comprehenſę glandis drachmam & ſemiſſem ei contemperato. Clyſter ſtrenue fæces ſubducens, & ſuperfluos ſuccos abſtergens: quo aluo medicamentis non cedente, neque aliàs illis adiuuantibus utimur. Carnis cucurbitæ ſylueſtris drachmę decem, centauri drachmę quinque, utriuſque cyclaminis ſpeciei drachmę duæ: mentaſtri, rutæ, origani, cuiuſq;

manipulus unus, omnia in aquæ libris tribus ad duas tertias decoquuntur, & percolato decocto, commiſcentur * reſinæ cedrinæ, mellis ſingulorum drachmę tres, caſtorei, ſagapeni, opopanacis, præſcriptæ glandis, cuiuſque drachmæ duę, omnibus piſtillo cõtuſis, & iam tepidis, clyſter inijcitur. Cęterum ſi aluus indurata tum, ac quaſi in nucleos diuiſum ſtercus (quod Græci σκύβαλον appellãt) minime egerit, in clyſteris uſu, donec illud expellatur, perſiſtendum eſt. Siquidem cõprehenſum enema, in ilei inteſtini uitijs atrocibus ac uaſtis, & ſęuo colico affectu, qui cum magno ciborum proſtrato appetitu, nullaq; per aluum deiectione affligit, utiliter ſubijcitur. Preſentem quoque tenuioris inteſtini affectum, præter tradita ſymptomata, fœtidi ructus, & ſæcũ nonnunquam per os eiectio, cõcomitari conſueuerunt. Quæ quum hominem affligunt, mortem ſubindè minitantur.

* *Sic Leonicenus alchitram uocat.*

Notes

Colicus ex flatu.

Porrò ſi uentris dolor, tam ingenti alui conſtrictione uacat, et ſi flatibus diſtẽtus uenter,

uenter, murmure multo ægrũ moleſtia afficiat, electuariũ ex baccis lauri porrigitur. Hoc recipit: Foliorum rutæ aridorum drachmas decẽ, ammeos, cumini, liguſtici, origani, nigellæ, cari Alexãdrini, ſeminis petroſelini, amygdalarum amararum, piperis nigri, piperis lõgi, mentaſtri, dauci, ãcori, baccãrũ lauri, caſtorei, cuiuſq; drachmas duas, ſagapeni drachmas q̃tuor, opopanacis drachmas tres. excipiuntur omnia mellis æqua portione: & eius electuarij nucis auellanæ, aut alterius paruę nucis Indicæ inſtar, indies datur, cũ uini ueteris & calefacti uncia, aut radicum incidẽtium decoctorum iuris uncia. Hoc * electuario ad dirigẽdos flatuoſos ſpiritus, nihil eſt efficacius. Prę terea glandem hanc ſpiritibus depellendis ac diſcutiendis idoneam, aluo indito. Cumini, foliorum rutę uiridis, utriuſque tantum quantum manus apprehendit, utriuſq; cyclaminis ſpeciei drachmę tres, nitri drachma una, deterito hæc melle, et lanam ſpongiamue illis circumlitam in

* *Electuaria uocata ſub antidoti nomine cõprehendere licet.*

Satius erit mel incraſſari, quàm ſpõgia uti.

anum dimittito. Abdomen quoq; penicillo, calidiore, flatusq; dissipãte liquore, imbuto, subinde foueto, ac irrorato. Quinetiam ægrum in labrum huiusce modi flatus discutiẽdi uim obtinens, deducito. Si uero his malum non cesserit, cucurbitulas magnas cum flamma & leues toti abdomini defigere, locumq; rudiori ac aspero linteo perfricari præstat. Deinde crebræ inunctiones, ex rutaceo oleo, aut alio huic in calefaciendo finitimo, non alienæ sunt. Iam quoque castorei & euphorbij utriusq; sedrachma, huiusce modi oleo læuigata, clysteris forma utiliter infunditur, admixto tamen quopiam incidenti ac flatus digerenti decocto, quod clysteris materiam præbeat.

Qui autem hoc malo teneri consueuit, dũ sanus est, à uini diluti & frigidæ aquæ potu, & herbarum infrigerantium, & lactis, & aliorum flatuosos spiritus gignentium alimentorum esu, se arceat. At uini meri potu utatur, uictusq; rationem reliquam calefacientem ac incidentem instituat.

tuat. Philonium, quod ileosis ad discutiendos flatus, & soporem sensitiuæq; facultatis stuporem inducẽdum, propinatur, cum scilicet summis tenentur cruciatibus, animiq; deficiẽtis suspicio ingruit. Piperis, ammeos, foliorum rutæ, mentastri, castorei, baccarum lauri, cumini, cuiusque uncia una: opij, mandragoræ, seminis alterci, singulorum semuncia. subi ..ntur simul cum mellis parí modo. porrigit uero eius medicamenti sesquidrachma, aut minus, pro uirium robore. Plerunq; etiam huic pharmaco commiscetur, scammonij tertia pars unciæ unius, unde & aluum quoque citat. § Philonis uero Tharsei anodynon habet, crocí drachmas quinq;, pyrethri unã, euphorbij unam, spicę nardi unam, piperis albi, alterci utriusque drachmas uiginti, opij drachmas decem. excipe melle, & ad eos qui stercora in maximis doloríb. per uomitum reijciũt, dato magnitudine fabæ, ex ternis aut quaternis cyathis aquę frigidæ §. Cæterum si dolori febris adsit, cas-

Ex 9. Secũdum locos Gale. & 9. Sermõe Aẽtij, restituta descriptio.

A bilioso humore.

sia

sia fistula succo intybi decocto ac despumato, diluta, ægro offertur, potui quoq; syrupus uiolaceus utiliter porrigitur. At cibis, quibus herbæ emollientes & frigidiores adiectæ sunt, oleoq; amygdalarũ dulcium præparatis, enutrietur. Item leuiores infusiones, ut ex oleo in quo fœno græcum aut althæa ebulierint, & anserino adipe, ab inferioribus partibus ægrotanti iniicientur. Porrò si locus abdominis, qui à siniſtro rene ad dextrum, per uentriculi fundum cincturæ modo pertinet, tumidus conspicitur, & laxum intestinum quoque inflammatione correptũ apparet, sine mora aperta dextri cubiti uena, sanguis minuendus est, & cassia fistula herbarum refrigerãtium succo subacta, subinde propinanda. Item si tenue intestinum inflammatione infestetur, eadem præsidia præstãda sunt. Cibus uero ægro huiuscemodi, coli uitio per circuitus quosdam torqueri solito, conueniet, qui herbis aluum emollientibus præparatus, oleum quoque sesaminum in condimentum

Ex sanguine.

dimentum accipit. Ab omni porro acidorum, austerorum, crassorum, aluumq; astringentium esu, in totum abstinendū est. Eum uero quem cum dolore flatus quoque implicare solent, pulmentis aromaticis speciebus, aut calidioríb. incidentibusq; seminibus conditis, nutrire conuenit. Proinde è cōtrario ab olerum, lactis, & flatus excitantium ciborum ingestione, abstinere ex usu est. Potui uero uinum uehemens incorruptumq; propinabitur, aut hydromel, cui medicamina incidentia excalefacientiaq; in cōdimentum iniecta sunt, ex quorum numero piper est, porrigetur. Huiuscemodi autem hydromel, quod modo subijcitur, est. Cō misceto mellis puri líbram, aquæ potabilis líbris sex, & tātisper dum zulapou crassiciem ambo recipiant, decoquito, spumamq; detrahito. quo diligēter peracto, ad singulas líbras hydromelitis, piperis cōtriti drachmas duas linteolo illigatas, quousq; hydromel adamussim decoctū sit, immittito: & ubi refrixerit, díligenter expressum

victus ratio in doloribus ex flatibus.

expreſſum linteolum eximito. poſcente quidem uſu, eius portionem liberaliter propinato. Eos quoq; quibus ex flatibus & craſſis crudisq; humoribus dolor eſſe conſueuit, ſtrenue iuuat ricini fruticis oleum, recẽti ſeminum decocto contemperatum. Præſens quidem ſeminum ius accipit: Ammeos, cumini, liguſtici, cnici, origani, nigellæ, cuiuſq; quantum trinis digitis comprehenditur. hæc aquæ libris tribus immiſſa, ad dimidias decoquuntur. uſus autem eius eſt, ſi ipſius uncijs duabus, olei ricini in drachmas tres dilueris, pluribusq; diebus ea quãtitate potui porrexeris. Verum ſi dolorem ardor cõcomitetur, ſumito pruna uiginti, ficus caricas quinque, uuarum paſſarum ab acinis mundatarum drachmas quinque, decoquito & percolato, ac poſteaq; caſſiam fiſtulã in eo decocto ſubegeris, ſecundo per colum traijcito, & amygdalarum oleo adiecto, potandum porrigito. Vel decoctum in Capite de diſtillatione commemoratum, eius loco offerto.

Raro hodie hæc pinguia potãda porriguntur.

Hoc laudatiſſimum in his affectibus eſt.

Cæterum

Cæterum si aluus uehemẽter astricta fuerit, huic iuri adiícientur filiculę, turbit, utriusque drachmæ duæ: & his simul decoctis, tantisper dum aluus respõdet, eo iure utemur. Posteaquàm uero cita ea profluxerit, polypodium, & turbit amouebuntur. † Puluis qui aluum ducẽdo, simul flatus & grauitates reprimit. Turbit albi & amygdalarum dulcium oleo irrorati, ac in puluerem adamussim contriti drachmæ uigĩti, sacchari drachmę triginta, zingiberis drachmæ decẽ. huius quidem puluueris ut plurimũ drachmæ * tres impermixtæ, aut alicui ad id idoneo liquori iniectæ, offeruntur. Catapotia quorum unum deuoratum, uentrẽ deiícit, & appetitum incitat, & flatuosos spiritus grauitatesq; reprimit, ad hæc ciborum concoctionẽ iuuat. Mastiches, zingiberis, cinnamomi, caryophylorũ, pęoniæ, piperis nigri, piperis longi, scammonij, sacchari, uiolarũ, cuiusq; uncia una, fingunt catapotia cicerũ instar, & eorum unũ trãsglutitũ, aluũ semel bisue deiícit.

† Aliàs, electuarium.

* Sufficerint duæ.

De

De uentris profluuio. Cap. LXXII.

Lienteria à calido humore.

QVando assumptus cibus solita mora in uentriculo non retẽtus, citius paululum immutatus egeritur, & si huic uitio ob excrementorum acrimoniã uentris erosio & cruciatus ac sitis affuerint, quæ etiam plerunq; concomitatur: alui profluuium, in quo excrementa ante ciborum ingestionẽ excreta, saniem quam piam admixtam habent, ægrotãti ex immaturis uuis decoctione inspissatus succus, aut * ribes, aut malorum punicorũ, cum spodij & rosarum utriusq; drachma una propinabitur. Pastilli quoq; ex spodio astringentes, identidem utiliter offeruntur. Cibi porrò sunto, lenticula cum aqua, aceto & croci momento decocta, & pulli cũ aceto elixi, idemq; assi, & omphacino intincti. Potui uero rhois decoctum rosacea aqua dilutum, aut malorũ punicorum succus exhibebitur. Præterea cibis rhus obsoniorum in condimentum accipientibus cibabitur, & breuiter totam uictus rationem ad refrictionẽ & astrictionem

* *Brabãtia sub eo nomine paruos quosdã rubros fructus habet, ad propositum aptissimos.*

Nos primũ ius lẽticulæ effundemus.

astrictionem dirigere consilium erit.

Lient. à crudo & frigido succo.

Cæterum si absque huiuscemodi erosione aluus lubrica molesta sit, si quoque quod fluxu egeritur nullam saniem admixtam habeat, sed albidũ glutinosumq; id cernitur: præter hæc etiam, si inflãmatio modica, sitis exigua et ructus acidi affuerint, laboranti betam, & sinapi, & salitos pisces aliaũe incidẽdi uim possidentia, administrabis, & deinde anethum simul cum salis momento in aqua decoques, & posteaquam percolaueris, adijcies percolato iuri, mellis quod satis est, & sic post incidentia pituitam ingesta, propinabis: eoq; pacto digito, aut pinnaori indita, uomitum ægrotanti prouocabis. At si affectus, ob humorum copiam uentriculi tunicis imbutam, illo curationis modo non cõquieuerit, pituitam ducens pharmacum præbebis. Cuius generis quod iam subsequitur cẽsetur. Aloës drachma una, cucurbitæ sylueſtris carnis drachmæ quatuor, sacchari tantundem, turbit drachma una. ex his forman

Liẽteria potißimũ à cœliaco affectu cruditate secernitur.

*Potius tribus, et in robusto corpore.

Lietēria ex naturaliū facultatū imbecillitate à frig. & humid. intēp.

*Alibi farcimina sale condita.

tur cataporia, quæ *uni propinationi sufficiunt. Ad hæc uomitu ex incidentibus sæpius uti expedit. Cibos autem, quibus ægèr uescitur, in muriā intingere iuuat, ut inde incidendi & calefaciēdi uim obtineant. Proinde quoque * cibis sale conditis, ac acri gustu præditis, breuiter suo calore appetitum incitātibus edulijs, opportune ægrum cibabis. Si id quod per aluū deijcitur, nihil superflui bilioſi, nihil sanioſum, nihilq; pituitoſum admixtū habeat, uinum merū robustumq; offeretur. Similiter electuarium quoque ex thure præbetur. quod accipit, thuris drachmas decē, piperis, ammeos, spicæ, liguſtici, aniſi, nigellæ, cuiuſque drachmas duas, balauſtiorum drachmas decem mellis diſpumati quantum ad prædictas medicinas excipiēdas sat est. Huius uero antidoti uſus probatur, quoniā uentriculum impense calefaciat, mirificeq; exiccet. Seminum quoque decoctum, ad plenioris inteſtini morbū idoneum, propinabitur, uinique meri potu ægèr assuefiet.

assuefiet. Cæterum si assumptus cibus crudus haudquaq; egerit, sed aquosa quę dam & alba tenuisq; substantia, præsentibus iocinoris imbecilli notis, excernitur, ęgro ex ferri stercore electuarium, & id quod ex thure fit, porrigentur. Et pastilli quoq;, quos calefaciẽdo iocinori inscripsi, & electuarium diacalaminthes, utiliter administrabuntur. Diacalaminthes autem, cõpositio est huiuscemodi: Foliorum rutæ, foliorũ calaminthæ exiccatorũ, ammeos, cari, ligustici, zingiberis, cinnamomi, longi piperis, singulorũ æquæ portiones, omnia decocto melle excipiuntur. Item prętęr hæc, ad ea quæ calefaciendo corroborãdoq; iocinori superius comprehensa sunt, recurrendum est. Porrò si commoratus affectus, iocinoris imbecilli indicijs caruerit, sicq; qđ fluxu egeritur, tenue subalbidumq; unà cum uentriculi grauitate extiterit, malorum punicorum puluis deuorandus dabitur. Præparatur autem, ex acinorũ mali punici acidi, assorum, & in tenuissimũ

Cœliacus affectus ob iocinoris obstructionẽ & attrac. imbecillitatem.

Differt à Galeni. 4. de sanitate tuenda.

Cœli. ex uẽ triculi & gracilĩ intestinorum uitio.

puluerem actorum drachmis centū; cari, feminis coriandri, utriusque in aceto acerrimo maceratorum, ac deinceps torrefactorum drachmis uiginti, * xylocaractæ, rhois Syrenaici, balaustiorū, cuiusque drachmis decem. omnia in tenuissimum puluerem teruntur, qui deinceps transglutiendus offertur. aut malorum cydoniorū succo immixtus, porrigitur. Electuarium quoq; Cazi inscriptū, opportunè administratur. Cuius mixtura in hunc modum se habet. Acinorū uuæ passę in tenuissimum puluerem tritorum libra una, baccarum mirti aridarū, ac pari ratione subactarum libra † semis, xylocratæ Nabathææ, balaustij seminis tamaricis, ammeos, singulorum drachmæ decem. conficiuntur omnia saccharo arundinibus innato, seu apum melle quàm exactissime spuma liberato, & deinceps huius portio p morbi magnitudine præbetur. At si defluuij alui recrementa flaua, & anum mordicantia inueniātur, & æger siti febricp corripiatur, pastilli astringētes

* Opinor quorundam lignorū astringentiū putamina.

† Aliàs, quinq;.

Diarrhœa ob bilis copiā i uētriculū et ītestino regurgitātē

astringẽtes ex spodio, & aqua crudæ pol lentæ hordei, prospere porrigẽtur. Pastil lorum autem astringentiũ ex spodio mix tura, ad hũc modum se habet. Rosarum rubrarum, spodij, singulorum drachmæ decem: seminis rumicis, rhois Syrenaici, balaustij, gummi Arabici, cuiusq; drach mæ quinq;. redigũtur in pastillos drach marum duarum pondere, quorum unus uncia decocto cydoniorũ succo, & sex tante succi plantaginis dissolutus, potui datur. Aquam quidem pollentæ hordei, hac ratione præparabis. Hordeum con fractum, in aqua quæ ipsum tegit, tanti sper dum aqua modice inspissetur, deco quito, deinde percolato, & eius uncias quatuor cũ spodij, & gũmi Arabici utri usq; drachmis tribus dilutas, porrigito. Quod si uentris fluxui, intestinorũ exul ceratio serpendo depascens, superuene rit, lapidis Armenij puluerem deuoran dum exhibeas. Qui constat, semi.nis her bæ pulicaris drachmis uiginti, seminis plantaginis drachmis decem, gũmi Ara bici, *Dysenteria.*

bici, lapidis Armenij, utriuſq; drachmis tribus. publicaris herbæ ſemine torrefacto, omnia ſimul cum illo in puluerẽ ſubiges, ac eum in aurora drachmarũ triũ põdere, cum diſcocto cotoneorũ ſucco, potui porriges: ac ſomnũ inituro ægro, tantũdem probe offeres. Inter cibos quidem adminiſtrabis pulmentum, ex pumicorum malorum acinis, & uuis paſſis, in aqua cum pauxillulo aceti decoctis. Prętęrea edulium cum immaturarũ uuarum ſucco confectum, & quod rhus obſonio rum in condimentum accipit, ægrotanti utiliter offeres. Similiter quoque ex herbis aluum emollientibus, cum rhoi præparatum edulium, & id genus alia, eden da appones. Ad hæc paſtillos de balauſtijs continuæ leuitati inteſtinorum (quę Græcis λειοντερία dicitur) dicatos, ſi modo aluus continenter fluat, propinabis. nec refert, an eius uentris profluuij recremen ta ſanguine tincta, intinctaúe ſint. Recipiunt itaque paſtilli commemorati, Gallarum, ſiliquarum Nabathææ, ſeminis tamaricis,

Potui lac ſciſſum por rectum ab Alex. probatur.

tamaricis, thuris, balauſtij, ſingulorum æquas partes: opij, gummi Arabici, utriuſque partem dimidiam. his in puluerem ſubactis, ac cydoniorũ malorum ſucco aſperſis, informato paſtillos * duarum drachmarũ pondere. atq; unum, ſi neq; ſiti, neque febri crucietur æger, uino læui gatum præbeto. Præſenti autẽ febri, decoctione inſpiſſato cotoneorum aridorũ ſucco paſtillos detritos, propinato. Sane hi paſtilli in magnis & continentib. alui fluoribus, ut efficaciſſimi commendantur. Paſtilli teneſmo ſacri, qui malignis flatibus, & murmure infeſtãtibus, abſente tamen calore, porrigẽdi ſunt. Seminis hyoſcyami albi, ſeminis anethi, ſeminis fœniculi, ſingulorum drachmæ quinq;, ammeos drachmæ duę cum ſemiſſe, opij drachmæ tres, ſeminis apij drachmæ decem. hæc uino ſubacta in paſtillos redigito, ac unum ſeſquidrachmæ põdere, aut minoris, pro uirium & morbi ratione, uino læuigatum, potui offerto. Compoſitio electuarij de ſtyrace, uetuſto uentris

* Propter nimiã ſtupefaciẽdi uim à 3. l. incipiemus.

Teneſmus.

fluori, et teneſmo cum flatibus malignis, abſque febri & ardore infeſtante, utiliſſima. Caſtorei, opij, aſari, ſtyracis liquidę, myrrhæ, ſeminis alterci nigri, thuris, cuiuſcę æquæ portiones, * mellis quantum ad ſimplicium medicinarum exceptionẽ ſat eſt. huius quidem pondus inter duas drachmas & tres, ut plurimum propinabitur. Si teneſmus poſt decimũ diem protractus fuerit, nec medicamina quicquam præſidij attuliſſe cernantur, & ægrum circa pectinem dolor aliquis exercet, ad ſubſcriptum clyſterem recurrendum eſt. Panacis, oryzæ, lẽtium, quibus tribus cortices detractæ ſint, roſarum ſiccarum, balauſtiorum, calicum glãdium, cuiuſque manipulus unus, omnia tribus libris aquæ potabilis ad dimidias incoquntur, & deinceps percolãtur. inſuper ſumuntur ceruſſæ, cineris * chartæ Babylonicę, aut ſi eius facultas non eſt, cineris alterius chartæ, utriuſque drachma una: lapidis Armenij ſedrachma, uitellus oui aſſus induratuſq; unus, olei roſacei ſemuncia.

* Plurimũ 4. mellis partes ad uuã medicaminũ accipimus.

* Opinor ex Dioſco. papyro fieri.

muncia, hęc omnia iam narrato decocto ſubacta, commixtaq; ſemel bisue clyſteris forma ægrotanti infunduntur. Porrò ſi teneſmus in uetuſtatem inciderit, ac nullus ſanguis, ſed raſura alba & mucco ſa, muccori ſanioſi non abſimilis, profluxerit, pharmaco putredinibus ſacro, uidelicet Capite quo gingiuarũ putreſcentium curationem perſecuti ſumus deſcripto, rectiſsimè ad hunc modum uteris. Portionem aliquam eius medicamẽti in pauloante deſcripto decocto ſubigito, et clyſterem unum atque alterum in aluum ex eo dimittito. Quod ſi alui fluorem ex huius clyſteris acrimonia, inteſtinorũ & ſedis muſculorum ardor ac eroſio conſequantur, enema ex roſaceo oleo tepente iniiciendum erit. Sin uero nullum notabilem præſcripti clyſteris infuſio roſionẽ induxerit, tãtiſper dum affectus reſtituatur, in eius uſu perſiſtere conſilium eſt.

A putri pituita.

Epithema quo uenter uehemẽti & continuo profluuio afflictus, ac uiriũ robore languidus, illinendus eſt. Galliæ moſchatæ,

Ad frigidũ affectum utile eſt.

tæ, acaciæ, cyperi, myrrhæ, gallarum, cupressi, thuris, omniũ partes æquales. his uino ueteri & subastringente, aut cotonèorum succo aspersis, uenter crebro irrorandus est. Huic quoque nonnunq; panis bis coctus ex Syria commiscetur. Cæterum si morbum ardor concomitetur, epithema quod duobus sandalis, rosis à fibris liberis, lapide Armenio, nuce Indica, galla, pane bis cocto, & succo malorum punicorum acidorũ, aut cotoneorum, aut succo myrtino, cõstat, præsidio erit. Si autem uehementi ac graui tenesmo eger tenetur, sæpeq; ad secessum properat, nihil tamen nisi forte muccosum quid egerit, glans ista subijciẽda est. siquidem mirifice tenesmum, sensoriæ facultatis torporem inducẽs, sedit. Thuris, lycij, croci, gummi Arabici, cuiusq; drachma una: opij drachmæ duæ, informantur * glandes, quæ ano induntur.

*Alexã. ad nuclei pinei magnitudinẽ, paulóue maiores eas fieri præcipit.

De urinæ difficultate. Cap. LXXIII.

A partium debilitate.

QVod si urina modica excernitur, aut in totum supprimitur, nullo tamen

men in inguinibus apparente tumore, nullaq; præsente grauitate aut dolore, qui aut renes, aut urinę meatus infestet, infra scriptis medicaminibus, urinæ ciendæ uim possidentibus, malo subueniendum est. Cuius notæ, hoc quod modo subiicitur est. Seminis apij, nitri naturalis, rubię satiuæ, olusatri, baccarum iuniperi, seminis asari, ammeos, seminis fœniculi, spicæ, amygdalarum amararum, cuiusque drachmæ uiginti, seminis melonũ drachmæ decem: cantharidum, quarum * alæ & capita abiecta sunt, drachma una, ammoniaci drachmæ tres, ammoniacum uino diluit, ac eo reliquis exceptis, formantur formulæ auellanæ nucis instar: quarum portio inter drachmã unam & tres una propinatione ex cicerũ decocto offertur. Sanè hoc medicamẽ habitus molliciei, eiusdem laxitati, hyposarcæ, eiiciẽdisq; his quorũ occasione corpus exiccare cogimur, accommodum censetur.

* Fuchsius alas sinendas autumat.

Si urinæ difficultas à casu, aut fœmorum, aut ani circumiacẽtium ue partium plaga

Ab externa causa.

plaga apprehẽdit, ægrotãti ſanguis axillari uena pertuſa (partita interim ſanguinis miſſione) detrahet, & locus affectus egelida aqua ſubinde irrorabitur, & calidioribus doloremq; ſedantibus oleis, ad mediĳ diei ſpacium infricabitur. Aeger quoq; ad urinæ excretionem cohortandus eſt, quam optime ſpiritus retẽtione, & muſculorũ octo abdominis compreſſione, perficiet. At ſi ſuppreſſio urinę ueſica plena ac intenſa, moleſtet, præſertim poſt ſanguinis aut puris eruptionẽ, medicamina, quæ grumos ſanguinis & puris in ueſica cõcreti diſcutere colliqua req; ſolent, propinanda ſunt. Medicamen grumis ſanguinis, & puris ueſicæ amouendis, uehemẽter generoſum. Cardamomi, myrrhæ, rubiæ ſatiuæ, qua ueſtes inficiuntur, baccarum iuniperi, ammoniaci, liquoris Cyrenaici, ſingulorũ æquæ portiones. ammoniacum fœniculi ſucco, aut ſimili aliquo læuigatur, & eo alia excepta, in catapotia digeruntur: ex quibus drachma una quater in die, cum ſuperius

A corpore urinæ meatum obturante.

ſuperius comprehenſi feminum decocti unciis tribus, propinatur. Syrupus quoque acetoſus, ex aceto acerrimo pręparatus, ſubinde porrigendus eſt. Ad hęc per ſyphonem aqua ſale diluta, aut lixiuium opportune inijcitur. Compoſitio autem lixiuij ad id efficacis, ad hunc modũ præparatur. Cineris †ilicis, cineris ſarmentorum, * cali calcis, cuiuſq; debitæ portiones, his aqua quouſq; tegantur, ſuperadditur, triduoq; ita ſeponuntur, deinde illis per colum tranſmiſſis, lixiuium reconditur, & eius modica portio per ſyphonẽ in ueſicam demittitur. Cnici etiam folia, & blitum cum modico olei amygdalarũ decocta, affecto loco rectè ſuperaccommodantur. In ſolio præterea inſeſſus, cui chamæmelum, ſtichas Arabica, ſampſuchus & ſiſymbriũ incocta ſint, ægro ſtrenuè auxiliantur. Poterit quoq; huiuſcemodi ſolium ex braſſicarum ſummitatibus, & blito, & ſtercore columbino in aqua decoctis, adaptari. Sanè in his decoctis quoad per uires licebit, magno præſidio

Arculanus ſyrupũ per ſyphonẽ immittendum exiſtimat.

† *Aliàs, glandium.*

* *Serapio uſne Græcorũ eſſe ait. Leonicenus uero telephion.*

dio æger desidebit, atq; ex iam compte-
hẽsis herbis, cataplasmata ac fotus ingui
nibus & circumiacentibus partibus, uti-
liter inducet. Quando autem solio inse-
dit, ea quæ urinas citant ac mouent, po-
tui dare confert. Verum si hæc uniuersa
inefficacia sunt, ad instrumentum urinis
eliciendis aptum (syphonem, aut cathe-
ram uocant) recurrendum est. Si uero
urinæ difficultas post calculi indicia obo
riatur, ægrum supine procumbẽtem, pe-
des ac genua uarijs motionibus in altum
conquassare concutereq; decet. Cæterũ
si urina non profluxerit, operæprecium
erit, & hic quoque ad depellendum cal-
culum, colli uesicæ orificio incumbentẽ,
instrumẽto (quo in uesicam demisso uri-
na emollitur) auxilium præstare. Perca-
uendum tamen, ne uesicæ ceruix inflam
matione tentata, eius instrumenti dimis-
sione iritetur. Ad suppressam urinam
inter cætera mirifice conducũt, frequen-
tes in labro calidiore insessus, & ex oleis
calidioribus emolliẽtibusq; crebræ inun
ctiones.

Lapide in uesicæ adhuc ceruice hærente.

Totius capitis epilogus.

ctiones. Item medicamẽta urinas mouentia epota præsidium præstant. Maxima igitur diligentia ab acidorum, austerorum, acerborum, crassorumq; esu, ægrotantem circumcidere conducit.

De renum & uesicæ calculo. Cap. LXXIIII.

A crasso terreoq; humore, ignea caliditate incrassato.

LApidem uesicæ declarant, continui pudendorum ægri pruritus, & crebra manuum cõtrectationes, & frequẽs ipsorum tentigo, subitaq; ipsorum laxatio, & urinæ cum difficultate ac dolore excretio: in quo affectu longaum quoq; à uesicæ calculo compressum, interdum procidere solet. At calculum renibus innatum, testantur laborantis cum urinæ difficultate, uehemens renum & meatuum, per quos urina è renibus in uesicam distillat, & circumiacentium partium, & inguinum dolor, & aluus initio astricta, & ciborum nausea. Calculo quidẽ in uesica concreto, hæc infrà scripta compositio utilis est, quoniam ad cõminuendum lapidem etiam uetustiorem, mirifice efficax est. Et ego quoq; eius usu, magnum

gnum lapidem minori quadraginta dierum ſpacio, confregi. Habet autem ea ſe in hunc modum. Fructus balſami, ſeminis raphani, dauci, ſeminis oluſatri, corticum radicum opoponacis, corticũ radicum capparis, amygdalarum amararum, *baccarum lauri, florum iunci rotundi, cyperi, ſpicæ Indicæ, caſiæ ligneę, ſcolopendriĳ, ſeminis rutæ ſylueſtris, gentianæ, ariſtolochiæ rotundæ, aſari, cardamomi, ammoniaci, ſagapeni, bdelliĳ, piperis, acori, omnium æquæ portiones. gummi in balſami oleo ſufficienti, diſſoluti, ſubagitentur: deinde reliqua ex his conficiãtur, finganturq; globuli, quorũ ſingulis diebus drachma ſeminum incidentiũ decocto ſoluta propinetur. Nonnunquam & obulus cinerum ſcorpionũ unâ cum eis porrigitur. Scorpionũ porrò cineres in hunc modum apparari ſolent. Accipiuntur ſcorpiones, qui in ollam fictilem repoſiti, & olla diligentiſſime obturata, ſuper tegulam in furnum non uſque adeò calidum dimittuntur, ibiq;

*Alij dãno cochiæ ſaxi fragiã uertunt.

Scorpionũ cineres.

ſbiq; ad ſex horarum ſpacium ſinuntur, & inſuper exempti, ac in tenuiſſimum cinerem triti, uſui futuro in uitreo uaſe reponuntur. At æger decocto cicerum, & cibis aromatibus ſeminibusq; calidioribus præparatis, alendus eſt. A lactis uero, & caſei, aliorumq; craſſorum & glutinoſorũ ciborum eſu reuocandus, quoniam eorum ſuccus facile in calculũ à caliditate induratur. Preterea deſcendat æger in ſolium, cui braſſicarum folia, ſampſuchus, * blitum, abrotanum, mentaſtrum, columbinum ſtercus, & medulla ſeminis cnici incocta ſunt. Quinetiã inguina ſcorpionum oleo inungẽda ſunt, atque eius momentum in ueſicam per ſyphonem infundendum. Oleum ſcorpionum. Ariſtolochiæ rotundæ, gentianæ, cyperi, corticis radicum capparis, cuiuſq; uncia una. Hæc in libra olei amygdalarum amararum ſoli expoſita, marceſcere ſeptimana una ſinũtur, deinde expreſſa percolantur, in cuius percolati libra inijciuntur ſcorpiones decẽ, & iam

* *Virib. noſtræ ſpinachiæ reſpõdet.*

Meſuas duplex deſcribit, ſecundũ hinc ſumptum eſt.

omnia rursus in uasculū adamussim occlusum, ad solē duabus hebdomadis exponuntur, dein per colum transmissa futuro usui reconduntur. Quum itaq; hoc genus olei quàm optimum ac laudatissimum ad propositum affectum existimatur, eius portio per guttulas in ægri penem, postquam è solio descēderit, rectissimè inditur. Cæterum si lapis in uesica impendio increuerit, illi nullum, nisi à manuali incisione, qua euelli queat, remedium præstari potest. Verum huius sectionem perscribere, nostri propositi libri limites haudquaquam admittunt. Cum autem renibus calculus innatus est, eger in solium emolliendi ui prædituū, frequenter se demittet, & renes, et lumbos, nuper enarratis oleis inunget. Ac lintea quoq;, calefaciendi uim obtinentib. liquoribus immersa, dolēti loco admouebit. ex quorum classe ea, quæ hactenus enumerauimus medicamina sunt. Potui autem, calculos confringētia dissecantiaq;, non tamen manifesto calefacientia, præbeto.

Apud Paul. lib. 6. c. 60. & Cel. lib. 7. cap. 26.

Verum

Vetum si euenerit calculum ex renibus per meatus urinarios, quos Græci οὐρητῆρας uocant, in uesicam decumbere, eaq; occasione uesicæ ceruicem obturare: aut si idem à uesicæ calculo fiat, aqua calida paulatim ab alto, pudẽdorum partibus, donec rubore suffunduntur, instillanda est. post hanc, oleum tepidum guttatim superfundatur, partesq; illæ infricentur.

Porrò extrema urgente necessitate, ad exteriora succio remedio erit, siquidẽ ea calculũ dimouebit, & cum urina fortasse extra penem simul alliciet. Quoniam si angulosus magnusúe extiterit, inferiorẽ uesicæ ceruicis partem, qua scilicet eius corpus spectat, incidere necessitas iubet, ut hinc lapis manuali arte euelli queat.

De renum & uesicæ inflãmatione. Ca. LXXV.

PHlegmonem renum, cõcomitatur febris inordinata, nec usque adeo ardẽs, sed quæ cum horrore, & rigore ęgro tantem apprehẽdit, & frequens mictus, & inferiorum dorsalium partium dolor grauis, unde si quando æger dimouetur, *Renum.*

in his partibus pondus tanquam ab illis
suspẽsum, propendere sentit. Cum itaq;
hæ notæ conspiciuntur, si modo nihil
aliud prohibet, citra cunctationẽ in prin
cipio, axillari uenam è directo partis dolen
tis grauitateq; implicitæ secta, sanguinẽ
ægro minuemus. Regioni quoq; dolenti
forinsecus cataplasmata, & fotus, q̃ me
diocrem refrigerandi uim obtinent, ac
commodabuntur. Quorum usu si affe
ctus propellitur, bonũ putabitur, quo
niam nulla suppuratio expectanda erit.
Cæterum si neq; dolor, neq; febris, neq;
grauitas horum applicatione conquieue
rint, urinæq; frequẽs stillicidium ægrum
laborioſe molestauerit, pus hac in parte
colligi indicium est. Tunc itaq; cataplas
ma dorso induces, quod chamæmelo, se
mine lini & furfuribus, oleo sesami simul
exceptis, constat. Iam etiam in solio ex
emollientib. herbis parato, insessus sum
mè prosunt. Porrò si æger pus minxerit,
semina subsequente Capite ad urinæ ar
dorem recensenda, donec imminuatur
decrescatq;

In principio quoque Gal. axillarem secat, aliàs autem in poplite.

decrescatq; pus, ægrotanti offeres. Deinde pastillos in capite sanguinis & puris mictui proprio describēdos, exhibebis.

Vesicæ.

Inflammationi autem uesicæ comites sunt, febris * continua ardens, & urinæ reddendæ impotentia, & eiusdem stillicidium: & cerucis uesicæ, & fœmorū inimq; uētris dolor. Quare uenam axillarem hoc affectu implicito, incidere præsidio est, & alia quæ renum inflammationi accommoda retulimus, adhibere, confert.

* Interpres conclusa.

Scirrhi renum curatio.

Cæterum non omnis renum inflāmatio in uomicam transit, seu discutitur, sed aliqua in duriciē etiam occallescit, cuius grauitas in renibus tanquam ab illis suspensa, absente febri, molestiam ægro infert. Huic igitur clysteres infusi ex fæno græci, & seminis lini cremoribus, atq; ex chamæmeli, brassicarum, melíloti, maluæ sylueſtris & furfurum decocto, uehementer conducunt. Nec minus iritatus uomitus, ob materiæ diuersionem, adiuuat. Cataplasmata quoq; ex iam comprehensis emollientibus medicamentis pre-

parata, regioni renum accõmodata, non parum adiuuantur. Iam si urina modi ca egeritur, prædictis, ea quæ urinæ cien dæ sunt, accommode adiiciuntur. Sanè huic quidem affectui non mediocrẽ cu ram diligentiamq; adhibere conuenit, quoniam huiusce modi renum duricies (quam Græci σκίῤῥον appellãt) aquæ inter cutem interdũ autor, non aliter quàm iocinoris aut lienis duricies esse consueuit.

De urinæ ardore. Cap. LXXVI.

Ob urinæ à calidis succis acrimoniam.

QVando ægro inter mingendum ardor, punctiles q; cruciatus in ueſicę ceruice oboriuntur, à salsis, acidis & acribus circumscindendus est. Et cibis humectantibus ac aluum emolliẽtibus herbis præparatis, & iusculis, hisq; in leniendo uentre paribus, alendus. Quinetiam ad reprimendum humorum acrimoniam, subsequens medicamen porrigendũ est. Seminis melonum excorticati drachmæ triginta, seminis cucumeris citrinati, seminis cucurbitæ domesticæ, seminis portulacæ,

tulacæ, feminis papaueris albi, singulorum drachmæ tres, feminis alterci albi drachmæ duæ, sacchari albissimi quantũ simul omnia pendẽt. huius pulueris quotidie drachmæ tres mane, & tantundem rursus sub uesperã dormituro ægro cum uncia syrupi uiolacei, aut iozulapou, & dulcis radicis decocto, offeruntur. Ad hanc quoque noxam quàm diligẽtissime attentum Medicum esse oportet. siquidẽ urinæ acrimonia, dum perseuerat, uesicę & urinę meatuum exulcerationem creare solet.

Ad sanguinem & pus mingentes.

Cap. LXXVII.

SI à casu, aut plaga alicui sanguis per penem erumpat, uena axillaris (parti ta interim sanguinis detractione) recte secatur, & pastilli ex succino potui accommodè porriguntur. Pastilli de succino. Succini, gummi Arabici, utriusq; drachmæ quinq;, balaustiorum drachmæ duæ cum semisse, hypocistidos tantundẽ, thuris drachmæ duæ: feminis apij, opij, utri- *Ob uenæ ruptu ram.*

usq; drachma una, redigũtur in pastillos sesquidrachmæ pondere, quorum unus quotidie rhois decocto dilutus, utiliter offertur. Inter cibos quidem, conueniunt glutinosæ & uiscosæ carnes cum rhu obsoniorum, aut omphacino elixæ. A salsis autem & acribus opportune æger arcetur. Verum icto loco cataplasma ex lapide Armenio, acacia, aloë & lycio, posca exceptis, superaccõmodabitur. Si sanguinis mictu post acrium esum, aut uini acrioris, calidioris q; usum, æger angitur, uena axillaris ad sanguinis retractionem incidenda est, atq; pastilli ex succino exhibẽdi. Vniuersa quoq; uictus ratio planè eadem cum præcedentium erit. Cæterum si ex ulcere erosione cõcitato, pus minxerit, pastillos hos præbeto. Constãt autem, seminis melonum, seminis cucumeris citrinati, cucurbitæ domesticæ, singulorum corticibus liberatorum drachmis uiginti, lapidis Armenij, gũmi Arabici, thuris pinguioris, cinnabaris, singulorum drachmis decem, opij drachmis tribus,

Ex uenarũ erosione.

tribus, seminis apij drachmis duabus, fin-
gũtur ex his pastilli drachmarũ duarum
pondere, quorum unus uncia syrupi al-
bi papaueris detritus, singulis diebus po
tui offertur. Quinetiã ceruici uesicæ, in-
frà scripti collyrij portio, per syphonem
utiliter inditur. Collyrium de cerussa.

Cerussæ, sarcocollæ, thuris, gũmi Ara-
bici, opij, cinnabaris, singulorum æquę
portiones: hæc succo portulacæ aspersa,
in collyria redigũtur. Deinde per sypho-
nem mulsa ægro in uesicam infunditur,
ac ad urinæ excretionẽ ægrotãs ab astan
tibus utiliter incitatur. insuper postquã
urinam eminxerit, huius collyrij portio
asinino lacte soluta, per syphonẽ uesicæ
infunditur.

De *his qui inuiti urinam reddunt.* Cap. LXXVIII.

SI æger magnam urinæ portionem
emingit, nullam tamẽ inter mingen-
dum acrimoniam ardoremúe percipiat:
aut si quis noctu se commingit, uerũ ne-
que siti, necq; aliqua corporis macie, colli-

quationeue inde tenetur, ea quę urinę re
ſtringendæ ſunt, utiliter utriſque offerun
tur. Quale quod iam ſubſequitur medi-
camen eſt. Glandium drachma una, thu
ris drachmæ triginta, ſeminis coriandri
exiccati, gummi Arabici, lapidis Arme-
nij, ſingulorum drachmæ decem, omnia
in puluerē ſubigātur, cuius mane drach-
mæ tres, & totidem ſub noctem, cum mo
mento decoctionis inulæ campanæ, ut
medicamen ad ueſicam uſque deueniat,
propinantur. § Quoniam uero hic affe
ctus, renum retentricis imbecillitatem,
aut urinæ meatum ambientem muſculū
relaxatum, aut aliam quampiam frigidā
uel humidam occaſionē ſui autorem ha-
bere ſolet, non immerito his dum pulue-
rem offers, ipſis dicatis remedijs proſpi-
Ἀναβάτης. cere debes §. Quod ſi æger in hoc affe-
ctu, ſiti inexplebili, quæ nimio cruciatu
clamorem ægrotanti excitet, cōficiatur,
et potio protinus qualis aſſumpta eſt, per
urinas tranſmittitur, hordei decoctum
cum herbæ pulicaris ſeminis cremore,
porrigendum

porrigendum est, & æger immaturarum uuarum succo, & cibis illo & rhoi obsoniorum præparatis, & alijs his persimilibus edulijs, enutriendus est. Lac quoque acidum, ex quo butyrum coactum sit, & quæ ex hordeo cortice libero parat̃ puls, magno auxilio offerũtur. Potui autem, decoctiõe ignis aut solis inspissati succi, qui acida qualitate pollent, propinabuntur, & ab omni exercitio, & mulierũ concubitu æger arcebitur. Præclarè uero faciunt hi pastilli, potui oblati. Spodij drachmæ decem, seminis lactucæ, seminis portulacæ, utriusque drachmæ quindecim, coriandri exiccati drachma una, rosarum rubrarum, lapidis Armenij, singulorũ drachmæ quinq;, balaustij drachmæ duæ, camphorę sedrachma, terũtur in puluerem, & plantaginis succo excepta, digeruntur in pastillos: quorũ drachma malorum punicorum acidorum succo subacta, porrigitur. Herbæ etiam infrigidãtes, cuius generis sunt portulaca, plantago, & solanum, commodè renum regioni

Aëtius lac sciſſum habet.

Arab. Rob uocant.

regioni superligantur. Ab omni quidem calidorum ciborũ esu, & uino, ac his quę urinas citant, imprimis abstinere cõfert.

Inter ea quę stolidorũ imperitorumq; medicorum insciția, in hoc affectu delin qui solẽt, totius corporis tabes, colliquatioúe, primas obtinet: in quã ægrum propinatione calidorum medicaminũ & urinas promouentiũ, eueſtigio inducunt.

De *lumbricis in ano ac uentre natis.* C.LXXIX.

Prolixius agit Aëtius Sermo. 9. cap. 39.

QVi hoc malo torqueri solet, à crassis & glutinosis ac pinguibus cibis, nimiaq; alimenti infarcione abstineat oportet, & indies panis offulas, sinapi muriaq; immersas, ante cibos magna utilitate assumet. siquidem ea ratione, lumbricos procreari prohibebit. § quoniã origo omnium trium generũ uermium, uidelicet lumbricorũ, teredum, et ascaridũ, ex cruda, crassa, pituitosaq; materia putredini accommoda, existit §. Si tamen nihilominus post horũ incidentiũ usum intestinis innascantur, nullũ ab expulsione remedium est. Medicamen porrò tere

tes,

tes, & longos rotundosq; lumbricos expellens, pręparatur ex semine * burungij excorticato, hoc est, erisymi, aut ut alijs placet, melissophyli, aut erucæ syluestris, quando scilicet ægro fame uexato, eius seminis drachmæ septem in lacte lęuigatæ, porrigũtur. Medicamentum aliud generosum, agẽs lumbricos. Burungij seminis excorticati, seminis nigellę, turbit, cuiusque pares modi: lupinorum, nasturcij, arenulæ rubræ ex Mecha adiectæ (quam Arabes * kanabel appellant) singulorum pars dimidia, omnia in puluerem subigũtur. Exposcente autem usu, æger per triduum lac recenter mulctũ & calidum bibet: & deinde tertio die uictu tenuissimo enutritus, cõmemorati puluerís drachmas septem lacti adhuc ex uberibus calenti, & aceto iniectas, assumet, idq; eo potissimũ tempore, quo fames ipsum cruciat. Ascarides uero uermes minuti, in extremo longaone & ani fibula nati, sunt. quamobrem ibidem pruritum (cuius gratia anus subinde infricat) excitant.

* Alij abrotanũ interpretantur.

*Ita Veneti suã semẽtinã Arabice uocãt, tamẽ nec Aui. nec Sera. est. Vide Antoniũ Musã 279. simplici.

tant. Depelluntur uero huiuſcemodi uermes, lana molli oleo in quo porrum ebulierit imbuta, ac in ani fibulam cum ſpecillo detruſa. poteſt autem lana tenera citrij mali oleo, aut mentaſtri liquore, aut momento aloës, uaccino felle ſoluto, intincta, in anum etiam ad eundem uſum ſubijci.

De hæmorrhoidibus, ſciſſuris, & fiſtulis ani. Cap. LXXX.

Hæmorrhoides. DVm ſanguis purus citra dolorẽ ab ano per certa interualla emanat, minime ſupprimendus eſt, niſi forte ſua profluuij copia laborantis uires deuicerit, ſiquidem huiuſcemodi ſanguinis proruptio, multis affectibus hoc uitio detentum, immunem reddit. Cæterũ ſi eo ſanguine ab oris uenarum, tanch ex capitulis quibuſdã ſurgentibus profluẽte, ægri robur deijcitur, ſuppreſſio ex uſu erit. Proinde paſtilli de ſuccino, rhois decocto ſoluti, cõmode offerũtur. Cibis autẽ rhus obſoniorũ in condimentũ accipientibus, & ſucco immaturarũ uuarum preparatis,

paratis, hisq; perſimilibus, quibus alendi facultas eſt, rectiſsime enutrietur. Porrò ſi uires plurimum proſternantur, expreſſo carnium, cui plerunq; cotoneorũ ſuccus, & uinũ ſubaſtringens admixta ſint, alẽdus eſt. Vinũ quoq; auſterũ propinãdum. Præterea iocinori emplaſtrũ de ſpica, Capite de iecoris doloríb. inſcriptũ, utiliter ſuperaccommodabitur. At ſi hęc inefficacia fuerint, confectio ex ferri ſtercore apparata, porriget. Ea accipit, myrobalanorũ Indicarum, belliricarũ, emblicarum, ſingulorũ drachmã ſemiſſem: ſpicæ, iunci odorati floris, cyperi, zingiberis, piperis, ammeos, thuris, cuiuſque drachmas duas: ſtercoris ferri in aceto ſeptimana una macerati, ac deinde combuſti drachmæ quindecim, excipiũtur omnia deſpumato melle ſimul cum myrobalanorum emblicarum iure decocto, uelut Capite de melancholia comprehẽſum eſt. Huius iuglandis inſtar quotidie exhibebitur. ea nanq; cõfectio, è uenulis ani, & ex ijs per quas menſes mulierib. repur

pag. 139.

gantur,

gantur, manantem sanguinem sistit. Præter hæc quoq; diuturno uentris profluuio, nõ mediocri ea præsidio est. Quod si excrescentia aliqua eminẽs, & magnos excitans cruciatus in ano oboritur, uerum à qua nihil refudat: cepæ succũ, aut fel uaccinum modica lana illitum, excrescentiæ applicato. Glandẽ quoq; oblongam ex malo terræ paratã, in anum ægri tota nocte retinendã indito, & si forte fortuna glans ex ani fibula propellitur, rursus donec excrescẽtia eius acrimonia incidatur, atq; adaperiatur, sanguisq; profluat, eam subijcito. Cæterum si quãdo cum uehementi dolore, inflãmatio quoque ingens anum infestet, uena ægro secanda est, atq; emplastrum infrà scriptũ superligandum, quoniam hoc probe hæmorrhoidum dolorem subleuat, potissimum si adiunctam habeãt inflammationem. Accipito itaq; ad eius emplastri cõpositionem, iuris decoctionis meliloti, & chamæmeli tantisper dum tabuerint in aqua elixatorum, tantum quantum uola una

Græci cõdylomata uocare solent.

ima continere potes, & deinde oui assi lu teum unum, croci drachmã unam, opij drachmas duas, seminis lini contriti, fœ nogræci, maluæ syluestris, singulorũ ma nipulũ: excipito omnia sapa, hoc est de cocto uino, in quo bdellij drachmæ tres dilutæ sunt. Iam postq; excrescentiæ su perficiẽ oleo sesami, in quo gallinaceus adeps, aut anatis solutus fuerit, inunxe ris, prædicta emplastri modo adhuc ege lida dolenti loco admoueto, extrinsecus betæ, aut lactucæ foliis tuendi gratia im positis. Aliud remediũ, dolorem inflam mationemq; remittens. Cepam albam quàm optime coctam, unà cum butyro uaccino tantisper dum emolliatur, conte rito, & ita ambo modicè calentia ano in flammatione tentato submittito. id nãq; mirifice dolorẽ reprimit. Quod si lan guẽtis anus scissuris, (quas Græci ῥαγάδας appellãt) infestatur, quę exiccata aluo ob fæcum duriciẽ cruciatus, dum æger ege rit, inferũt, catapotia ex bdellio subinde propinata, strenue auxiliant. Quæ con stant, myrobalanorũ nigrarum, chebula *Scissura.*

rum, utriuſq; drachmis decem, ſagapeni drachmis tribus, naſturtij albi drachmis duabus, bdellij mollioris & pinguioris drachmis quindecim. oĩa porri ſucco, in quo bdellíũ ſubactũ ſit, excepta in catapotia redigũtur, quorũ doſis identidẽ aſſumpta inter drachmã unã & † quatuor eſt. Si aũt affectã partẽ ardor affligit, unguẽto de ceruſſa eam circumungito. Ab ſente quidẽ æſtu, unguine ex cameli gibbi adipe, et bdellio pręparato, affectã partem illínito, quod Arabes unguentũ de Sene uocãt. Huius aũt cõpoſitio in hunc modũ ſe habet. Cerę luteæ, olei ſeſami, adipis anatis, medullæ cruris uaccini, adipis ex cameli gibbo collecti, bdellij, cuiuſq; paria pondera. bdelliũ ſeminis lini cremore ſoluit, & alia eo excepta, in linimẽtum redigũtur, cui nullũ uiríbus par eſt. Quod ſi ægrum profundiores ſciſſuræ, à quib. fœtidũ pus reſudat, implicẽt, medicamen acre Capite de ulcerib. deſcriptũ, íjs admoueto, et ut biduum admotũ ęger ſuſtineat, ſollícitato. At ſi reliquię aliquæ per ſudores erũpentes remãſerint, rurſus tantiſper

† Alibi, tres

7. ad Alman. cõſtat ex æruginis et mellis æquis portionibus.

tantiſper dū locus exiccetur, et nihil promanet, nuper dictū medicamen ſuperac cōmodato. Si autē ea, quæ hac in parte innaſcuntur, in tantū prominēt propendentq́, ut arida ac liuida fiant, butyrū tepidū donec liuor amoueat, ſubinde ijs ungito. Verū ſi denuo huiuſcemodi defluens ſudor, egrum in poſterū moleſtet, * medicamē acre, et ad ſanioſa ulcera optime faciēs, iam ſecūdo applicato. Sin aūt nihil reſudat, unguento de * ceruſſa optime huiuſcemodi excreſcētijs ſubuenies.

Hæc omnia ferè ſeptimo libro ad Al. deſcribuntur.

Eſt & quādo uenulę ſanguine manantes, & foris propendētes, ignito ferramēto curant, ſed eius rei tractationē, propoſitus liber minime admittit. Cæterū iter reliquas corporis partes facillime anus fiſtulis tentat, quum arctis & oblōgis ſinibus ex ſua figura ſubiectus ſit. Fiſtulæ autem hę nonnunq̄ penitus penetrāt, nonnunq̄ cæcę ſunt. Proinde ſi utrinq́ pertuſæ fuerint, flatus & ſicciora recrementa per eas protrudunt. Sí aūt una tantū parte foratæ ſunt, neq́ ſtercus, neq́ flatus inde prorumpūt. Harū autē preſidia cōple

Paul. lib. 7. cap. 79.

Fiſtulæ.

Pulchre apud Paul. li. 6. Ca. 66.

tè percẽſere, plus eſt, quàm ſuſcepto hoc libro limitari poſſet. Verũ quia mortales pęne omnes in harũ curationibus, & ſæpiſſime in maximos errores labunt, quo nõ exiguæ noxæ ſubſequi ſolẽt, perſtringemus illa, quæ huic affectui cõgrua prę ſidia putamus, quaq; ratione ab huiuſcemodi uitijs ſibi præcauere poterunt, exequemur. Exiſtimamus itaq; fiſtulã utrinq; pertuſam, & in ano penitius deliteſcẽtem, nulla ratione eſſe ferro cõtingendã, ſiquidẽ in his ferri inciſio, ſtercoris prẽter uoluntatẽ egeſtionẽ cõcitat, licet et aliud quoq; ſit, phibens fiſtulã perfoſſam ferramẽto tentari: nimirũ quũ quoad uixerit æger, hoc in ſtatu à ferro nõ læſus, permanere poſſit, nullã inde ſcilicet inſignẽ noxam, præter ſaniei reſudationẽ perceptu rus. Verũ ſi id quod è fiſtula profundit, acre & mordax odoreq; fœdũ exiſtit, cuiuſq; copia indies increſcit, fiſtula putrida'quę herpetẽ exedentẽ ſibi comitem habet, ęgrũ infeſtat. Cui medicamine acri, erodẽteq;, & deinde deperditã carnẽ reſtituẽte, priuſq; malũ dilateſcat augeaturq;, ſubuenire

Opinor id eſſe, quod melle & æruginę conſtat, &c.

ſubuenire debes, antea tamẽ leuiore quo piam tentato. Porrò ſi id qd̃ reſudat, exiguũ, nec mordax, nec odore fœdũ fuerit, ſiq̃ malũ non ſerpſerit, nulla inde præter reſudationẽ & fluxũ habẽda ſuſpicio eſt. Poterimus tamẽ huic, ut exiccet̃, et ſubſideat, & niſi per lõga interualla quicq̃ reſudet, ſubuenire: atq̃ rurſus ubi ſanies emanat, præſcriptũ medicamen ad fiſtulas, huic quoq̃ fiſtulæ accõmodare, eaq̃ ratiõe tota ęgri uita, blãdire illi nitemur, nullã inde notabilẽ noxam ęgrotãte percepturo. Rationẽ autẽ adminiſtrãdi medicaminis hãc cenſeto. Ante omnia fiſtulam, donec quicquid in ea conſeruatũ ſit ꝓfluxerit, cõprimito, deinde collyrij Capite de oculi fiſtula deſcripti, portionẽ aliquã ſucco plantaginis, aut pluuiali aqua læuigato. Iam ſi fiſtula ſpecillũ recipere poſſit, ſpecillũ molli lana inuolutũ, hoc̃q̃ liquore imbutũ, fiſtulæ imponito. Si aũt ob anguſtiã, aut loci diſtantiã, fiſtula ſpecillũ recipere nequeat, reſupinato ægro, altero q̃ fœmore puluinari incũbẽte, collirio ſucco plãtaginis, aut illi ſimili ſolu-

Eas curationes pallcatas practici uocant.

tum, guttatim ꝑ interualla fistulæ immanare sinito. Hoc ꝙdē tribus insecutis diebus mane, et sub uesperā, opportune per ages. Pręterea in aq̄ æneo uase calefacta insessus, & ex eadē lotiones, ex usu erūt.

Ad procidentiā ani & uuluæ. Cap. LXXXI.

Ani. SI anus inflāmatione liber, ꝑcidit, itaq; se habet, ut impulsus in pristinū locū protrudi ac retineri queat, sumito cerussæ, balaustij, gallarū, aluminis, stibij, singulorū pares modos, & ea in tenuissimū pollinē deterito, procidentiq; ano inspargito, ipso prius oleo rosaceo calēte circūlito, aut uino austero detersо. Deinde suo loco repositū anum, deligato. Id tamen ꝑprijssime, postq; æger excreuit, tētabis, ne statim ad egerēdū necessitas ipsum urgeat. Sumunt quoq; ad pręsens uitiū, gallæ, balaustia, glandularū calices, myrti folia, quæ simul aquę donec ea rubescat incoquūtur, & deinde ex huiuscemodi decocto insessus & lotiones parant. Cæterum si anus ob inflammationē tumidus, imponi nequeat, æger in aquā calidā cōscendet, & ei ad tēpus immorabitur, atq;

anum

anum cera, cui chamęmelinũ oleum, aut anethinũ contemperatũ sit, illinere, quousq; reponi queat, consiliũ est. Postq; uero recõdi potest, suprà præscriptis astringendi uim possidentibus puluerib. & fasciis illi rei adaptatis, utendũ erit. Vterus uero si declinauerit, eadẽ ratione illi subuenire decet. At in hoc uitio uinculis fortioribus uti, & ægram supinam & eleuatis fœminibus, ijsq; sibi mutuo innitentibus, decumbere necessarium est.

Vuluæ.

Græci ad id peßis astringentibus utuntur.

Ad mẽses cõfertim erũpẽtes sistẽdos. C.LXXXII.

IMmoderate profluentib. mẽsibus retinendis, pastilli ex succino, astringente quopiã liquore læuigati, atq; septimana una ita ꝓpinati, optime faciunt. Quibus si nõ cõquieuerint, cõfectio quæ ferri stercus accipit, exhibebitur, & uena cubitũ perreptãs, opportune (partita interim sãguinis missione) incidetur. Cucurbitulæ quoq; sub mãmillis infigẽdę sunt, et cibis austeris ac refrigerãtibus utendũ. Sũmẽ etiã facit medicamen hoc, in ęgræ sinum instar pessi immissum. Thuris, balaustij, gallæ, stibij, acaciæ, aluminis, singulorũ

Ob tenuem & mordacem humorem.

æquæ portiones, his in tenuissimũ pulli-nem redactis, lana quę ad pessum sat est, eo puluere circũlinitur, ac ita in mulieris pudendũ inditur. Epithemata quoq; Capite de uentris profluuio cõprehensa, inguinibus & lumbis inducere, & in aquã æneo uase calefactã conscendere, oppor tunũ est. Porrò si hæc nõ profuerint, acutior pessus, ut q̃ crustas sua ui inducit, in uteri collũ diutius retinẽdus, subijcitur.

Pag. 169, et 170. describũtur duo, & ad calidum scilicet affectũ, & ad frigidũ.

Ad suppressos menses citandos. Cap. LXXXIII.

A cõstipatis frigore meatibus, aut crasso sanguine.

CVm mẽstruæ purgationis strãgula tui magna subsequitur noxa, pastillos ex myrrha porrigito. Recipiũt autẽ, Myrrhæ drachmas tres, seminis lupini adamussim cõtriti drachmas q̃nq;, foliorum rutę, mẽtastri, pulegij, cumini, rubię satiuæ qua uestes inficiunt, liquoris Syre naici, sagapeni, opoponacis singulorum drachmas duas. his baccarũ iuniperi iure subactis, informantur pastilli duarũ drachmarũ põdere, & unus iure decoctiõis baccarũ iuniperi detritus, in die exhibeẽ. Sanè hoc medicamen adeò in ducendis mensib. pollet, ut etiã foetus educat, et in-

ter

ter primos dies conceptionẽ facile impediat, si quæ eo identidẽ utatur. Ad hęc cucurbitulas poplíti agglutínare, ac uenam interiorem malleolum perreptãtem, aut poplítis incídere cõfert. Postremo fœmínibus cucurbitulas cum cutis incisione defigere, non infimũ auxílium præstat.

Ad uulnæ sciſſuras. Cap. LXXXIIII.

HIs curãdis, medicamẽ ani rimis, seu fissis sacrũ, ex usu erit. Præparatur quoq; ad idẽ pessus ex anatis adipe, œsypo, hoc est lanæ succidæ sordíbus, cruris ceruini medulla. hæc cera, oleo lilij aut narcissi subacta, excipiunt, atq; ex ijs formatus pessus in ęgræ sinũ dimittit, dũmodo neq; febris, neq; ardor ægrã molestet. Quoniã si rimis æstus cũ erosione adfuerit, oleum rosaceũ illitũ optime facit: nec minus quoq; ex cerussæ unguẽto pessus subditus iuuat. At si uehemẽtior calor ægrã affligit, sumito portulacę, aut lactucę succũ, aut herbæ * pulicaris seminis cremorẽ, fingitoq; laminã plumbeã leuitati marmoris cui colores interunt similẽ, & illi in circuitu labrũ inflectito, ac deinde

* De hac ille alij Arabes, Rhazes nõ perperam sentit.

dictorũ ſuccorũ aliquẽ laminæ infũdito, et correſpõdẽte lęuitati piſtillo plũbeo, laminã donec ſuccus debitã ſpiſſitudinẽ recipiat, plumbiq; nõ exigua portio ipſi admiſceatur, terito. Iam * illi ſucco roſaceũ oleum admiſceto, ac informato peſſo, in ægræ ſinum ipſum ſubijcito. Hoc enim remedium uteri cancro exulcerato, eiq; conſimilibus uitijs auxilio eſt.

* Aëtius μολύβδου χυλόν uocat.

De uuluæ inflammatione. Cap. LXXXV.

INflammationẽ ſi febris ardorq; cõcomiteť, ſanguis ex † axillari minuendus eſt, & ægra ptiſana enutrienda. Renibus quoq;, & lũbis, & fœmoribus, et ſumini, epithemata calidiorib. tumoribus dicata ſuperaccõmodabimus, & locũ alijs refrigerãtibus (à forti ligatura abſtinẽtes) uehemẽter infrigidabimus. Verũ ſi febris et æſtus cõquieuerint, ac aliquæ inflãmationis calidæ reliquiæ in duriciẽ occalleſcentes ſupermãſerint, liquidis & emollientibus unctionib. ac iniectionibus per inferiora utẽdũ erit, & mulier in decocta ſuppurãdi emolliẽdiq; ui pollẽtia deſidebit.

† Aliàs. humerali.

Apud Gal. 2. de arte curatiua, repercutiens emplaſtrũ.

Peſſus induratas uteri inflammationes emolliens,

emolliẽs, ac eius cruciatũ, leniẽdis, pedetẽtimq; ſedãdis quàm aptiſſimus: Adipis anatis, medullæ cruris ceruini uel uaccini, bdellij molliuſculi, croci, lutei oui aſſi, fæcis olei ſeminis lini, fęcis olei lilij, ſingulorum pares modi. omnia ſimul in ſapa, aut alio quouis dulci uino ſubigũtur, fingiturq; peſſus doloríb. mitigãdis, et uuluæ duriciei emolliẽdis maxime opportunus. Cõducũt præter hæc inſeſſus ĩ decocto fœnogræci, ſeminis lini, chamęmeli, meliloti et braſſicarũ ſũmitatũ: q̃ ſingulæ ꝑ ſe, aut ſimul oía dulci aquę incoquunt.

De exulceratione, abſceſſu & cancro uteri.

Cap. LXXXVI.

VTeri exulcerationẽ teſtat pus, aut ſanies à uulua ꝓfluẽs. ſi itaq; prompta in cõſpectum uenerit exulceratio, & pus aut ſanies à primis partibus ꝓfluxerit, nullaq; cauitas fœda putridaúe ægrã moleſtauerit, accipito aloẽ, thus, myrrhã, cinnabarim, ſarcocollã, & ea in pollinẽ detrita, laborãti parti inſpargito, tãtiſper dũ ſolutionẽ unitatis puluere illo reſtitutam uideas. Aut eũ puluerẽ liquore aliq perfuſum,

perfusum, in unguẽti formã redigito, ac ita utere. Sin autẽ altè pus profluit, pesso ad sãguinis & puris eruptiões inscripto, & succo plãtaginis soluto, in uterũ clysterem infũdito. At si qđ effluit, fœdũ maligno q̃ odore fuerit, pessum secundũ priore acriorẽ, dicto q̃ modo læuigatũ, in uulua indito: prius tamen utero mulsa per æneũ oricularĩũ clysterẽ immissa, abluto.

Cancro medetur. Porrò si præter materiæ fluxũ, cruciatus pũctiles & tumor durus, q̃ tactu deprehẽdi possit, adsint, magno studio ne locus acriorib. iriteť, præcauendũ est. Proinde succo plãtbi, quẽ attritu supra apparauimus, aut cerussæ unguẽto opportune utemur, uenãq̃ cubitũ q̃ preptantẽ utiliter incidemus. Est præterea ægra ab his q̃ atrã bilẽ accumulare solẽt, et aromatib, & seminib. calidioribus, et ĩcidẽtibus, q̃busq̃ cõdita calidiora apparari cõsueuerũt, arcẽda.

De uuluæ strangulatu. C.LXXXVII.

Ex uitiato semine, aut mensibus. SI qñ mulierẽ diutius sanguinẽ menstruũ retinuisse ãcciderit, ac ad multũ interuallũ uirũ non admisisse, quĩ tamẽ ad uenerẽ ea procliuis extiterit: præterea si gra-

si grauitatẽ & dolorẽ in demissioribus su minis partib. perceperit, ad hæc si quẽdã ueluti ad superiora ex pubis partibus cõtractum senserit, animi deliquiũ fortasse hæc comitabit, & ueluti emortua morbo ue comitiali correpta mulier prosternet. Vnde quoq; ægerrime eam aërẽ inspirare, uel arterias pulsare, ꝓcipiemus. Et forsitan his accidẽtib. oppressa, suffocata peribit, fortasseq; (licet difficulter) sanitati restituetur. Quapropter hunc affectũ statim atq; implicat, ꝓpellito. Incipito itaq; curationẽ, à pedum & crurũ fictione, eorundẽq; dolorificis uinculis astrictiõe, secundũ hæc per magnarũ cucurbitarũ in pube et fœminib. agglutinationẽ. Obstetrici quoq; digitũ odorato oleo intingere præcipito, ut eo in uteri collo inserto, & penitius q̃si ad uuluæ os demisso, circũlinitu & titillatione corruptũ semẽ eliciat. Naribus etiã struthiũ inspirandũ, ac auribus † prolatæ uoces sonoræ inclamandæ sunt. Itẽ nihil iucũdo gratoue odore pollens narib. admouẽdũ. imò odorata, cuius generis gallia moschata est, recte ab ij ciuntur.

Dũ est satis uirium Celuenã secat.

† *Aliqui certas ridiculas uoces præscribũt*

ciuntur. Inguina autẽ, ac illis cõtermina loca, odoratis epithematis foueto, & ea q̃ tetro fœdoue odore sunt, naribus inducito, cuius notæ stercus, castoreũ, sulphur, & extinctũ ex lucerna linimentũ, cẽsent. Cæterũ muliere ualetudini restituta, iã rebus cẽsendis prẽsidijs, ne denuo affectus exerceat, eã â noxa præseruare, pfuerit. Proinde si morbus post mẽsiũ suppressionẽ nascat, ea quæ mẽsibus ciẽdis sunt prębeto. Itẽ ê pedis uenis sanguinẽ detrahito, inguinibusq; ac coxis cucurbitulas affigito. Porrò si post diu ítermissum cõcubitũ (q̃ subinde huius mali autor esse cõsueuit) huiuscemodi noxa inuaserit, summè auxiliabitur cũ uiro coitus: aut si eius occasio non datur, obstetrix, aut ipsa mulier præscripta ratione interpositis interualis semen prouocabit. Vel semen extinguẽtia, quæ suo loco executus sum, offerto. Item pastillos ex myrrha Capite decitandis mensibus inscriptos porrigito.

Pli. addit capillos mulieris crematos.

Circa finem quinti ad Almãsorẽ.

De *mola uteri.* Cap. LXXXVIII.

Ex muliebri semine et affluẽtib. mensibus.

INterdũ mulieres affectus quidã angit, qui per initia cõcepti fœtus suspicionẽ adfert.

adfert, illis ẽm uẽter intumescit, & decolo ratæ apparẽt, menses q̃ supprimunt. Mo tus tamẽ qui in hoc morbo est, ab eo q̃ ab infantib. fit, dissimilis percipit. mola nãq̃ digitis uiolẽter iniectis, à suo loco aliter q̃ fœtus dimouet. Cęterũ circa finẽ mali cũ magnis laborib. doloribusq̃ informẽ ali quam carneã massam, nõ aliter q̃ si pare rent, educũt. Interim aũt interdũ soli flatus, & humorũ copia, ab utero, prũpunt. Vnde uẽter sidere solet, atq̃ enumerata symptomata ab ægrotante offerri. Porrò postq̃ *tẽpus, q̃ fœtus utero gesti moueri solẽt, lapsum est, pastilli ex myrrha semi nũ incidentiũ decocto læuigati, ꝓpinãdi sunt, oleũq̃ †balsami inguinibus, & uteri collo inungẽdũ. Ad hæc pessus, q̃ ruta et mẽtastro cõstãt, & alios Capite de mẽ sium ꝓuocatiõe, fœtusq̃ eductiõe cõscri ptos, subiicere cõuenit. Quantitas quoq̃ catapotiis fœtidis una uice porrigẽdis in scripta, pluries ꝓpinabit. siquidẽ his om nibus, affectæ propediem liberabuntur.

Quæ mola educunt.

**Id fere 4. aut. 5. mense est.*

†*Aliàs, cheirsim, hoc est liguſtici.*

De *ramicũ generibus.* Cap. LXXXIX.

SI alicui in abdomine pars aliqua prominet,

Laxato, aut rupto aduc

Sa semina-
ria perito-
neo.

minet, quæ resupinato ægro, & leniter digitis parti admotis, sidit: quæq; rursus sedẽte ægro prouoluit, affectus ramex dictus ægrũ molestat. Quocirca hoc morbo implicitus, à uehemẽti motu, nẽpe cursu, saltu, clamore, & id genus alijs, præsertim post ingestũ cibũ, cohibẽdus est, ac à fabarũ, & imprimis phaselorũ, lenticulę, oleorũ, horũq; q̃bus inflãdi uis adest cõmestiõe, omnino arcẽdus. Verũ inter cætera maxima laborãti solicitudo, ut aluus cita fluat, habẽda est, siq̃dẽ ea ratiõe, fortassis quo minus doleat præcauebit. Præter hæc, loco deligaturã cõuenientẽ, præcipue dum occasio motũ præcipit, accõmodare cõfert. Tamẽ si uehemẽtius uenter eminet, et grauat, à motu omnino abstinẽdũ. nisi forti fascia, aut alio ad id̃ idoneo uinculo, inguinib. præcinctis. Emplastrũ ad ramicẽ. Gallarũ, cupressi, utriusq; partes duæ: myrrhæ, cyperi, sampsuchi, acaciæ, thuris, gũmi Arabici, cuiusli bet pars una. gũmi uino læuigant̃, & reliqua in puluerẽ ꝓbe coacta, illis adijciuntur, deinde contusa, & resupinato ægro instar

inſtar emplaſtri admota recte deligant, et inſoluta ad † triduũ, aut quatriduũ ſinun tur. Tunc itaq; rurſus ſupino procũbẽte ægro, faſcia laxatur, eoq; emplaſtro abie cto, aliud in eius uicẽ applicat. ea nãq; ra tione, ne dilateſcat malũ, cauet. Quum ramex ad teſtes pertinet, ſcrotũ increſcit ac intumet, idq; uel ob coaceruatos fla tus, uel alicuius humoris coluuiẽ ibidem collectã, aut propter inteſtinũ aliquod in eam partẽ deuolutũ. Si itaq; ob ꝓlapſum inteſtinũ cõtingit, grauis & excruciãs, ta ctuq; indolẽs ramex erit. Proinde illi ean dem quoq;, quam præſcripſimus uiuẽdi rationẽ inſtituemus, ac pauloante dicto emplaſtro ſuperaccõmodato, locũ conti uuo faſciis cõſtringemus: ſiquidẽ ramex uinculis nõ cõpreſſus, in dies magis dila teſcit augeturq;. Si uero ob coaceruatã humoris colluuiẽ euenerit, ſcrotũ ipſum turbidum, terſum ac intẽſum conſpiciẽ. Huic itaq; aquoſo ramici epithema Capi te de aqua ſubter cutem ad ἀσλίτλω deſcri ptũ, circumlinendũ, aut potius emplaſtri modo ſuperaccõmodandũ. In hoc præ-

† *Aliàs, ad ſex, aut ſeptem dies, nec malè.*

Hactenus de inguinũ ramice egit.

senti affectu, aqua interdum ad inferiora procũbit, per quę etiã nonnunq; resudat, & aliquãdo parte scalpro pertusa, pfluit. quibus occasionib. æger ad tẽpus malo liberatur, at tẽporis successu morbus repetit. Proinde post effluxum humorẽ, ægrotãti ignitis ferris, et medicaminib. stre nuè siccãtibus ac astringẽtibus, succurrẽ dum est. Quoniã illorũ remediorũ usu, mali restitutio fit, nec aliàs huiuscemodi noxa ægri tentant. Cæterum harum manualium curationũ tractatio, propositi libri instituti non est. Quando autẽ huius affectus, flatuosus spiritus autor est, locũ perfricare bene facit, & oleo iosmino in quo castoreum & euphorbium læuigata sunt, recte pars tumida subungitur, ac in penẽ quoq; guttatim huius portio, commodè per syphonem instillatur.

Apud Paul. lib. 6. C. 62. Cel. lib. 7. cap. 21.

De *podagra, reliquisq; articularijs morbis.* C. XC.

A calidi humoris affluxu.

SI quando articulos dolor cũ tumore exercet, & tactu locus calidus, colore q; rubro perfusus percipitur, ægrotãti si dextro pede laboret, ex extrema dextra manu, aut cubito: si siniſtro, ex summa læua

ua manu, aut cubito, ſanguinem detrahi to. Partẽ quoq; affectã, ad reprimendũ humorũ influxum, doloremq; remittendum, hoc epithemate irrorato. Roſarum rubrarũ, ſandali rubri, nucis Indicę, glaucij ſucci prępparati, lapidis Armenij, opij, ſingulorũ æquæ portiones, his aqua & aceto ſubactis, epithema inducitur, ac ne concalefactũ noceat, ſubinde repetitur. Itẽ herbæ pulicaris ſemen aceto maceratum, & chartæ, uel alicui linteo ad id idoneo inductũ, tãtiſper dum tepuerit, dolẽti parti ſuperaccõmodato. Quando autẽ tepuerit, illo amoto, in eius locum aliud debile refrigeratũ, applicato. Ad hæc alluum myrobalanorũ et hermodactylorũ iure deijcito. Præparabis aũt huiuſcemodi ius hac ratione. Accipies myrobalanorum citrinarũ drachmas quindecim, pulueris turbit oleo amygdalarũ dulciũ circumliti, filiculæ (quam Gręci πολυπόδιον uocant) utriuſq; drachmas tres, foliorum arboris ſenæ drachmas quatuor, ſeminis fumariæ herbæ tantundẽ, hermodactyli albi, ſeminis intybi, ſeminis apij, roſarũ,

ſingulorũ drachmę duę, omnia in tribus libris aquæ, ad duarũ conſumptionẽ decoques, & inſup manibus adamuſſim cõ fracta percolabis, ac eius excolati iuris uncias ſex, aut ſeptẽ cum ſacchari albiſſimi drachmis decẽ, proſpere porriges. Verum ſi quis præſens decoctũ faſtidiuerit, catapotia præbeto, quæ lecto decumbentes ſurgere, moueri, & obãbulare faciũt. Cõpoſitio quidẽ eorum in hunc modũ ſe habet. Aloës drachma una, ſcãmonij* obolus ſemiſſis, roſæ rubræ cõtritæ obolus unus, hermodactyli albi drachma ſemis, redigito hæc in catapotia, ac una uice porrigito, habito interim reſpectu uiriũ ægroti. Cæterũ æger cibis infrigidãtibus & auſteris enutriendus eſt, & à uini potu & carne, hiſq; quæ melle parantur circumcidẽdus. Cũ uero tumoris ardor inflãmatioq; cõquieuerint, his quæ calidioribꝰ tumoribus diſcutiendis ſunt, affectus ſanabit. Eius quidẽ notæ hoc eſt: Cera oleo lilij ſoluta, ſucco fœnogræci, & ſeminis lini cõmiſcetur, ſimulq; ad debitã mixturã piſtillo terunt, & deinde epithematis

*Interpres male quartam partẽ drachmæ uertit.

Plura et meliora. 7. ad Almã. libro deſcribũtur

matis instar ægræ parti accõmodantur.

Interuallis uero quibus sanus, ac ab accessionibus æger liber est, uenæ sectione circa tẽpus quo malo torqueri solet, idq; potissimũ in uere, est utendũ: ac aluus his quæ flauam bilẽ purgãt deijcienda, atq; â uini, & eorum quæ melle apparãtur, & carnis usu abstinendũ. Proinde cibis acidis & austeris, hisq; frigiditate paribus, enutrietur. Porrò partes huiuscemodi uitio cruciari solitas, paulatim à consueto exercitio dissuescere confert, maximè dũ accessionis tempus expectatur, et corpus & uenæ sanguine turgẽt, & quãdo à uenæ sectione, atq; alui solutione, ad longũ interuallũ æger sibi tẽperauerit. Cæterũ si quãdo articulorũ dolorẽ neq; ardor, neque rubor concomitetur, & æger frigida temperie sit, locusq; tactu algidus percipitur, inter curatiõis initia, catapotia maiora de hermodactylis porrigenda sunt. Quorũ mixtura talis est: Hermodactyli, satyrij, chamæleæ, cuiusq; drachmę quinque, hieræ picræ drachmæ decẽ, cucurbitæ sylueſtris, cẽtaurij minoris, utriusque

Huius morbi præscriuatio.

Acetũ tamẽ quũ sit neruis inimicũ nõ cõuenit.

A crudo humore.

drachmę ąnąę, euphorbĳ drachmæ duę, turbit drachmę decẽ, thapſię Indicæ, zin giberis, ſinapis, piperis, caſtorei, ſingulo rum drachma una. omnia ſimul roſarũ melle excepta, in catapotia digerunt. horum põdus à drachmis duabus cũ ſemiſſe, ad tres datur. Sanè mirifice hęc catapotia proſunt, ſiquidẽ ægre ſurgẽtes ad ambulationẽ promouent. Epithema ad frigidũ pedum articularem morbũ efficax. Styracis liquidę, caſtorei, euphorbĳ, myrrhæ, aloës, acacię, ſingulorũ æquę portiones, his uino ueteri affuſo, format epithema. Cæterũ dolore ſe remittẽte, laborãti calidæ aquæ ab alto inſtillatiõe, & olei liliorũ inunctiõe, proſpere ſubueniemus. Emplaſtrũ præterea ex bdellio molli, ſtyrace, fœnogręco, ſemine lini et ammoniaco præparatũ, utiliter dolenti parti inducemus. Adaptabimus autẽ id ad hũc modum. ammoniacũ cum bdellio uino uetteri diluemus, quo reliqua excepta, ac ſimul linteo aliquo accõmodata, loco inſtar emplaſtri ſuperponemus. Id quidẽ articulorũ uitium, quod in lapideã duriciem

Practici horũ uſum, cõ coquentia præceſſiſſe uolunt.

Vtũtur nulli cat. Meſ. ex hermo. quia nõ adeò uehementes.

Tophi articulorum.

ciem occalleſcit, quodq; cola & articula mẽta tophis adimplet, preſentis affectus, de quo iã paulo ante locutus ſum, ſpecies cenſet. Quare hoc quoq; uitio implicitos à faſtidioſa ciborũ repletione, frigidæ potu, cibis glutinoſis & craſſis, & crebra temulẽtia, merito arcere cõuenit. At poſtq; ſanitati reſtituti fuerint, mediocre exercitium, præſertim ante cibũ illis imperãdũ eſt, & à uenere imprimis uentriculo cibis diſtenſo, ſunt cohibẽdi. Ad hæc à balneo dulcis aquæ abſtinere, & poſt aſſumptos cibos quieſcere, cõſiliũ eſt. Potui uero eis unum merũ ac uetus, & ea quę urinas citant medicamina, dum ſani uiuũt, porrigẽtur.

Ex calore medicaminũ craſsis reliquis indueratis, & tenuibus reſolutis.

Mali à frig. humore præſeruatio.

Affectus à parte implicita coxendix appellatus, is dicit, qui ab oſſe lato & coxendicis per fœmur ad genua uſq; protendit, quiq; nõnunq; etiã in longũ uirgę inſtar, per totũ crus dimiſſus ad ſummũ uſq; pedẽ pertingit. In hoc itaq; affectu, ſi intemperie calor præualet, urineq; coloratæ ſint, ſanguis primũ uena cubitum perreptãte lateris dolentis pertuſa, ob plethoriã minuẽdus eſt: deinde poplitis, aut

Coxendix.

A ſanguine.

ea quę exteriorẽ malleolũ perreptat, deri
A crudo succo. uationis gratia secta, opem fert. Item ea
quæ ad calidum articularem pedum dolorem inscripsimus, præter humorum tamen in partem impetum reprimentia, summopere cõfert. Cæterum si æger frigida temperie fuerit, colorq; exalbidus et aquę subter cutem similis, subinde raphani decocto, & syrupo acetoso, uomitũ iritato. Coxã uero, & fœmur, et tibiã totam oleo in quo castoreum, euphorbiũ & styrax læuigata sunt, cõtinuo inungito. At si coxendicis dolor diuturnus, & solutu cõtumax fuerit, ægrotãti clysteres ex muria Nabathęæ & nitro pręparatos, infundito. Collyriũ quoq; ex cyclamine & syl-
Has exulcerationes ne cito cicatrice obducantur, brassicæ folijs tegunt. uestri cucurbita confectũ, & raphani & cepæ decocto solutũ, quousq; locus leniter exulceretur, superaccõmodato: quoniam papulis cõcitatis, affectus subinde restitui consueuit. Si uero morbus in uetustatem inciderit, sumito sinapis & stercoris columbini æquas partes, & eas tritas ficuum decocto excipito, ac in morẽ emplastri coxendicis regioni superinducito,

cito, ac tantisper dum ex concitatis uesiculis sanies profluat, sinito. & deinde locum aqua calida irrorato. Post hæc diebus aliquot, ægrum à medicaminum usu liberum reddito. sicq; illis sanitati non restituitur, eandem curandi rationem repetito, ac ita ægrotanti succurrito. Porrò si affectus diuturnus ad multum tempus exercet, suspicioq; sit luxationis capitis fœmoris ex coxendricis cotile, ob uiscosi humoris uitium, aut si articulus iam luxatus fuerit, ad ustionem descendere oportet. Proinde ferreo instrumẽto † instar rotæ adaptato, locum circa articulationis latera urito, & in lati ossis summitatis, ac fœmoris capitis cute, ignito ferro aliam crustam inducito, priorem q; ea ratione augeto. Verum huius rei tractationẽ præsentis libri termini haudquaquam admittunt. Præter autẽ omnia iam comprehensa, dum ualet æger, uomitum sibi familiarem reddet, ac aluum facile respondentẽ sibi procurabit. Præterea uictus rationẽ (crassos cibos, multamq; temulentium à earcendo) extenuabit.

† *Aliter idẽ autor in libro de articularijs morbis, capite. 25.*

Recẽtiores Græci tres crustas usurunt.

Ad incipientem gibbum. Cap. XCI.

Ab humore frigido.

QVum gibbus primũ naſci cœperit, catapotia maiora ex hermodactylis porrigito, ac ſubinde olei † liguſtici drachmas tres, cũ ſeminũ calidorũ decocti unciis tribus, propinato. Ad hæc, partem oleo ioſmini, in quo ſtyrax liquida, caſtoreum, euphorbiũ ſubacta ſunt, illinito, & à craſſis refrigerãtibuſq; cibis ægrum arceto. Præterea aquam calidã, cui mentaſtrũ, ſampſuchus & ſtichas Arabica ſeu Gallica icocta ſint, parti ab alto ſuperfundito: inſuper frequẽtes frictiones, atq; ex calidioribus oleis inunctiones, tentato. Quod ſi hoc morbo correptus puer fuerit, tepentis aquę balnea, ac ex iã enarratis oleis inunctiones, abunde auxiliabuntur. Verum ſi nunc primũ naſcẽtem gibbum febris concomitetur, à iam dicta curandi ratione, planè eſt diſcedendum, & ex herbis infrigidantibus decoctum cum caſſia fiſtula potui propinandum. Item uena quoq; axillaris perfundenda, atq; emplaſtra ad dolentẽ locum uſq;, ui ſua refrigerandi perreptãtia, affectæ

† Aliàs, balſami.

Ab inflammatione.

ctæ parti ſuperaccommodanda ſunt.

De uaricibus. Cap. XCII.

SI uenæ dilatatæ & turgidæ, & uariis orbibus implicatę, uiridioresq; in crure cõſpiciãtur, affectus à pleriſq; uitis appellatus, ob ſimilitudinẽ quam cum uitis maioribus ramis inæqualiter diſtributis habet, hominẽ afficit. Quo morbo multos labores pedibus ſubire ſoliti, cibisq; melancholicũ ſanguinẽ coaceruantibus copioſe ſe implẽtes, ſubinde offendũtur. Inter initia itaq; pręſidiorũ uenã axillarẽ incidere expedit, ac his quæ bilẽ atrã educunt, quorũ Capite de melãcholia meminimus, aluus rectiſſimè ſubducet. Et hęc pluries reiteranda ſunt, & ab omnibus à quibus melãcholici arcent, omnino pręſenti affectu impliciti, cohibendi ſunt. Poſtq; autẽ ad dies aliquot præſcripta curãdi rõne uſi ſumus, ſanguinis detractionẽ è uenis cruris intumeſcẽtibus, moliri opportunũ erit, ex quibus tantiſper dum q̃quid in illis collectũ ſit, effluxerit, ſanguis manare ſinetur. In ſumma igitur, ægrum bilẽ atrã euacuantib. uti, uenamq; axillarem

A craſſo & melancholico ſãguine. Vide Plutarchum in Vita Marij laborauit hoc morbo in primis.

Excinduntur interdũ uarices, ut

apud Paul. li. 6. ca. 82.

axillarem pertundere confert: proinde et ab omnibus melancholicũ ſuccum gene rantibus, abſtinere opportunum eſt.

De elephantia. Cap. XCIII.

Inter reliqua remedia Græci aduſtionem capitis probant.

HIc affectus poſtq; penitius radices infixerit, nunquã curationẽ admit tit. At ſi recens adhuc malũ eſt, & manũ quis ei recte adhibet, eoq; quo debet modo præſidia applicet, reſtituitur, aut ſaltẽ ne inualeſcat augeaturq;, illi ꝓſpicitur. Quando itaq; crura intumeſcunt, & totus habitus atro colore ſuffunditur, uenæq; quas uarices appellant apparẽt, frequentẽ uomitũ à radicula aſſumpta, aut cibis imperare cõducit. ſimiliter quoq; à nimia obambulatione, & à recto corporis ſtatu abſtinere cõfert. Prętera uenter ſecundũ uomitũ, catapotijs maioríb. ex hermodactylis ducẽdus eſt, & deinde uomitus reiterãdus. Hæc nanq; ſubinde repetita iuuant, & æger à craſſorũ eſu utiliter arcetur. Itẽ tibiam totã ligatura ex canina pelle intercipere conuenit, idq; uinculo prius in calcaneũ iniecto, atq; ita ſurſum ad genu deducto. Verũ ante ligatio

Nota Vehementiora κατάστικα primum nem, comminiſce lepra, quia iam inualuit, ſed incipi: enti nihil melius ſane adhiberi poſſe therinus, purgato tu prius corpore medicaminibus.

nẽ, epithemata ex aloẽ, myrrha, acacia, hypociſtide, & alumine, ſimul omnib. in aceto acri detritis, prępparata, cruri admouere ex uſu eſt. Venã quoq; interiorẽ cubiti, ſi res expoſtulauerit, manus oppoſitæ incidere oportet: idq; magis uere, in q̃ potiſsimũ hæc lues & naſcitur, & intẽditur. Caueat etiam ęger, ne rectus ſtet, niſi uniuerſo crure exactiſſime deligato, & nulla ratione ab huiuſcemodi epithematum uſu abſtineat. Itẽ uomitu quoq; idẽtidẽ utatur. Quod ſi ęger ſtatim à uomitu quietẽ petat, is braſſicarũ ſeminibus, ſtichade Arabica, ſarmentorũ cinere, lupinis, nitro, caprino ſtercore, fœnogræci farina, ſimul in ſalita aqua decoctis, euaporãdus eſt. Prętерea uno atq; altero die ex *lixiuio fotus, optime facit. nã hoc ꝓpoſiti affectus, præcipuam partẽ diſcutit, aut ſaltem illum leniorẽ mitioremq; efficit.

* Hoc lixiuiũ multi ex quercus cineribus, aceto peracri, & uino calidiore parant.

De *lumborum rubore, ſeu exulceratione.* Cap. XCIIII.

CVm quiſpiam diutius ſupinus dorſo incumbit, renũ regio rubet, unde et †parua ulcuſcula nõnunq; eueniũt.

† Aliàs, ligna.

Quando

Quando itaq; rubor intendi cõſpicitur, miliũ, aut panicũ, aut ſalicis folia ſubſternenda ſunt, ægerq; frequenter ab incubitu ſubleuãdus eſt. Ac hæc loca rubentia, aqua roſacea niue aut fonte refrigerata, irrorare, & flabellis ea euẽtilare, cõducit. Verum calore non conquieſcẽte, epithema Arabibus alhubrati dictũ, ex aqua roſacea, cãphora & alijs quibuſdã refrigerantibus ſuccis præparatũ, ueluti Capite de phlegmone deſcriptũ eſt, ſumma utilitate ſuperaccommodabitur. Vel ſuccus plumbi, ſupra ad uuluæ ſciſſuras inſcriptus, utiliter loco inducetur. Iam ſi papulæ, atque exulcerationes oboriantur, unguento quod * ceruſſa conſtat circumlitæ, reſtituentur.

Li. 7. ad Almãſ. ca. 10.

* Officinæ albũ Raſis uocant.

De doloribus extremarum, ſummarumúe partium. Cap. XCV.

DVm dolor aliquis, manũ aut pedẽ exercet, æger interrogãdus eſt, an is illi ex ictu, uel incidente quopiã corpore, uel diuturno in partẽ innixu, uel alia quacũq; manifeſta cauſa, euenerit. Quoniã ſi eius doloris externa cauſa autor nõ fuerit,

fuerit, affectū locum intueri oportet, an ne ſcilicet cæteris partibus plus minus ue rubeat, ſiquidem ſi uniuerſo corpore magis rubore ſuffuſus fuerit, preſidia phlegmoni dicata ex uſu erunt. At ſi neq; calidior, neq; ſanguinolētior percipiat, ſed ſi indies liueſcat exicceturq;, aquā calidam ab alto illi inſtillare cōfert. Item cera oleo macerata, inuncta, & tātiſper dū cōquieuerit dolor, in parte relicta, ſubſidiū præſtat. Cæterū ſi pars ſubtumida, manuū tactui ſubfrigidā temperiē referat, ſubinde eam infricare expedit, ac aquā calidā i qua ſampſuchus, chamęmelū & ſtichas Arabica ebulierint, parti infundere, uti iā diximus, utile putat. Dehinc oleo *lutearum uiolarū, quæ antiquis parietibus innaſcūtur, locus irrorabitur. At æger uictus rationem extenuabit, multoq; exercitio utetur. Item in laconicum primam balnei domū, ut ſudorē prouocet, utiliter ingredietur. Verum ſi hæc inualida fuerint, aluus ſeroſum ſuccū expurgātib. remedijs, ducēda eſt. Pars præterea ſi tactu frigida

Li. 7. ad Almāſ. ca. 10.

* Officinæ cheieri uocant.

frigida experiatur, primum fricanda est, deinde oleo costino, & oleo iosmini & balanino, & his uiribus paribus, modicéq; tepentibus, circumlinetur. At si hæc quoque inefficacia fuerint, unguentis, Capite de neruorum resolutione superius comprehensis, donec probe omni molestia æger liberetur, inter ungendum utemur.

PARAPHRASEOS ANDREAE vvesalij Bruxellensis in nonum Rhazæ ad Regem Almansorem, de affectuum singularum corporis partium curatione,

FINIS.

ANDREAS

ANDREAS VVESALIVS BRVXELLENsis Candido Lectori S. D.

VEREOR optime Lector, undecunque delicatioribus auribus satisfactum nõ esse, quum interdum in hac nostra Paraphrasi uoces quasdam ab Arabibus, & ferè omnibus nostri temporis Medicis in medendi usu tritas reliquerim, quæ tamen nec uerè Latinæ dici possint, nec ab eruditis in Latina lingua scriptoribus (Plinium dico, Celsum, Largum, Varronem, & Columellam) receptæ sint. Quare te hoc loco admonendum duxi, non id ubiq; sed interdum & necessariò factum, nimirum in quibusdam simplicium medicaminum Græcis illisq; autoribus incognitis nominibus, & aliquibus compositorum medicaminum formulis: cuiusmodi sunt, myrobalanorum Arabibus usurpata genera, tamarindi, camphora, iuleb, syrupus, electuarium, aliaq; (si quæ reperiantur) similia. Quicquid tamen sit, nullam omnino eius generis relictam existimo, quam non alicubi in libri marginibus, quibus interdum Lectori consulere statui, aut orationis serie, prout res postulare uidebatur, explicauerim, meumq; quid de ea sentirem iudicium adscripserim. Neq; uero me fugit

esse nonnullas, quæ Latinè quidem, Græcèue exprimi potuissent. Sed quoniam autores de his parum inter se consentire uiderentur, satius putaui, eas quoq; quales reperissem relinquere. Talia sunt, turbit, Arabum spodium, kanabel, cali, & si quæ ijs sunt cognatæ dictiones: quas tamen omnes huiuscemodi ferè nota * uel semel saltem signari curauimus, quemadmodum & hac † diuersam ubiq; lectionem iudicare placuit. Præter quas et hanc § in ipso cõtextu dictionisq; serie collocatam reperies, ut nimirũ intelligas, quod quicquid ea includitur, id Rhazæ omnino non sit. Quanquam nec omnia, quæ paraphrastica libertate interieci, his statim quoq; characteribus ceu terminis intercipienda duximus: at ea duntaxat, in quibus, aut propter prolixitatem, aut nouam inuentionem, à morosiori quopiam petulantioriq; linguæ incusari possem. Licet & id rarius, quum magis paraphrastæ, quàm interpretis officium insecutus sim. Vale candidissime Lector, & hunc nostrum laborem, quem primus inter eos, qui aliquid posteris in medicina reliquerunt subiui, boni consule.

ELENCHVS BREVIS EORVM, quæ singulis huius libri Capitibus continetur.

De capitis dolore. Cap. 1. Pag. 1
De uertigine, quam Græci σκότωμα uocant. 2. 8
De phrenitide. 3. 10
De apoplexia. 4. 13
De sopore. 5. 16
De congelatis, quibus semper oculi inconniuentes manent. 6. 17
De neruorum resolutione, quæ παράλυσις dicitur. 7. ead.
De stupore & tremore. 8. 21
De oris distortione. 9. 23
De conuulsione, quam σπασμὸν Græci uocant. 10. 24
De morbo comitiali, ἐπιληψία dicto. 11. 25
De incubone, qui affectus ἐφιάλτης Græcis dicitur. 12. 30
De melancholia. 13. 31
De distillatione, raucitate, & graudine. 14. 39.
De lippitudine, quæ ὀφθαλμία Græcis uocatur. 15. 43
De oculorum ulceribus. 16. 47
Ad ea quæ oculis incidunt educenda. 17. 51
De albugine oculo innata 18. 52
De scabricie & tunicula. 19. 54
Ad maiorum angulorum caruncula pruritu uexatas. 20. 55
De ungui oculorũ, quod πτερύγιον Græcis uocatur. 21. 56

De uibice, ac cruentis ſuffuſionibus ex ictu, aliáue cauſa. 22. 58.
Ad lachrymas. 23. ead.
De uiſus debilitate. 24. 59
Ad palpebrarum tumorem, Græcis χάλαζιν appellatum 25. 61.
Ad palpebrarum pilos, oculos iritantes. 26. ead.
De ſuffuſione, ſiue humorum in oculum affluxu. 27. 62
Ad nocturnam cæcitudinem, quæ νυκτάλωπ Græcis dicitur. 28. 65
De dilatatione pupillæ. 29. 66
De fiſtulis, maioribus oculi angulis accidentibus. 30. 67
De aurium dolore. 31. 69.
De auris ulcere. 32. 72
De ſonitu & tinnitu aurium. 33. eadem
Ad grauem auditum. 34. 73
Ad aurium uermes, et animalcula auditus meatum irrepentia. 35. 67
Ad ea quæ in meatum auditorium incidunt euellenda. 36. eadem.
Ad ſanguinem è naribus erumpentem. 37. 77
Ad narium cruſtas & ulcera. 38. 79
De polypo & ſarcomate. 39. 80
De oblæſa olfaciendi facultate. 40. 82.
De dentium & gingiuarum dolore. 41. 84
Medicamenta eradicantia & conſtringentia dentes. 42. 87.

Ad ſtuporem

Ad ſtuporem dentium. 43.88
Ad dentium refrictionem. 44.ead.
De linguæ oriſq; ſuperficiarijs ulceribus. 45.ead.
De gingiuis ſanguine humentibus. 46.89
De laxatione procidentiaue gargarionis. 47.90
De hirudinibus gutturi incidentibus, aut alijs reptilibus fortuito irreptantibus. 48.91
De his quæ in os, ſeu œſophagum prolabuntur. 49.93
Ad oblæſum linguæ ſenſum, ac deficientem motũ. 50.94
Ad linguam in nimiam molem intumeſcentem. 51.96
De tumore ſub lingua enato, qui ranula dicitur. 52.97
Ad puſtulas ac tumores linguæ. 53.ead.
De angina. 54.ead.
De tuſſi. 55.100
De difficultate ſpirandi, quam Græci δύσπνοιαν appellant. 56.102.
De laterali dolore, qui πλευρίτις Græcis dicitur. 57.104
De pulmonum inflammatione, quæ περιπνευμονία Græcis dicitur. 58.108
De cruentis ac purulentis exputionibus. 59.109
De tabe, quæ φθίσις Græcis dicitur. 60.111
De cordis palpitatione. 61.113
De cholera morbo. 62.115
De uentriculi imbecillitate. 63.120
De oris uentriculi dolore, ac inflammatione. 64.127
De ſingultu. 65.133
De canino appetitu. 66.135

De iocinoris dolore. 67.136
De morbo regio, qui ἴκτερος Græcis dicitur. 68.140
De aqua inter cutem, quæ ὑδρωψ Græcis dicitur. 69.142
De lienis dolore. 70.147
De morbis intestini plenioris & tenuioris. hic ileos, ille κώλικος Græcis dicitur. 71.149
De uentris profluuio. 72.160 De renum & uesicæ calculo. 74.175
De urinæ difficultate. 73.170. De renum & uesicæ calculo. 74.175
De renum & uesicæ inflammatione. 75.179
De urinæ ardore. 76.182
Ad sanguinem & pus mingentes. 77.183
De his qui inuiti urinam reddunt. 78.185
De lumbricis in ano ac uentre natis. 79.188
De hæmorrhoidibus, scissuris, & fistulis ani. 80.190
Ad procidentiam ani & uuluæ. 81.198
Ad menses confertim erumpentes. 82.199
Ad suppressos menses citandos. 83.200
De uuluæ scissuris. 84.201
De uuluæ inflammatione. 85.202
De uuluæ strangulatu. 86.203
De mola uteri. 87.204
De ramicum generibus. 88.206
De podagra, reliquisq; articularijs morbis. 89.207
Ad incipientem gibbum. 90.210
De uaricibus. 91.218 De elephantia. 92.219.
De lumborum rubore, seu exulceratione. 93.220
De doloribus extremarũ, summarumue partiũ. 94.221

FINIS.

ERRATA INTER IMPRIMENdum fortè commissa, sic emendabis.

PAgina 18. in margine, uersu 9. exhibenda sunt. 38. 22. myrobalanos. 53. 1. remiss. 73. 18. opportune. 77. 21. è naribus. 79. 15. gallinaceum adipem. 101. 16. quoq;. 105. in margine, Hip. & Gal. ac alij Græci, &c. 114. in marg. uers. 12. sub eo nomine. 145. 17. albicans. 147. 14. casti. 166. 2. tribus, pulicaris. 168. in marg. 4. unam.

SURGEON GENERAL'S OFFICE LIBRARY

BASILEAE IN OFFICINA
Roberti VVinter.
ANNO
M. D. XXXVII.
Mense Martio.